

30 ÉV KRÓNIKÁJA

Szeretettel emlékezünk Majorosi Attila (1942–2002) barátunkra, aki önkéntes segítőként pótolhatatlan fotókat készített az Újpalotai Szabadidő Központ tevékenységének első évtizedéről.

Köszönjük Varga Gábornak intézményünk tevékenységének folyamatos fotó-dokumentálását és önkéntes szakmai segítségét.

30 ÉV KRÓNIKÁJA

Szemelvények az Újpalotai Szabadidő Központ
három évtizedének történetéből

Budapest, 2010

30 év krónikája

Szemelvények az Újpalotai Szabadidő Központ három évtizedének történetéből

A borítón elöl:

Utcabál a piactéren 1993-ban, színpadon az Old Boys együttes (fotó: *Kelemen Árpád*); Térzenét ad a Vám és Pénzügyőrség Fúvószenekara a Neptun utcai játszótéren, 1977. augusztus 7-én (fotó: *Majorosi Attila*).

A hátsó borítón:

Az R-GO koncert közönsége a Fő téren, 2009. június 13-án, az Újpalotai Napok és II. Városünnep rendezvényén (fotó: *Kürti Dezső*); História-s Játsszóház a Közösségi Házban 2006-ban (fotó: *Sáfiár Tibor*).

Felelős szerkesztő: Kelemen Árpád

A kiadvány szerkesztésében részt vettek:

Henri Gáborné, Jobbágy Mária, Nagy-Simon Patrícia, Nagy Tibor István, Péterfi Ferenc, T. Scsurecz Júlia, Zajti Ferenc

Számítógépes szerkesztő: M. Kuzma Angéla

A kézirat lezárva 2010. október 10-én.

Kiadja: a Csokonai Művelődési Központ Újpalotai Szabadidő Központja, 2010.

Felelős kiadó: Tóth Lajos igazgató

© Újpalotai Szabadidő Központ

A kezdetek...	7
Szétfeszített horizont – Települési közösségben gondolkodni	9
Újpalotán akkor és most?	11
Dokumentumok 1977-ből	13
Komolyzenei hangversenysorozat	14
Hontalan otthonteremtők	15
Újpalotai Napok	18
Piramis koncert a Kontyfa utcai óvoda tetején	20
Az Utcaszínház előadása az újpalotai Fő téren	24
Pódium Újpalotán	27
Kismama-klub Újpalotán	28
Szabadtéri rendezvény a Pattogós utcai parkban	29
Stuiber Zsuzsa grafikus (1944-1999)	30
Harmadik otthonunk: A művelődési ház	31
Újpalota címmel helyi újság indul	32
Információs – tájékoztató tevékenység a művelődési otthonokban	33
A játszóház múltja és jelene egy lakótelepi művelődési intézmény történetében	37
Művelődési házak bemutatkozása Újpalotán	42
Egyesület alakul	44
Lakóklubok	48
Kiserdei tervek társadalmi részvétellel	50
Pozsgay Imre Újpalotán	55
A Fő térre tervezett művelődési ház vázlatrajza	56
Mozipótló szolgáltatás	57
Kiss Eszter emlékezik a vándortáborokra	59
Sramli est a Pajtás étteremben	60
A Falkafolk együttes koncertje a Fő téri ABC előtt	61
88-as terem a Kontyfa utcában	62
Zöld Klub a Hartyán közben	63
Toronyhír – újpalotai társadalmi újság	64
Gyerektáncház a Közösségi Házban	65
Rockenbauer Pál Természetjáró Kör	66
Autóbuszos társasutazások	67

Újpalota 2000, közéleti-kulturális folyóirat	68
Blues Café	69
Utcabál a piactéren	72
John Bull Corner	74
Jó reggelt Újpalota!	75
Kanga Klub	76
Házhoz jön a Mikulás!	77
Megalakul a Szilas parki Családok Egyesülete	78
Távskokozás a Szabadidő Központ Információs Irodájában	79
Katolikus mise a Zsókavár utcai Közösségi Házban	80
Képzőművészeti kiállítások a Lila Iskola aulájában	81
A Nyírpalota Társaság megalakulása	82
A Bran együttes koncertsorozata	84
Az újpalotai gyerekek mesélnek	85
Fotópályázat 2004-ben	87
Gyereknapi hajókirándulások	88
Fejedelmi korok vigassága	90
Kávéházi esték	91
Jubileumi kiállítás a Zsókavár Galériában	92
A Zsókavár Galéria kiállítói 2002. január – 2007. január	94
Újpalotai Diákszínház Találkozók	96
Tervezzünk szökőkutat!	97
„Mesterségünk címere” – kézműves táborok	98
Filmes táborok a Zöld Klubban	99
Egy színház honfoglalása	100
Karácsonyi készülődés	102
„A mese tulajdonképpen azoké, akik hallgatják”	103
Tehetséggondozó zenei táborok	107
Újpalotai Napok 2007	108
Bródy János újpalotai koncertjei	109
Újpalotai Napok 2008	110
A Nyírpalota Társaság felhívása	111
Halász Judit gyerekműsorai	112
Az Újpalotai Közösségi Ház bővítése	114
Epilógus	118
Az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársai	120

A kezdetektől barátként, meghívott közreműködőként, vagy egyszerűen csak szurkolóként kapcsolatban voltam az USZIK munkatársaival.

Minden felmenőm s magam is rákospalotai voltam, vagyok. Akkoriban a komfort nélküli vályogházak egyik lakásában szüleimmel éltem szűkös körülmények között s annyi más palotaival együtt, talán érthető és megbocsátható irigységgel figyeltük az épülő lakótelepet, ahol nekünk nem juthatott az elérhetetlennek látszó, sok ezer összkomfortos lakásból.

Péterfi Ferivel, Jobbágy Marival és Katona Attilával együtt jártunk főiskolára. Palotaiként már a hatvanas évek végétől rendszeresen részt vettem nézőként, nem ritkán közreműködőként a Csokonai Művelődési Ház programjaiban, a barátságunk okán a lakótelep hiányzó kulturális, közösségi tereit pótolni akaró, gyakran heroikus próbálkozásainak tanúja, néha részese is lehettem.

Velük voltam a legendás Piramis koncerten, számos szabadtéri rendezvényen, a medvetáncoltatáson és a „rituális” malacsütéseken, a koncerteken, kiállításokon és az első Újpalotai Napokon, a közösségi honfoglalás számtalan eseményén, melyek a lassan kialakuló lakókö-

zösségek, később a civil társadalom szerveződését segítették.

Aszuszodó korú kollégáimmal, a kevesekkel, akik ma is együtt és itt dolgoznak, gyakran emlékezünk a lassan otthonossá vált betontengerben élő önkéntes munkát (akkoriban társadalmi munkának nevezték) végző polgárookra, a jeles kevesekre, többek közt Mann Gyulára, aki újpalotai szülőként már a hetvenes években is igazi közösségszervező volt, valódi katalizátor. Hál' Istennek voltak többen is, ha nem is sokan.

Talán ők voltak akikkel, akik miatt és velük megszemélyesítve vált elfogadhatóvá a szinte tökéletes kulturális nincstelenség. Nem épült könyvtár, mozi, színház, templom s persze művelődési ház sem. A hatvanezer újpalotai emberre nem sokkal több, mint hatvan négyzetméter közösségi tér jutott, a ma is működő információs iroda. Ha száz főt befogadni képes teremre volt szükség egy rendezvényhez, akkor már a Pártházat kellett kibérelni, tudomásul véve természetesen a szigorúan szabott feltételeket.

Szomorú tény, hogy az állam, az önkormányzat tartozása ma is kiegyenlítetlen, máig sem pótolták az elmaradt közösségi beruházásokat.

Sokszor mondtam akkoriban kollégáimnak morogva, zsörtölődve: ők is felelősek azért, hogy az általuk végzett odaadó, alázatos és mindig kiváló minőségű kultúráközvetítő, közösségfejlesztő munkájukkal alibit szolgáltattak a hatalomnak a közművelődési beruházások elmaradásának magyarázatához.

Az USZIK-os népművelők - micsoda abszurditás – megteremtették és igazolták az intézmény, épület nélküli közművelődés létezését, lehetőségeit.

1982-ben ők, az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársai hívtak, hogy jöjjenek a Csokonaiba dolgozni. Jöttem és soha nem bántam meg. Most közel harminc év után nekik is köszönhetem, hogy akkor hazajöttem s velük dolgozom ma is.

Újpalota közben lakhatóbbá, otthonosabbá vált, talán átlelkesült, az itt élők öröme, bánata beköltözött a falakba s ettől lassan élhetővé vált. Bizony mondom ehhez nagyban hozzájárultak az elmúlt, több mint harminc évben az Újpalotai Szabadidő Központban dolgozók valamennyien! Ószinte köszönetet érdemelnek!

Budapest, 2010. október 10.

Tóth Lajos
a Csokonai Művelődési Központ igazgatója

Szétfeszített horizont – Települési közösségben gondolkodni

A 70-es évek végét idézem.

Fiatal és szakmai ambíciókat tápláló csapatban dolgoztunk akkor az ország legnagyobb lélekszámú lakótelepén népművelőként. A hatalomnak se gazdasági ereje, se energiája, se ambíciója, se kedve nem volt már ahhoz, hogy művelődési házat építsen, de arra sem, hogy nagyon körülhatárolt szakmai elvárásokat akasszon a nyakunkba az akkor közel 70 ezres lakótelep „kulturális ellátásának” feladatához. „Csak valamit csináljatok!”

Nem volt egy épületünk, egy szobánk, de egy rendes székünk sem, ahonnan elrugaszkozhatunk. Egyik oldalról szánalmas, a másiktól nagyon is vonzó helyzetben voltunk – ahogy ma mondják „zöldmezős beruházás” lehetőségét birtokoltuk. Ha volt hozzá kedvünk és bátorságunk kitalálhattuk, hogy mit is csináljunk egy városnyi lakóterületen *szinte minden eszköz nélkül*.

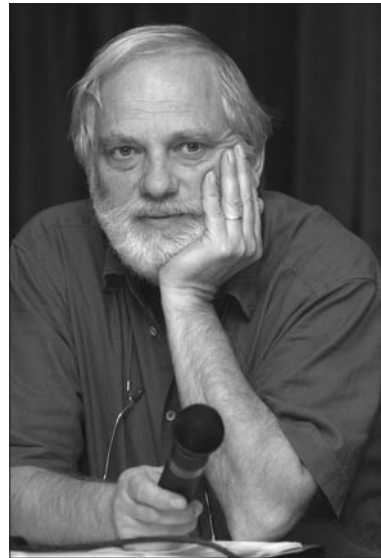
Vox humana. Akkor még nem tudtuk – talán csak éreztük –, a legfontosabb eszközzel igenis rendelkezünk.

A lehetséges szerepkeresés ösztöne, a hasznosságtudat belső szükséglete, a józan paraszti eszünk és sok ismerős, jó barát – emberi és szakmai kapcsolatok vezettek bennünket. Itt máshogyan kell elindulni. Itt mások az emberi-társadalmi viszonyok, a szükségletek. Tömeg. Szeparáltság. Alulinformáltság és egyre feszültebb tanácsstalanság. Erősödő szociális feszültségek. Átláthatatlan települési viszonyok. 10-12 emeletnyire halmozódott szürkesség.

Igazán nagy kedvünk volt a munkához. Találkozási alkalmak, nyilvános fórumok szervezése. Rendszeres beszélgetések esélyeinek megteremtése. Személyes kapcsolatok építése a helyiek között, az itt lakók és miközöttünk. Az információk összegyűjtése és hozzáférhetővé tétele. Az átláthatóság és nyilvánosság megteremtése, szélesítése. A színes események szervezése. A közösségi kapcsolatok segítése.

Külső források híján – magunk is alig vettük észre – arra kényszerültünk, hogy az itt élők és a hely belső forrásait keressük, kutassuk. Ehhez kevés lett a 3-4 szakember, ebbe már az elejétől be kellett vonnunk az érintetteket magukat is. Szíves-örömet velünk tartottak. Volt, aki toronyzenét szervezett, a másik filmklubot, jégpályát épített az iskolaudvarra, kiállítást rendezett, jogi tanácsadást vállalt, elkérte a 16 mm-es vetítőt, és járta vele az iskolákat, vagy „csak” rajzolt, festett, erősítőt és hangfalakat cipelt, dobogót épített.

Szinte hetente magunk elé vettük a lakótelep – amúgy naponta bejárt és nagyon jól ismert – térképét, azon tervezgettünk, elemeztünk. Egyszerre láttuk belülről és fölülről a városrészt. A szűkebb lakónegyedet,

szomszédságokat; azt, hogy merre közlekednek leggyakrabban naponta az emberek, hogy a városrész melyik zugában vannak az ismereteinkben és a helyi közösségi mozgásokban fehér foltok. És kerestük, hogy mi mozgatja leginkább az itt élőket a hétköznapiakban, melyek a legalapvetőbb gondjaik és örömeik, no, és hogy nekünk ezekben lehet-e valami dolgunk.

Eredetileg művelődésszervezőként, népművelőként kommunikálódott a lehetséges szerepünk. De az idők során, a szerepkeresés közben felfedeztük, hogy a városrész társadalmi-szociális viszonyaiban is jelentős kompetenciánk van. Vagy – ha ezt esetenként a helyi hatalom meg is kérdőjelezte –, mi ezt tudatosítottuk magunkban. És ebből a nézőpontból egyszeriben a kulturális szerepünk is egészen új megvilágításba került. Nagyon izgalmas és termékeny folyamat volt. Ebben a hagyományosan vett intézmény nélküliségben felemelhetjük a fejünket egy szakmai részletből; „felülemelkedhetünk”, egyszerre belülről és felülnézetben is érzékelhetjük a lakótelepet. Ez a helyzet a lakóhelyi, szomszédsági, városrészi, települési léptékek számbavételére, szemléletére adott esélyt – megélhetjük a települési közösségben gondolkodás nagyszerűségét.

E munka második szakaszában a *városrészi önszerveződések* *segítését*, megerősítését tekintettük a leginkább hangsúlyos feladatnak. Lépcsőházi lakóklubok, majd egy markáns helyi egyesület alakításában, később szociális célú alapítvány létrehozásában és további civil szervezetek elindulásában történő közreműködés voltak ennek a fázisnak a legjelentősebb történései. Valamint, hogy elindult (1988-at írtunk ekkor) a főváros egyik első közösségi módon szerkesztett és kiadott helyi újságja a *Toronyhír*.

Ezek a mozgások, változások a különféle közösségi folyamatok fokozatos intézményesülését indították el, amelyeket aztán több helyi szakintézmény megalapítása is követett. Így nyitottunk elsőként egy lakossági információs irodát, majd lett később a városrészben általunk kezdeményezett szociális segítőmunka önálló intézménye az Újpalotai Családsegítő Szolgálat és a MUFTI (Munkanélküli Fiatalok Tanácsadó Irodája). Fiókkönyvtár nyílt a lakótelepen, a helyi nyilvánosság szakintézménye az Újpalotai Közösségi TV, több új helyi lap alakult, s a rendszerváltást követően a korábbi MSZMP párházból közösségi ház lett – ahol templom híján máig az istentiszteleteket is tartják –, s kaptak a Szabadidő Központ által örökölt óvodai épületszárnyban irodai háttérrel helyi civil szervezetek. Ezek tehát az intézményesülés első stációi.

Péterfi Ferenc

az Újpalotai Szabadidő Központ vezetője
1977-től 1987-ig

Részletek a Varga A. Tamás tiszteletére rendezett Közösség című emlékülésen elhangzott hozzászólásból (2002. szeptember 5-6. Kunbáony, Civil Kollégium Közösségi Háza)

Újpalotán akkor és most?

Nemrégiben költözködtünk, és az iratrendezés során előkerült egy régi újság. Megsárgult oldalait fellapozva egész kolumnás tudósításra bukkantam Hontalan otthonteremtők címmel. Rólunk szólt, ha nem tűnik túlságosan szerénytelennek, mármint az Újpalotai Szabadidő Központ megalakulásáról. A kezdetekről, a lakótelepi közművelődési munka nehézségeiről, meg arról, hogy a mostoha körülmények ellenére is sikerült egy fiatal és elkötelezett népművelőkből álló csapatnak rést ütnie az egyhangú, szürke hétköznapiakon.

Újpalota egy körülbelül hetvenezer lelket számláló, a szociológiai tanulmányokban alvó városként aposztrofált lakótelep volt, könyvtár, mozi és uszoda nélkül. A népművelők lehetőséget teremtettek az ott élőknek a kulturált kikapcsolódásra: szabadtéri színházi és zenei eseményeket, különböző gyerekprogramokat, ifjúsági- és filmklubokat szerveztek. A lakótelep közművelődési tevékenységébe idővel a helyi művészek, tudósok, újságírók és más értelmiségiek is bekapcsolódtak. Megalakult az ún. Társalgó kör, amely már egyfajta együttgondolkodásra hívta az érdeklődőket a meghívott vendégek (költők, politikusok, társadalomtudósok, lelkészek és így tovább) közreműködésével, persze az akkori társadalmi berendezkedés keretein belül, illetve néha-néha azokat feszegetve. Egy szociológus a szegénység témakörét járta körül a Társalgóban, na, abból nagy botrány kerekedett... De hagyjuk a régmúltat, hiszen mindez a múlt rendszerben, a múlt században történt.

A fent említett újságcikk fotóit nézegetve, látva régi kedves kollegákat a Csokonai Művelődési Központ zsúfolt irodájában tevékenykedve, azon morfondírozom, hogy bizony milyen más világ volt akkor. Se számítógép, se internet, se mobiltelefon. Igaz, azóta eltelt harminc év. Nem kis idő, azóta felnőttek a gyerekeink... Vajon az ő korukbeli fiatal kollegák, akiket már nem is népművelőknek hívnak, hiszen végzettségük szerint művelődésszervezők, vagy kulturális menedzserek, mit gondolhatnak ezt a harmincéves jubileum apropóján írt néhány sort olvasva? Mit jelent nekik az, hogy csapat, hogy elkötelezettség? Tudom, ma team munkának hívják. Nem a nosztalgikus hangulat mondatja velem, de ez a kifejezés nem fedi azt a csapatmunkát, az akkori uszikosokét: Péterfi Feri, Kelemen Kollega, Jobbágy Mari, Vértes Juli, jómagam és Török Virág, aki a művelődési központ akkori igazgatójaként mindenben támogatta munkánkat.

Ma már nem tabutéma a szegénység, sőt a közszolgálati és kereskedelmi média is előkelő helyen ad hírt hol a gyermekszegénységről, hol a szociális háló szétfoslásáról, legutóbb pedig a szolidaritás éjszakájáról, amely a hajléktalanok helyzetének javítását szolgálta. A mi időnkben – hogy utáltam ezt a kifejezést

valaha! – még kemény fegyelmi járt érte. És mégis volt értelme az együttgondolkodásnak, annak, hogy egymást támogatva tettük a dolgunkat. Kedves egykori kollegáim, ugye nemcsak én gondolom így?

Az én életemnek fontos része az USZIK, úgy emberileg, mint szakmailag, bár életem legfőbb művének az öt gyereket tartom. Az ötödik születése után úgynevezett teljes idejű anya voltam egy ideig. Amikor a legkisebb is felcseperedett, nagy nehezen visszakerültem a munka világába, hogy ilyen szakszerűen fejtszem ki magam. Amikor kiderült, hogy öt gyerekem van, ráadásul egy házasságból, igencsak furcsán néztek rám, a legtöbb helyen unicumnak számítottam. Végül, az azóta már nem létező Esélyegyenlőségi Kormányhivatalhoz kerültem, ahol a munkakörülmények ideálisak voltak ugyan, legalábbis technikai szempontból, de mit ér a legújabb high-tech elidegenített világunkban a másik ember tisztelete nélkül – kérdeztem magamban az esélytelenek nyugalmával – legyen szó közművelődésről, orvoslásról vagy éppen a mostanában is sokat szidott tömegközlekedésről...Elnézést a kitérőért, csakhát felidézve az immár harmincéves Újpalotai Szabadidő Központ tevékenységét, emlékezetem szerint emberi szóban ott sem volt hiány. Gondolom, ez ma sincs másképp.

T. Scsürecz Júlia

Az Újpalotai Szabadidő Központ első rendezvénye: Nánási Tóth Lajos naiv festő kiállításának megnyitója 1977. április 20-án a Piros Iskolában (Neptun u. 57.). A képen balra Nánási Tóth Lajos, középen Péterfi Ferenc a Szabadidő Központ alapító-vezetője, jobbra F. Mihály Ida művészettörténész.

Dokumentumok 1977-ből

A múlt év szeptemberében lapunk riportot közölt az ország egyik legnagyobb lakótelepének közművelődési hiányosságairól és az adott – szerény – lehetőségeken alapuló kezdeményezésekről. Ezeknek a kezdeményezéseknek az összefogására és továbbfejlesztésére alakította meg a XV. kerületi tanács – az országos szervek támogatásával – az újpalotai szabad idő központot. Önálló épület híján, a lakótelepi iskolákban, a pártkörzetek helyiségeiben és a házak közötti szabad térségeken szervezik meg majd a kerületi népművelők és a társadalmi aktívák a közművelődési programokat.

(Új Tükör, 1977. április 3.)

TÁVIRAT Budapest, 1977. okt.10.

Kulturális Minisztérium

Pozsgay Imre kulturális miniszter

Tisztelt Miniszter Elvtárs!

Az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársai segítségért fordulunk Önhöz. Intézményünk közel egy éve alakult, hogy a minden közművelődési objektumot nélkülöző lakótelepen kulturális programokat és szolgáltatásokat szervezzen. Az eddig eltelt időszak alatt a lakótelep iskoláiban, pártkörzeteiben, valamint szabadterén több ezer ember részére sikerült eseményeket teremteni. Minimális munkafeltételként egy szervező- és információs iroda létesítését ígérték a kerület tanácsi és pártvezetése. Ennek hiányában eddig buszmegállóknak, presszóknak, parkoknak tudunk találkozni, tárgyalni munkaügyben, de a tél beköszönésével ez a lehetőség is megszűnik. Úgy tűnik a kerület vezetőinek szándéka és tehetsége kevés volt ahhoz, hogy az eltelt egy év alatt a fenti célokra megfelelő helyiséget biztosítsanak Újpalotán. Úgy gondoljuk, hogy a közel 70000 ember megérdemelné, hogy kulturális ügyeit ne a város másik felében levő Csokonai Művelődési Házban és az éppen beteg vagy szabadságon lévő munkatársak íróasztalánál intézzék. Ez ügyben szeretnénk most Önöktől jó tanácsot, segítséget kérni.

Tisztelettel: Péterfi Ferenc
a Szabadidő Központ vezetője

ÚJPALOTAI HANGVERSENY- SOROZAT

1977. dec. 19-én
hétfőn 18³⁰-kor
a NEPTUN utcai
PIROS ISKOLA
aulájában -XV. Neptun u. 57.

1977 őszen komolyzenei hangverseny sorozatot hirdetett a Szabadidő Központ. Október 24-én Botvay Károly (cselló) Kossuth-díjas művész, december 19-én Kocsis Zoltán zongoraművész, 1978. február 6-án a Magyar Fúvósötös volt a vendég.

A Neptun utcai iskola aulájában rendezett koncerteken – a műsorfüzet szerint – a Zeneiskola tanárai közül közreműködtek: Váradi Katalin (zongora), Zádor Éva (hegedű), Horváth József (kürt), Bajor Annamária (zongora), Ligeti Miklósné (ének), Kanyó Tiborné (zongora), Hódossy Rózsa (zongora), Varga Mária (ének), Ferencz Béla (ének), Réti Éva (ének), Gergely Ákos (ének), Kovács Zsolt (oboa), Vigh Katalin (zongora), Bakos Józsefné (klarinét), Villányi Ágostonné (zongora), Kövi Gábor (gítár), Kovács Márta (hegedű), Szentirmai Zsuzsa (zongora). A bérletek ára 3 előadásra 30 Ft, az alkalmankénti belépő 15 Ft volt.

a
ZENEISKOLA
TANÁRAINAK
hangversenye

vendég:
KOC SIS ZOLTÁN
zongoraművész
músora:
BEETHOVEN-LISZT
V. SZIMFÓNIA Op. 67.

belépőjegy ára 15 ft
kapható: a neptun utcai zeneiskolában,
a zsókavar u. 15. sz. alatt
és a csokonai műv. házban
/xv. eötvös u. 64-66./ (Schäfer Lajosné)

Újpalotai Szabadidő Központ
XV. Eötvös u. 64/66.
tel: 292-408 293-785

Az őslakosoknak nem volt mihez kezdeni a szabad idejükkel. Hat éve még csak néhány ház állt a szédítő magasságú tízeletesek közül. Újpalota beláthatatlan pusztaság volt, tele munkagépekkel, földtúrásokkal és a magányos óriásházakkal. Közért, óvoda, iskola? A jövő ígéretei. A „belakás” időszakában a házak csak fedelet adtak lakóiknak. Az élet valójában az épülő lakótelepen zajlott. Ma Újpalota csaknem hetvenezer embernek ad valódi otthont. Az alvóváros ébredszik: lakói teljes életre áhítoznak. Közért, óvoda, iskola, posta, benzinkút, vásárcsarnok, étterem után saját mozit, művelődési házat, klubot szeretnének. De az ország legnagyobb lakótelepén a művelődési intézményekre még évekig várni kell. Vagy mégsem?

A képzőművészet iránt érdeklődőknek ismerősen cseng a Kavicsos közli lila iskola neve. A Palotai tárlat évek óta a fiatal festők, szobrászok bemutatkozó fóruma. Fél év óta hétről hétre színes plakátok jelentek meg az impozánssá terebélyesedett lakótelep forgalmi csomópontjain. Az Újpalotai Szabadidő Központ toronyzenére, amatőr színpadok szabadtéri bemutatójára, gyermeknapra, családi sportversenyre invitálta a lakókat. Néhány hete az újságokban is hírt adott magáról az ígéretes nevű központ: az Újpalotán élő művészek, tudósok jelentkezését kérte, akik szívesen bekapcsolódnának a lakótelep köz-művelődési tevékenységébe.

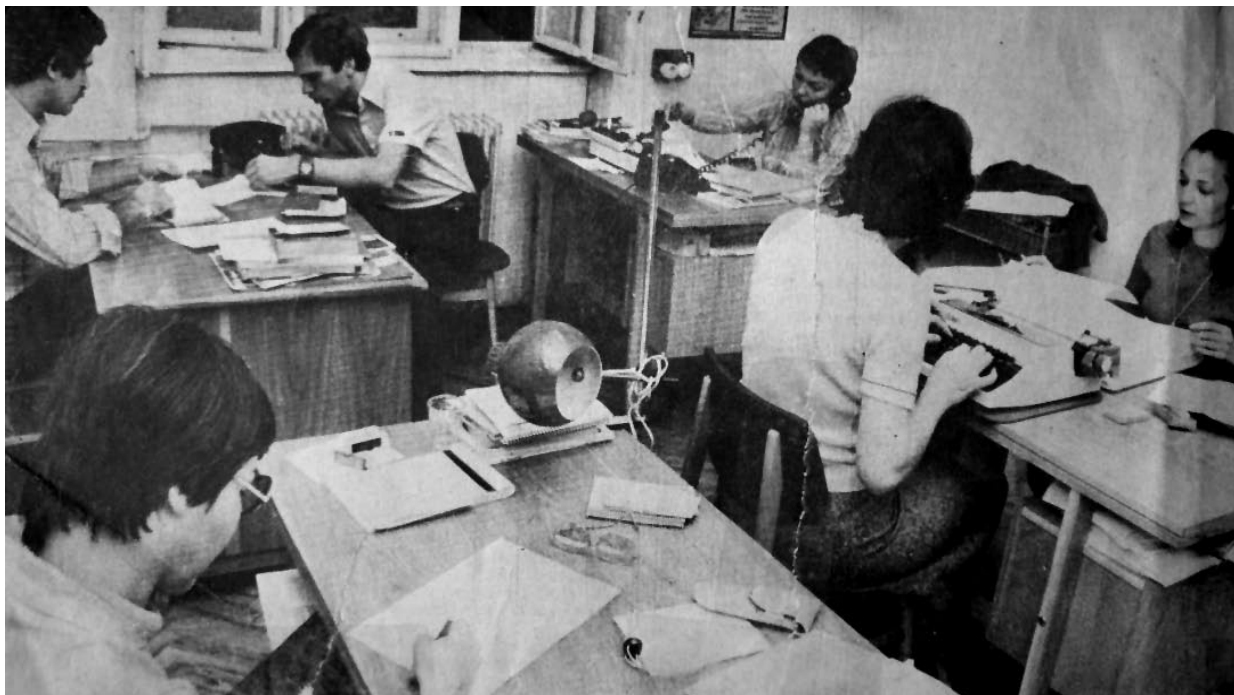
Az újságban közölt cím a régi Palotára vezet: a rákospalotai Csokonai Művelődési Házba. Méltó hajlék híján itt kapott átmenetileg társbérletet az Újpalotai Szabadidő Központ háromszemélyes munkatársi gardája. Hideget lehelő kis irodában, egy hőszűrő és egy vonalat csak ritkán adó telefon előtt találtam negyedmagával Scsuresz Júliát, a központ munkatársát. A mostoha körülmények, mi tagadás lehűtötték lelkesedésemet. Hiszen mit várjon az ember egy olyan intézménytől, amely egyelőre csak nevében létezik? De fenntartásom fokozatosan ámulattá alakult, amikor megtudtam, mi mindent végeztek eddig. A főtéren minden vasárnap utcaszínházat rendeztek, fölléptek többek között a Csokonai Művelődési Házban működő Perem Színpad, a Pinceszínház, a Tanyaszínház és a Kaposvári Fonómunkás Kisszínpad társulata. A közönség elsősorban a legifjabb korosztályból verbuválódott, de a gyerekekhez, testvérek, szülők, nagyszülők is tartoznak – így hát a lehető legváltozatosabb összetételű publikum élte át a játék örömeit a nagyszerű vásári komédiák szereplőivel. Hasonló közönségigény mutatkozott a zenei rendezvények iránt. Jóval a kezdés időpontja előtt padokkal, székekkel fölszerelt bácsik, nénik érkeztek a térzenei koncert színhelyére, hogy aztán majd utolsóként távozzanak. Ezek a vasárnapok a régi római fórumok emlékét idézték, ahol az együtt szórakozó emberek egyúttal meghányták-vetették közös gondjaikat is. Az égető mozihiány is mérséklődik mióta a Zsókavár u. 15. szám alatti pártházban vasárnap délutánonként filmet vetítenek. A kicsiknek vasárnap délelőttönként a Száraznád utcai pártházban mese mozit, a Zsókavár utcai pártkörzetben oviklubot tartanak.

No és a tizen- huszonévesek? – fog el a hiányérzet. – Ők hol töltik a szabadidejüket?

Péterfi Ferenc az Újpalotai Szabadidő Központ vezetője fiatal kora ellenére szaktekintély ebben a kérdésben, mert noha zuglói, két éve hivatalból ismeri az újpalotai fiatalok művelődési problémáit, lévén azelőtt az újpalotai Frankovics Ifjúsági Klub vezetője.

– Újpalotán a közművelődési munkának nincsenek hagyományai – mondja. – A wurlitzertől hangos presszók kocsmaszínvonalúak, mozi, könyvtár, művelődési ház nincs. Csak a Frankovics klub létezik a lakótelepen, de ezt is hajdani lakóházból alakították át, és ötven-hatvan fiatalnál többet nem tud befogadni. Elsősorban a betanított és a segédmunkás fiatalok látogatják; azok, akiknek legnagyobb szükségük van a kulturált szórakozásra. A többi fiatalnak egyelőre be kell érnie a felnőtteknek kínált vagy a lakótelepen kívüli művelődési lehetőségekkel.

Bizonyítva, mennyire ismeri azt a közeget, amelyért dolgozik, Feri adatokat sorol. Ez az ország legnagyobb és legrosszabb szociális adottságú lakótelepe. Kimutathatóan itt él a legtöbb nagy és cigánycsalád.

A Szabadidő Központ két főből álló stábjá: középen, az ablak előtt Péterfi Ferenc, mögötte Scsurecz Júlia telefonál. A felvétel 1977-ben Rákospalotán készült. Az első három évben (1977-79) az intézmény a Csokonai Művelődési Házban, az ottani munkatársak irodájában kapott egy asztalt és onnan szervezték az újpalotai programokat.

(fotó: Hegoczki Ferenc)

Míg a Kelenföldi lakótelepen 62 százalék a szellemi dolgozók aránya, Újpalotán a fizikaiak vannak többségben, 57 százalékos aránnyal. Az itt élők több mint a fele fiatal, de a lakosság 28 százaléka négytagúnál nagyobb családban él. A családi élet fokozott jelentőségű Újpalotán: sok esetben a visszahúzóds, a bezárkózás formájában.

A közeljövőben klubot szeretnének indítani a gyermekgondozási segélyen élő kismamáknak, akik a gyermekeiket is elvihetnék a foglalkozásokra. Filmvetítést, egészségügyi, nevelési tanácsadást, zenés diaporáma műsort, kereskedelmi tájékoztatót, tanfolyami vagy vizsga-előkészítőt szerveznének számukra. Hogy mi valósul meg a tervekben, az a kismamák is múlik. A központ munkatársai ugyanis az anyukáknak írt levelek hátoldalára érdeklődési kört firtató kérdéseket nyomtattak. Az igényfelméréssel a mozilátogatók körében is megpróbálkoznak. A hosszú évek óta itt lakók megkövesült szokásrendszeréből eddig hiányoztak a művelődési lehetőségek – mondja Feri. – Ezért volt szükség eleinte a nagy tömegeket megmozgató, látványos rendezvényekre. A helyiséghiányból így kovácsoltunk erényt a nyári hónapokban. A korán jött hideg megtorpanást jelent a munkánkban, de akik nyáron megszokták, hogy a hét bizonyos napjait közösen töltsék a többi újpalotaival, feltehetően eljönnek a párházakba és az iskolákba meghirdetett programokra is. Lakberendezési tanácsadást, pótmamaszolgálatot, filmklubot, zeneiskolai hangversenysorozatot szervezünk az őszi téli hónapokban. A Palotai tárlattal is szeretnénk valamit kezdeni. A piros iskolában díszítő szakkört indít az egyik pedagógus a felnőtteknek, praktikus és ízlésnevelő szándékkal. – Szeretnénk ha az itt élő tudósok, művészek segítenének a munkában, ezért adtuk fel a hirdetést. Elsősorban együttgondolkodást, ötleteket várunk tőlük, de eddig csak a Budapesti Műszaki Egyetem egy nyelvtanára jelentkezett.

Mindig zavarba jövünk, ha megkérdezik tőlünk, hogy hol is van ez a Szabadidő Központ – mondja Juli –, ugyanis nincs saját irodánk. Buszmegállóknak, presszóknak, tereken tárgyalunk. Egy kis helyiségre volna szükségünk Újpalotán, akár egy szarítóra, amelyet maszek üzlet céljára nem is egyet adtak ki eddig. Ott berendezhetnénk állandó információs szolgálatot, folyóirat olvasót, műsorfüzet- és színházjegy árusítást.

– A napokban kaptunk kézhez egy határozatot egy helyiség kiutalásáról a Zsókvár utcában – veszi át a szót Feri. Miután elküldtük a telefonrendelést és belsőépítész hívtunk a berendezkedéshez, közölték: még másik két intézménynek is kiutalták a helyiséget. Ez volt az utóbbi hónapokban az ötödik füstbe ment reményünk. Pedig hetvenezer ember egy kis kulturális bázist minimum megérdemelne.

Valóban, s igencsak szerény követelés ez egy olyan intézmény részéről, amelynek lelkes munkatársai máris megmozgattak egy új városrészt. Igaz, anyagi, erkölcsi és gyakorlati segítséggel, mert a Csokonai Művelődési Ház hivatalból, a sportkör és az iskolák öntevékenyen, meggyőződésből segítik a fiatal központ munkáját. De végül is a művelődés közös ügy, amely csak akkor lel otthonra Újpalotán, ha a „szabadidő-felelősök” sem lesznek hontalan proféták saját hazájukban.

(részletek H. Valachi Anna riportjából – Magyar Ifjúság 1978/1. szám)

„A XV. kerület állami, társadalmi vezetői azon fáradoznak, hogy Újpalota az Önök számára minden tekintetben a tartalmas élet lehetőségét nyújtsa. Az Újpalotai Napokat is azzal a céllal rendezzük, hogy segítsük a kultúra eszközeivel is kerületünk közösségébe való beilleszkedésüket. Új ismerősökkel, barátokkal, közös élményekkel gazdagodjanak.” Pataki Béla, a XV. ker. Tanács elnöke ezekkel a gondolatokkal köszöntötte a lakótelepi közönséget az 1978-ban első alkalommal megrendezett Újpalotai Napok műsorfüzetében. Az egy évvel korábban alakult Újpalotai Szabadidő Központ első hangsúlyos színrelépését jelentették az 1978. május 15-21. közötti Újpalotai Napok. A lakótelep minden része helyszínül szolgált a sokrétű programokhoz: toronyzene, fotókiállítás, premier előtti filmvetítés (Gazdag Gyula: Kétfenekű dob), aszfaltrajzverseny, színházi előadások, sportversenyek, térczene, a Piramis együttes és a Neoton Família koncertje a Kontyfa utcai óvoda tetejéről. Az egyhetes sorozat megmozgatta szinte az egész lakótelepet, a programok – a szórakoztatáson túl – találkozási, ismerkedési lehetőséget kínáltak a helybélieknek és egyúttal hagyományt kívántak teremteni a városrészi ünnepi eseménynek.

A kezdeti időszakban három évente rendezte meg az Újpalotai Napokat a Szabadidő Központ. 1981-ben premier előtti bemutatóként a nagy érdeklődésre való tekintettel kétszer vetítettük le Szomjas György Kopaszkutya című filmjét és szombat éjszakai programként teltház előtt vetítettük Ingmar Bergman Érintés című alkotását. Közérdekű témákat tárgyaló lakossági fórumra a kerületi vezetők mellett meghívtuk Tenke Tibort a városrészt tervező építész kollektíva vezetőjét is. Emlékezetes koncertet adott a Fő téren a népszerűsége csúcán lévő Edda együttes, a későbbi években a piactéren rendezett utcabálok vonzottak nagy tömeget, ahol több alkalommal fellépett az Old Boys együttes. A rendszerváltás után, a 90-es évek második felétől már évente vannak Újpalotai Napok, amelyeknek programjai – a szabadtéri rendezvények kísérőjeként vidámpark, sørsátor, kirakodóvásár – a Fő térre koncentrálódnak. A Millennium utáni években, az eredeti hagyományt felújítva, a lakótelep egyéb helyszínein is szerveztünk programokat (gyerekszínházi előadások a Szilas parkban és a Páskom parkban, szabadtéri komolyzenei koncert az Arany Alkony Idősek Otthona előtti parkban). Rendszeresen partnerként invitáltuk a civil szervezeteket is. Ennek keretében 2004-ben helyet adtunk a Nyírpalota Társaság által szerkesztett helytörténeti kiadvány bemutatójának: *Az újpalotai gyerekek mesélnek*. Jelentős esemény volt 2005-ben a „Milyen Fő teret szeretnénk?” című programsorozat, mely ugyancsak civil összefogással valósult meg.

Az utóbbi két esztendőben a II. illetve III. Városünnepvel egybekapcsolva kerültek megrendezésre az Újpalotai Napok. Ez azt eredményezte, hogy a Közösségi Házban megtartott ünnepi testületi üléseken túl a szabadtéri színpadon is nagyvonalúbb, igényesebb programok szórakoztatták a közönséget. 2010-ben már tizennyolcadik alkalommal szerveztük az Újpalotai Napokat, melyeknek célja lényegében az indulástól változatlan: városrészi ünnepet teremtve, a hétköznapoktól eltérő keretek között igényes szórakozást, találko-

zási alkalmat kínálni az itt élőknek. Az ünnepi alkalmaknak hangsúlyt adtak a neves előadók, akik között a fentebb már említettek mellett ott volt: Kovács Kati, Antal Imre, Koós János, Payer András, Nagy Bandó András, Éles István, Maksa Zoltán, Gerendás Péter, Deák Bill Gyula, a Bikini együttes, Szikora Róbert és az R-GO együttes, Gallai Péter, Závodi János, Benkő László, Török Ádám, Pálmai Zoltán, Somló Tamás. A rendezvény-sorozat a névéhez illően város-részi ünnepnek számít, de so-kan látogatják Rákospalotáról és Pestújhelyről is. Egyre szín-vonalasabb szabadtéri prog-ramjával a főváros hasonló tí-pusú produkcióinak sorában is számon tartják.

Tudjuk, hogy a harminckét éves hagyománnyal rendelkező Újpalotai Napok már jó ideje kinőtte a városrész központ-jában lévő Fő tér adta lehe-tőségeket. Egyre bonyolultabb egyeztetést, kompromisszu-mokkal járó együttműködést igényel a produkció eredeti helyszínén történő kulturált megrendezése. Kerületi ösz-szefogással célszerű lenne a vá-rosrészhez mégis szervesen kötődő új helyszín kiválasztása és infrastruktúrával ellátott ki-alakítása. Ennek a projektnek középtávon történő megvaló-sítása új lehetőségekkel bővíthe-ti az 1978-ban útjára indított rendezvény-sorozatot.

1978. május 15-én – az első Újpalotai Napokon – toronyzene a Casco házból, Nagy Előd festőművész tizennyolcadik emeleti műteremlakásának teraszáról, Hevesi Gyula út 71. (fotó: Majorosi Attila)

A Piramis együttes koncertje a Kontyfa utcai óvoda tetején 1978. május 19-én. Idézet az Esti Hírlap 1978. május 20-i tudósításából: „Ritka látványosság: tetőkoncert. A Neoton familia, majd a Piramis együttes tegnap este az újjalotai Bordó óvoda tetején szabadtéri koncertet adott. Reggel fél 10-től este 6-ig kéttonnányi felszerelést emelt két emelet magasságba a hidraulikus emelődaru. Csaknem hatezren nézték a rendhagyó műsort, az Újjalotai Napok egyik legérdekesebb programját. Diszletül a világoskékből lassan bealkonyuló égbolt szolgált, a szinte ütemre érkező repülőgépekkel. Mire a Piramis megjelent, már benépesültek a páholyok – a Kontyfa utcai házak ablakai, sőt a kakaslő is – az óvodával szemközti házak lapos teteje.” (fotó: Majorosi Attila)

A Piramis koncert közönsége a Kontyfa utcai Óvoda előtti parkban 1978. május 19-én (fotó: Majorosi Attila).

Aszfaltrajzverseny a 70-es évek végén a Fő téren, a Stop presszó mellett. (fotó: Majorosi Attila)

A Kolinda együttes koncertje a Fő téren 1978. augusztus 20-án.

Az Utcaszínház *Fél van* című előadása 1978. szeptember 10-én az újjalotai Fő téren. Az előtérben látható színészek között a bal szélen Hegedűs Tibor.

„Kapóra jött, hogy a hatvanas évek közepétől a művelődéspolitikai teret nyitott az amatőr színházi mozgalmaknak, sőt támogatta őket. Ez hihetetlen energiákat szabadított fel. Új szemlélet és formai megoldások, sőt mellőzött vagy elhallgatott modern írók, költők művei kerültek előtérbe. Négyezer ilyen társulat működött az országban, megannyi közösség eltérő ízléssel, merész gondolatokkal. Velünk már nem boldogult olyan könnyen a cenzúra, mint kezdetben hitték. A hatvanas évek végén alakul meg a hatalom által éppen megtűrt Orfeo együttes, a Stúdió K, az Egyetemi Színpad és Halász Péter társulata – utal a korszak szellemi pezsgésére Hegedűs Tibor, majd így folytatja: – E társulatok előadásai nem csupán művészeti szempontból voltak színvonalasak. Rövid időn belül a fiatal értelmiségiek társadalmi és szellemi életének meghatározó fórumaivá váltak. A mi utcaszínházunk más úton járt, mint az előbb említett színházak. Nekünk a hétköznapi embert kellett megszólítanunk. Ezt csak úgy lehetett elérni, ha rájön, a játék róla szól. A commedia dell' artehoz, a vásári előképekhez nyúltunk vissza. Nem használhattunk irodalmi szövegeket, harsányan és egyértelműen kellett fogalmaznunk.” (részlet Kormos Valéria Balhész tizenkettő című riportjából, Magyar Nemzet 2009. február 21.)

Az ÚJ TÜKÖR folyóirat Klubja és a Szabadidő Központ közös szervezésében indított Pódium sorozat első vendége Ruttkai Éva Kossuth-díjas, kiváló művész volt. *Parancsolj velem Tündérmkirálynő* címmel 1978. november 13-án tartotta előadójét (fotó: Majorosi Attila).

Darvas Iván Kossuth-díjas, kiváló művész előadóestje 1978. december 4-én a Zsókvár utca 15-ben

(fotó: Majorosi Attila)

Intézményünk az Új Tükör hetilappal közösen indított színházi-irodalmi sorozatot a Zsókaútca 15-ben, később önállóan szervezte az újpalotai Pódiumot neves előadóművészekkel. **1978.** november 13.: Ruttkai Éva, december 4.: Darvas Iván. **1979.** január 15.: Jobba Gabi, február 12.: Sándor György – *Lyukasóra*, március 5.: Haumann Péter – *Szókratész védőbeszéde*, november 12.: Bálint András. **1980.** február 26.: Cseh Tamás, március 17.: Sándor György – *Egy végtére két vágta*, április 21.: Bárdy György, október 14.: Szemes Mari, november 10.: Sándor György – *Hintőpor*, november 17.: Pécsi Ildikó, december 8.: Huszti Péter és Piros Ildikó. **1981.** január 20.: Lukács Sándor, április 6.: Illyés Kinga – *Lírai oratórium Szilágyi Domokos verseiből*. **1982.** február 9.: Balázs Péter és Tahy Tóth László, március 29.: Koncz Gábor, április 19.: Bencze Ilona és Maros Gábor, május 24.: Szirtes Ádám, október 4.: Galambos Erzsébet és Haumann Péter – *Rivaldafény*, november 8.: Bródy János, december 13.: Gyurkovics Zsuzsa. **1983.** január 17.: Tompa László, február 21.: Andai Györgyi és Juhász Jácint, április 11.: Sándor György – *Horog*, szeptember 20.: Psota Irén. **1984.** március 12.: Sebő Ferenc. **1991.** december 14.: Illyés Kinga – *Szabadnak lenni mit jelent...*

Nincs pontos dátumunk a következő előadóművészek újpalotai fellépéséről: Alfonzó, Almási Éva, Balázsovits Lajos, Bessenyei Ferenc, Dévai Nagy Kamilla, Esztergályos Cecília, Huzella Péter, Koltai Róbert, Márkus László, Mensáros László, Schütz Ila, Sztankay István, Zorán.

Buta August címmel Jobba Gabi előadóestje
1979. január 15-én (fotó: Horinka Béla)

Kismama-klub Újpalotán

Kismama-klub. Újpalota, Száraznád utca 5., az MSZMP helyi körzete adott otthont a kismamáknak. A közeli játszótér nyüzsgő gyerekhadára, a tavaszi napfényben babakocsit tologató mamákra figyelve nem is nehéz elképzelni, miért volt szükség a klub létrehozására fővárosunk új negyedében.

Tóth Ferenc, a Hazafias Népfront helyi körzeti bizottságának titkára fogad:

– Az Újpalotai Szabadidő Központtal közösen határoztuk el a klub létrehozását. Kezdetben toronyzenét adtunk a 70 ezres Újpalota lakosságának. A siker óriási volt. Azóta is folytatjuk. Következő lépés: igyekeztünk megismertetni az embereket olyan képzőművészeti alkotásokkal, amelyeket addig csak hosszas utazás után, a városközpontban megnyílt tárlatokon láthattak. Művelődési ház hiányában persze kevesebb a lehetőség. Ezen szeretnénk mi segíteni: többek között a nálunk működő mese-mozival, vagy egy felnőtt filmszínházzal. Nemrégiben filmklub is alakult: előadások után vitákat is rendeznek. A kismama-klub megalakítása tulajdonképpen egy állomása a munkának.

Változatos a program. Szerdánként 3-tól 5-ig a kismamáké a helyiség. Minden második héten állandó időtöltést kínál Székely Éva népművész kézműves köre. A kismamák hallhattak már pszichológiai előadásokat, kondicionáló tornán vehetnek részt. Havonta összeülnek és megbeszélik, milyen egyéb kívánságaik vannak. Úgy tűnik, a kézműves foglalkozás a legkedveltebb: játékbabákat, lakásdíszeket, gyöngy nyakláncokat és sok más szép tárgyat készítenek. A kukoricahéjből megformált ötletes babák a gyerekeknek is nagyobb örömet okoznak, mint a boltban kaphatók, hiszen ezt „a mama csinálta”. A kicsikre a foglalkozások alatt két védőnő vigyáz a szomszédos tanácsteremben. Jó lenne tovább bővíteni a klub programját, s több kismamát foglalkoztatni. Sajnos ez nagyon nehéz. Ebben az épületben csak vendég a klub.

Kézműves foglalkozás a Kismama-klubban. A kép bal szélén Vértes Júlia, az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársa. (fotó: Máté Magda)

Mit szólnak a klubhoz a legilletékesebbek, a kismamák? Szívesen beszélnek arról, hogy milyen jó legalább hetente egyszer kiszabadulni a négy fal közül és eljönni ide a Száraznád utcába. Pergő Lászlóné otthonát már számtalan virágtartó és egy makramé falvédő díszíti. A család többi tagjának is jut belőlük. Két kislányát – négy és másfél évesek – is rendszeresen elhozza a klubba, hadd szokják meg a közösséget. Férjével együtt bérletet is vettek már az új filmklubba, addig a nagymama vigyáz a kicsikre.

(részletek Gams Judit riportjából,
mely a Családi Lap 1979. júliusi számában jelent meg)

Reggeli torna Makrai Kati és kislányai vezetésével. A felvétel a Pattogós utcai parkban készült 1979. május 27-én vasárnap. Akkoriban egy közös reggeli tornára is több százan összegyűltek a városrészben.

A jó idő beálltával a szabadterén rendezett programok jellemezték az Újpalotai Szabadidő Központ tevékenységét. 1978-ban a májusi Újpalotai Napok után augusztusban és szeptemberben hat héten keresztül minden vasárnap a szabadterre hívtuk a helybélieket. Vásári komédiák, színházi előadások (Peremszínpad, Gyermekjátékszín, Postás színpad, Hurka színpad, Derkovits Színházi Műhely, Szkéné színpad, Utcaszínház) szórakoztatták a kicsiket és nagyokat. Volt kerékpáros ügyességi és gyorsasági verseny, aszfaltrajzverseny, térzene és reneszánsz toronyzene. 1979 májusában és júniusában *Gyereknagyár'79* címmel ugyancsak hat egymást követő vasárnapon voltak szabadtéri rendezvények. Közös sárkánykészítés és sárkányeresztés, bohócparádé, Kemény Henrik bábműsora, a Hajdúhadházi és az Alföldi Gyermekszínház előadásai és gyerektáncház várta az érdeklődőket. A sportbemutatók, versenyek szervezésében az Újpalota SE volt a partnerünk. A rendezvények helyszíne legtöbbször a Fő tér mellett a Pattogós utcai, a Neptun utcai park volt.

Stuiber Zsuzsa grafikus (1944–1999)

1962-től 1964-ig a Műszaki Egyetem építész hallgatója volt. A 70-es évek végétől foglalkozott képzőművészettel. Elsősorban rajzolt, mesekönyveket illusztrált (*Bodza anyóka* – Budapest, Móra Kiadó, 1978; Tarbai Ede: *A kistróka* – Budapest, Móra Kiadó, 1980) Rajzolt a korszak gyermekújságjába, a *Dörmögő Dörmötörbe* is. Érzékeny, pillanatélményeket rögzítő, érzelmekkel telített világa beleillett a hetvenes évek vége, nyolcvanas évek eleje új szenzibilitásnak definiált kategóriájába. 1982- 1990 között a nemzetközi mail art mozgalomban is részt vett. Festményei, kollázsai elvontabbak, figura- és tájkép absztrakciók. Applikációihoz különféle természeti anyagokat használt fel

(faág, kavics, festett kő stb). Grafikáim a szöveg is sokszor kapott fontos szerepet.

Mátyus Alíz szavaival: „Stuiber Zsuzsa néhány évtizedet élt közöttünk, és elkészült munkái tanúskodnak róla, hány-szor szánta rá magát az alkotásra. Ha tetszik, nem igazán sokszor. Ha önmagán kívüli ösztönzőit nézzük, mégis elégszer. Mégis, köszönhetjük neki, hogy létrejött a Stuiber-Zsuzsa-művészet. Grafitceruzával, nyomástechnikákkal, olajfestékekkel. Gondolunk valamilyen művészetre a neve hallatán. Megjelenik előttünk. Ez a művészet mesés is, varázslós is, néha groteszk is, de láttán az embernek soha nincs nevetnékje.”

Stuiber Zsuzsa az Újpalotai Szabadidő Központ indulásától egészen a 80-as évek első feléig grafikusként rendszeres munkakapcsolatban állt az intézménnyel. Ő tervezte a Szabadidő Központ máig érvényes logóját. Az első Újpalotai Napok teljes propaganda terve mellett számos esetben készített plakát- és műsorfüzet terveket. Művészeti világához illően főként a gyerekredevezvényekhez készített grafikai munkái emlékezetesek.

Harmadik otthonunk: A művelődési ház

Ha azt mondjuk, második otthonunk, automatikusan mindenkinek a munkahely jut eszébe. Valójában munkahelyünkön ugyanannyi időt töltünk, mint otthonunkban, lakásunkban. A kikapcsolódásra szánt idő számos percét azonban különbözőképpen töltjük el. Van, aki sportol, kirándul vagy mások, akik hétvégi telkükön kívánják elfoglalni magukat. De van, aki a szórakozásra, kikapcsolódásra, a pár szabad óra eltöltésére a művelődési központokat keresi fel. Mert el kell mondanunk, hogy itt nemcsak könyvet lehet kölcsönözni, hanem sokfajta elfoglaltságot lehet találni. Számos érdekes és jó programot biztosítanak a művelődési házak különböző klubjai, ahol a látogatók, mint harmadik otthonunkban élhetnek kedvteléseiknek. Hogyan tudnak otthonunkká válni a művelődési házak?

A kiragadott példákért két nagylakótelepre látogattunk el. Újpalotán a Szabadidő Központ információival, segítségével a felesleges rohangálástól, „üres kilométerektől” kíméli meg a betérőt. A Zsókavár utca egyik épületének földszintje ad otthont a Szabadidő Központnak, ahol egyre többen keresik fel a fiatal népművelőket. Szenes István belsőépítész tervezte a mindössze 60 m²-es mégis tágas központot.

„A művelődési háznak azt az otthonosságot kell tükröznie, ami a munkahely és a lakás között van. Nem olyan mint a lakás, de ne is legyen olyan ünnepélyes, mint esetleg egy középület. Újpalotán nincs művelődési ház, így ebből a 60 m²-es helyiségből olyan információs irodát akarunk létrehozni, hogy otthonosságot, közvetlenséget teremtsünk azoknak, akik ide betérnek.”

Ezt elsősorban a színekkel és anyagokkal akarták elérni. Nagy gond volt, hogy a belső megoldás milyen legyen, hogy a kis tér ellenére a tágasság megmaradjon. Nem akartak hagyományos irodabútort használni, olyan berendezést kerestek, amely képes egyénivé tenni ezt a szabadidő-központot. Így az Allmedia bútorra esett a választás. Ennek rendszere megadta a változtathatóság lehetőségét. A különböző konténerekben könnyen, gyorsan megtalálhatók az utazással, lakással, családdal foglalkozó információk. A konténerek mozgathatók és kihúzhatók, így a játékhoz is remek teret biztosítanak. A megtalálható nyomtatványokon kívül az irodát vezető és irányító népművelők is segítséget nyújtanak, tanácsot adnak a pályaválasztásban, segítenek az ügyes-bajos hivatali ügyek elintézésben. Az információs tevékenység mellett előadásokat, előadóesteket, kiállításokat is tartanak a Zsókavár utcában.

Tavaly júniusban nyitotta meg kapuit a Budapesti Művelődési Központ a kelenföldi lakótelep szívében. Az épület tervét Zilahi István és Bada József vezetésével a LAKÓTERV építő kollektívája készítette. A belsőépítészeti terv Horváth Ernő munkája. A művelődési központban kamaraterem, klubhelyiségek, különböző szakköri szobák várják a látogatókat kényelmes berendezéssel, modern technikai felszerelésekkel. Az előcsarnokban állandó információs szolgálat tájékoztatja a művelődési központ és az egész főváros kulturális programjairól az ideérkezőket. A lakótelep ifjúságának pedig speciális klubfoglalkozásokat szerveznek.

Varga Judit

(Megjelent a Lakáskultúra című folyóirat 1980/4 számában)

ÚJPALOTA XV. KERÜLETI HÍRADÓ

Mi újság a Zsókvár utca kettőben?

Másfél évvel ezelőtt nyílt meg az Információs Iroda. Annak idején tele voltak vele az újságok, másort készített róla a rádió.

Mi történt azóta?

Jobbágy Mária az iroda vezetője:

– Mi történt? Néhány ezer ember átlépte a küszöböt és körülbelül kétszer annyian tárcsázták a 835-776-os telefonszámot. Néhány elképzelésünk csődöt mondott, néhány pedig sikeresnek tűnik.

– Beszéljünk előbb a tévedésekről.

– Egy „Információs irodában” abszolút bukás nincs. Ami ma nem megy, arra óriási igény lehet holnap. Ami ma diadal, holnap tényleg lemez lesz. A mi munkánkat az újpalotaiak naponta alakíthatják.

A lakberendezési tanácsadás talán azért volt sikertelen, mert mire az iroda megnyílt, az újpalotaiak már berendezkedtek. A pótmama-szolgálat sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. De erre sem mondhatjuk azt, hogy meg kell szüntetni, mert nincs rá igény. Talán kevesen tudnak róla, vagy sokallják a 22 forintos árabért... Nem tudom. De biztos, hogy szükség van rá.

– Melyik szolgáltatásnak volt a legnagyobb sikere?

– A nyelvecékek átjátszási lehetőségének és a színházjegy árusításnak. Nem tudunk annyi jegyet szerezni – no, persze csak a jó darabokra – amennyi elegendő lenne. Sikeresek voltak a gépjárművezetői tanfolyamok is. Sokan keresték az utazási információkat. Ebben az évben az iBUSZ hétó délután, a COOPTURIST pedig csütörtökön várja a jelentkezőket. Sőt! Ha egy iskola vagy szocialista brigád egynapos kirándulásra akar menni, az utazási irodák azt is megszervezik. Sokan jöttek el az újságok miatt is. Itt mindenki nyugodtan elolvashatja a legnépszerűbb lapokat.

– Egy évvel ezelőtt bíztak az álláskeresők és a lakástcserélők jelentkezésében is...

– Négy-öt ember a mi ajánlatunk alapján helyezkedett off lakhelyéhez közel, de sajnos a beérkező kínálat nem elég széles körű és részletes ahhoz, hogy többen válogathassanak. Lakáscserék pedig csak akkor jöhetnek létre, ha nagyobb számban jelentkeznek a cserepartnerek.

– Vannak-e különleges kérések?

– Hogyne. Van, aki fűrészpontot keres a kismacsakája számára. Másnak a kérvényét gépeljük le. A harmadiknak hosszú telefonálás után szereztük meg a palackos gáz-

készüléket javító vállalat címét. A negyedik nemi felvilágosítást kért...

– És kapott?

– Igen, az orvosotól, akihez előzetes telefonálgatás után elküldtük.

– Mit hiányolnak a legjobban a látogatók?

– A könyvtárat.

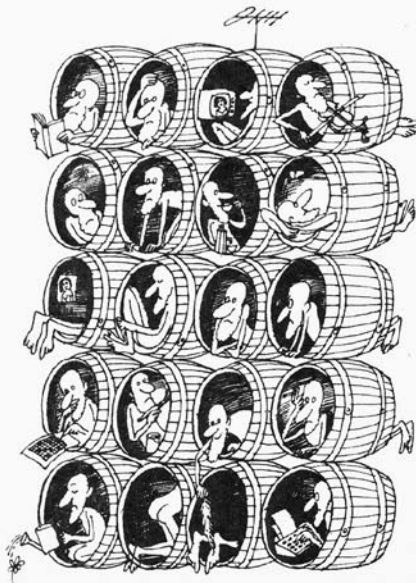
– És min csodálkoznak leginkább?

– Hogy nem kell a szolgáltatásokért fizetni.

– Vajon minek örülnek a legjobban?

– Ha leülhetnek és elmesélhetik a problémáikat, az életüket. Az emberi hang, úgy látszik, többet ér a megszerezhető információknál.

N. G.

A Szabadidő Központ kezdeményezésére és gondozásában 1981 tavaszán ÚJPALOTA címmel (XV. kerületi Híradó alcímmel) helyi újság jelent meg. Felelős kiadóként a XV. kerületi Művelődési Központ és igazgatója, Padiásák Mihályné jegyzi a tizenhat oldalas lapot, melynek szerkesztője Nógrádi Gábor újságíró.

A korabeli időszakot dokumentáló érdekességek: a lapszerkesztő Jobbágy Máriaival beszélget a Zsókvár utca 2-ben egy évvel korábban megnyílt Információs Iroda működésének tapasztalatairól; Sztoján József nyugdíjas tanácsstag arról nyilatkozik, hogy türelem kell a lakóklubok létrehozásához; Kerekes Róbert, az Újpalota SE elnöke az egyesület mérész tervéről tájékoztat, mely szerint saját kivitelezésű tornacsarnokot szeretnének építeni a lakótelep határában elhelyezkedő kiserdőben. Nógrádi Gábor megszólaltatja Kiss Jenőt, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatóját is, aki Újpalotán lakik. A tipográfiailag is igényes lap grafikáit, karikatúráit Kaján Tibor készítette.

A szerkesztők a helyi kiadvány negyedévenkénti megjelenését tervezték, ám a folytatásra még éveket kellett várni.

Jobbágy Mária – Péterfi Ferenc:

Információs-tájékoztató tevékenység a művelődési otthonokban

(részletek a *Szöveggyűjtemény a „nyitott” művelődési otthoni tevékenységhez* című kiadványban megjelent tanulmányból – Múzsák Kiadó, 1983.)

Az információs-tájékoztató tevékenység megjelenése

A művelődési intézmények egy részében – alapfokon – mindig is megtalálhattuk az információs tevékenység szándékát. A bejáratnál vagy az előcsarnokban kifüggesztett plakátok, szórólapok, műsorfüzetek helyenként nemcsak az intézmények saját tevékenységeire, de egyéb kulturális eseményekre is igyekeztek felhívni az arra járók, odalátogatók figyelmét. A 70-es években a Népművelődési Intézet által kezdeményezett „nyitott ház” néven folyó kísérlet elméleti leírásaiban az ezzel kapcsolatos tanulmányokban aztán egyre gyakrabban s egyre nagyobb jelentőséget kapott az információs-tájékoztató tevékenység, az „adatbank” mint a különféle szolgáltatások, műhelytevékenységek alapja, háttere. Mindazonáltal a fenti tevékenység alatt a művelődési házakban leggyakrabban még mindig csupán a saját rendezvények propagandáját értik, aminek esetlegességéről, átgondolatlanságáról igen gyakran hallunk.

A tájékoztatás helye a művelődési tevékenységben

A fenti kérdés megválaszolása előtt szükséges tisztáznunk, hogy tartalmában milyen az a kulturális szervezőtevékenység, amihez a tájékoztatás kapcsolódik. Ferge Zsuzsa egyik tanulmányában (*Az iskolai struktúra és az iskola által közvetített tudás. Valóság, 1974/9.*) a társadalmilag fontos tudás három típusát különbözteti meg a tudás társadalmi felhasználása szempontjából:

- szaktudás, szakismeret;
- „hétköznapi” tudás: gyakorlati, illetve társadalmi tudás (ide sorol minden olyan ismeretet és információt, amely az emberek közötti érintkezésre és a társadalmi viszonyok kezelésére vonatkozik);
- „ünnepnapi” tudás (művészeti, illetve tudományos ismeretek).

Ebből különösen fontosnak tartjuk témánk szempontjából az általa „hétköznapi” tudásnak nevezett ismeretek rendszerét. „Viszonylag gyakori jelenség az, hogy egyének vagy akár egész csoportok a környezet információit nem tudják rendszerezni, értelmezni – nem ismerik a jeleket, jelképeket, viselkedési mintákat stb. – azaz információelméletileg entropikus szituációba kerülnek. Akkor pedig nem tudják uralni saját helyzetüket – épp ellenkezőleg, ők vannak kiszolgáltatva a környezetnek.” ...

A közművelődési tevékenységnek a kultúrafogalom valamennyi szektorához kapcsolódnia kell. Kapcsolódnia és egyúttal szintézist teremteni. „A mindennapi kultúra és a magasabb objektivációs szférák (művészetek, tudomány, politika) közé a szükséges helyeken átvivő, közvetítő csatornákat kell létesíteni.”

(Varga A. Tamás: *Városi alapellátás I., Népművelési Intézet*)

A kultúra különböző területeinek metszéspontjában a népművelői tevékenységnek kell kapcsolódásokat biztosítani. Tapasztalatunk szerint az az ember, aki a létét közvetlenül meghatározó hétköznapi kultúra elemeiben a gyakorlati, illetve társadalmi ismeretek tekintetében válik tanácsalanná, általában nehezen talál kapcsolatot (ha nem lesz elutasító) a kultúra számára ünnepnapivá váló területeivel, a művészetekkel illetve a tudományokkal. Amíg a korábbi népművelői szemlélet csupán a kultúra „értékesebb” területeinek közvetítésére vállalkozott, addig „az új szemlélet szerint a köz szolgálata fontosabb, mint a művelődés erőltetése helytől és időtől függetlenül.” (Nógrádi Gábor: *Trópusi betegségek – Új Tükör, 1977/43.*)

A fentiekből is látszik, hogy értelmezésünk szerint a népművelő az adott terület „művelődéspolitikusa”, aki nem csupán kiállításokat, előadóesteket, filmvetítéseket szervez. Munkájában az emberi viszonyokat igyekszik megteremteni, megismerni; az emberi érdekek valamennyi területéhez kapcsolódnia kell: a termeléshez, a politikai- és közélethez, a szolgáltatáshoz, a művelődéshez egyaránt.

Itt térünk vissza a tájékoztató tevékenység szerepére. Információ-dömpingről beszélünk világszerte a XX. század második felében. Ugyanakkor alacsony színvonalúnak érezzük a tájékoztatás hazai színvonalát. Tudjuk, hogy mi történik a Holdon, de sokszor azt nem, hogy mi az „utca másik oldalán”. A jelenleginél átgondoltabb, alaposabb tájékoztató és eligazító tevékenység megszervezésére lenne szükség, amely az információhalmazból az adott szituációban szükséges legfontosabb információkat emelné ki, az itt és most érdekeltek számára tenné hozzáférhetővé. A népművelők (az adott terület alapos ismerői, művelődéspolitikusai) illetékesei lehetnek a helyi tájékoztatói rendszer megszervezésének, amely a kulturális szervező –, közvetítő tevékenység egyik legfontosabb eleme.

A tájékoztatás célja

A tájékoztató, informáló tevékenységnek véleményünk szerint 3 alapvető funkciónak kell megfelelnie:

- a) A napi problémák megoldásában segítsen, a napi döntésekre felkészítsen.

Példaként hadd mutassuk be az Újpalotai Szabadidő Központ ez irányú törekvéseinek egy részét. A lakótelepi népművelői munka alapvető viszonyának – a lakók és a lakóhely, tehát az életmód – elemzése során feltűnt, hogy a 70-es évek újszerű lakáselosztási rendszerének következményeként, Újpalotán az átlagnál nagyobb a súlyos szociális helyzetből érkezők (cigánycsaládok, nagycsaládok, csonkacsaládok) aránya. Számunkra különös gondot jelentenek az életmódváltással, a beilleszkedéssel, az új helyzetben való tájékozódással kapcsolatos problémák. A felismerés nyomán egy irodában speciális információs szolgálatot szerveztünk. Abból indultunk ki, hogy az Információs Iroda tájékoztató tevékenységében kellenek állandó elemek, melyek már beváltak és változó elemek, melyek a külső környezetben beálló, a tartósnak ígérkező változások figyelembevételéből erednek, hiszen a rugalmasság csak így biztosítható. Mind az állandó, mind a változó elemek tekintetében az arányok eltalálása a legnehezebb. Egyes részcelkitűzések időszakosan előtérbe kerülnek, vagy átmenetileg mellőzhetők, és csak a későbbi időpontban jelentkeznek újra. A tájékoztató tevékenységbe be kell építeni a visszacsatolást. Ez lehetővé teszi, hogy a stratégia mindig a legcélszerűbb irányba „álljon be” és a legnagyobb hatásfokkal működjék.

Tájékoztató tevékenységünk során olyan pontokat keresünk, amelyeken keresztül szinte valamennyi lakótelepi család érdekeihez, életéhez, problémáihoz segítően kapcsolódhatunk. A hétköznapi élet megszervezésének kultúrája, a nevelés, a családi élet kultúrája, a lakás kultúrája olyan területek, melyekre a hagyományos népművelés eddig kevés gondot fordított.

b) Orientáljon, segítsen eligazodni a különféle objektívációk, értékek (elsősorban kulturális értékek) között. Ez a funkció szinte elválaszthatatlanul összefügg az előzővel, mégis, míg ott elsősorban a napi ügyekben kell felkészültté válni, információkat összegyűjteni, itt szélesebb körben a választék felismerése, rendszerezése és differenciálása a legfőbb a feladat.

c) A tájékoztató tevékenység fontos része a mozgósítás különféle eseményekre, rendezvényekre, illetve feladat, hogy az adott közegben szükséges folyamatokat, társadalmi mozgásokat kezdeményezzen.

Ami a társadalmi mozgások, folyamatok létrehozását, az adott közeget érintő fontos jelenségek felismerését illeti – nevezzük beavatkozási készenlétnek ezt a funkciót –, részletesebb magyarázattal szolgálunk:

A „beavatkozási készenlét” olyan akcióképes állapotot jelent, amely szükség esetén a szervező tevékenységben korrekciót alkalmaz. Megszüntet valamilyen működésképtelenné vált tevékenységi formát, vagy éppen új problémára szervez szolgáltatást, tanácsadást. Az akcióképes állapot a környezet jelenségeivel kapcsolatban azt jelenti, hogy felhívja a körzetében lakók figyelmét valamilyen – a csoport számára különösen fontos – információra. Ez lehet lokális, de ennél szélesebb körű információ is. A beavatkozási készenlét igen fontos jellemzője a környezet konfliktusaira való érzékenység, hogy nem bagatellizálja, hanem – a megoldási lehetőségeket keresve és segítve – felhívja ezekre a problémákra a figyelmet, tudatosítja mind a lakossággal, mind pedig az illetékes intézmények vezetésével. Akkor mondható jónak a beavatkozás, ha az impulzustól a probléma tovább érlelődik úgy, hogy az illetékes szervezetek képviselői a saját területükön – akár mint saját felismerést is – viszik tovább az ajánlott megoldási lehetőséget.

A tájékoztatás módja

A tájékoztatás módját két szempontból vizsgáljuk: egyrészt az „idefordulók” indítékai alapján, másrészt a tájékoztatást végzők (intézmény, személy) „magatartása” alapján. Gyakorlatunkból néhány példával szeretnénk ezeket a „módszereket” illusztrálni.

A tömeges életformaváltás (lakótelep), az ebből eredő beilleszkedési nehézségek, a lelki feszültségek növekedése miatt nő a valószínűsége, hogy a problémával küzdő vagy környezete igényli a segítséget. Ezt felismerve mérlegelni kell a segítségre szoruló körülményeit, pillanatnyi lelkiállapotát, viselkedésének tüneti jellegét. Fel kell figyelni arra, hogy az Információs Irodát felkeresők jelentős részénél a tényleges információkérés láthatóan csak ürügy arra, hogy valakivel elbeszélgessenek. Ezek az „ál”kérdések mélyebb emberi problémáról tanúskodnak. Ezek felismeréséhez minden embernél más módon kell eljutni. Van akinek elég, ha elmondja felgyülemlett problémáit, tanácsot szinte nem is vár. Már a téma megfogalmazása feloldja feszültségét.

Példa: Egy más ügyben már hozzánk fordul egy alkalommal elpanaszolta, hogy „nem bír” gyermekével. Mindent megpróbált már, de semmi sem használt. Mikor a konkrét példák elmesélésébe kezdett, ő maga is

megfogalmazott néhány dolgot, ami megmagyarázhatja gyermeke viselkedését. Játszóházi tapasztalataink felsorolása (hasonló problémákat mondtunk el az édesanyának) láthatóan megnyugtatta őt, hiszen megerősítést nyert, hogy természetes gyermeki indulatokról van szó, amely más gyereknél is előfordul, tehát nemcsak ő „hibázott”.

Van, akitől különféle dolgokról folytatott hosszas beszélgetés után tudjuk meg, hogy miért keresett meg bennünket, mi okoz életében nehézségeket.

Példa: Egy 50 év körüli nő jött be az irodába, „csak” körül akart nézni. Feltett néhány kérdést és 10-15 perc után már a családjáról beszélt. Kiderült, hogy tíz éve elvált a férjétől, de még mindig egy lakásban élnek. Többször írt kérvényt a kerületi tanácshoz, de mindig elutasították. Nem tudott kihez fordulni, ezért kérte segítségünket. Egy ismerős jogásztól kértünk tanácsot, elmondtuk, hogy milyen lehetőségei vannak a probléma megoldásának. Következő alkalommal már csak azért keresett meg minket, hogy közölje van valamilyen remény a megoldásra.

Vannak „kíváncsiak”, akik konkrét elképzelés nélkül bekukkantanak. Első benyomásuk alapján megfogalmazott véleményük sok ötletet ad.

Néhány ember, mint „utolsó lehetőség”-hez fordul hozzánk. Rajtuk segíteni a legnehezebb feladat. Ezek az emberek elfáradtak a bürokrácia útvesztőiben, ettől eleve fenntartással keresnek meg bennünket. Problémájuk komplex, csak több lépcsőben oldható meg.

Az egyéni problémák felismerése, megoldása újfajta magatartást, hozzáállást igényel a népművelőktől. Véleményünk szerint ehhez empátiás képességekkel is rendelkezniük kell.

Az információs tevékenység a népművelőtől önművelést is igényel és egy másfajta beállítódást az emberekkel való kapcsolatában. Ez a fajta népművelés több, mint programszervezés: az információnyújtáson és tanácsadáson keresztül motiváló és aktivizáló képességek, készségek és az ebben rejlő egyéni és társadalmi lehetőségek felismerése és felismertetése. A népművelő tevékenységének célja, hogy személyeket, csoportokat képessé tegyen arra, hogy saját erőből, hatásosan, folyamatosan tevékenykedjenek.

Az Újpalotai Szabadidő Központ két munkatársa által jegyzett tanulmány – melyből a fentiekben idéztünk – az intézmény által létrehozott Információs Iroda működésének kezdeti tapasztalatain és egy megújuló szakmai koncepción alapult. A városrész lakóinak igényeihez igazodó tájékoztató tevékenység a 70-es, 80-as évek fordulóján újdonságnak számított a közművelődésben. Ez az ügyfélközpontú szolgáltatás is hozzájárult ahhoz, hogy az iroda a helyi nyilvánosság meghatározó szinterévé vált, segítve a civil szféra kibontakozását (pl. lakóklubok, Újpalotaiak Baráti Köre Egyesület alakulása). A 90-es években a tájékoztató tevékenység súlypontját a helyi újságok gondozása (Toronyhír, Újpalota 2000) és a Közösségi TV-ben való aktív szerepvállalás jelentette. A közösségi-kulturális folyóirat kiadása máig megmaradt, az utóbbi években kiegészült az elektronikus tájékoztatás lehetőségeivel (nyilvános Internet hozzáférés, két weblap üzemeltetése). A városrész lakóit szolgáló, rugalmasan változó tájékoztató tevékenység 2003-tól új helyszínen, a felújított Zsóka-vár utcai Közösségi Házban működik.

Nagy-Simon Patrícia:

A játszóház múltja és jelene egy lakótelepi művelődési intézmény történetében

Újpalotán az alapkövetétel a hatvanas évek végén történt és a lakásokat hetvenegy és hetvenkettő környékén kezdték átadni. Sokféle társadalmi státuszú család költözött ide: nagycsaládosok, csonkacsaládok, segéd-munkások, szakmunkások.

A gyerekek eltérő családi háttérrel, műveltségi szinttel érkeztek a lakótelepre, nagyon egysíkú világ vette körül őket. Mindezeknek köszönhetően sok nehezen kezelhető, veszélyeztetett gyermek élt Újpalotán.

Ezt a problémát ismerte fel jó ráérzéssel Vértes Júlia, aki 1979-től az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársaként egy ún. iskolai komplex csoportot szervezett. Ennek kapcsán 2 újpalotai iskolában gyerekeket választott, a választás alapja az volt, hogy kikkel nem bírnak a tanítók. Egy tanéven keresztül 10–12 fős gyerekcsoportnak heti rendszerességgel „fejlesztő foglalkozást” tartott. A szisztematikusan felépített foglalkozások célzottan az érzéseket (látás, formaérzékelés, tapintás, hallás, mozgás) és fantáziát igyekeztek kibontani. A hatás lenyűgöző volt. Az utolsó alkalommal a gyerekeknek csoportmunkában játszótérrel kellett tervezniük makett formájában. Az addig együttműködésre képtelen gyerekek képességeiknek megfelelően megosztották a feladatokat a tervezéstől egészen a kivitelezés utolsó mozzanatáig. A legmegdöbbentőbb, hogy az egyik gyerekcsoport a képzeletbeli játszótérre vízicsúszdát tervezett, ami ekkor egyáltalán nem létezett még Magyarországon. Vértes Juli fejében ekkor fogalmazódott meg a gondolat, hogy a művészetek erejével (elsősorban a vizuális művészetekkel) mozgósítani lehet és kell is a gyerekek alkotó képességét, képzeletvilágát, egymáshoz és a világhoz való viszonyulásukat. Az iskolai komplex csoport az újpalotai játszóházak előzményének tekinthető.

A Népművelési Intézet 1979-ben, a Nemzetközi Gyermekévben svéd mintára kidolgozott egy Gyermek-és Játékház modellt. (Svédországban ún. „kreatív háusok”, játszóműhelyek működtek, ahol önkéntes foglalkozásvezetők, önkéntes népművelők játszottak a gyerekekkel.)

A Népművelési Intézet központilag négy különböző típusú intézményben támogatta a „Gyermek és Játékház” modell részbeni kialakítását, megalapozását. Ezek a Kecskeméti Megyei Művelődési Központ, Jászkiséri Községi Művelődési Ház, Szombathelyi Megyei Művelődési Központ, valamint az Újpalotai Szabadidő Központ voltak. Dr. Hollós Róbertné, a Művelődési Intézet munkatársa Vértes Julit kérte fel, hogy a Játékház modell működését ültesse át Újpalota lakótelepi viszonylatára.

A kísérleti jellegű Játékház 1979. november 11-én indult el, és 1981-ig rendszeresen minden vasárnap délelőtt három órás időtartamban működött. A foglalkozások központja a Zsókavár u. 15. szám alatti pártház volt. Kezdetben programszervezésnél problémát okozott, hogy nem voltak foglalkozásvezetők. (A játszóházi foglalkozásvezető, mint fogalom sem létezett ekkoriban.) Iparművészekből, népművészekből, képzőművészekből, pedagógusokból, olykor hozzáértő szülőkből kellett játszóházvezető gárdát kovácsolni. Két év során végül meglehetősen nagy, 20–30 fős társaság alakult ki. A kemény mag tagja volt Lakatos Lilla kézműves iparművész,

Berhidi Mária szobrász, Granasztói Szilvia bábpedagógus, Roskó Gábor virágkötő, a virágrendezés – tanterv kidolgozója, és még jónéhány elismert művész. Ezek a foglalkozásvezetők járták a játszóházakat, óvodákban, általános iskolákban és főiskolákon (óvóképző főiskolákon, tanítóképzőkön) pedagógusoknak tartottak bemutatót mesterségükből. A „játszóházi foglalkozásvezető” cím országos viszonylatban is presztizst jelentett. Az ország különböző helyein működő játszóházak kapcsolatot tartottak egymással, tapasztalatcserét, látogatásokat szerveztek, foglalkozásvezetőiket ajánlották egymásnak. Valóságos játszóház mozgalom bontakozott ki.

Az újjalotai játszóház a lakótelep több ezer gyermekének (és szüleiknek) személyiségfejlesztő, kreatív tevékenységek gazdag választékával nyújtott lehetőséget az iskolák túlszűfoltóságából, a lakótelep inger-szegény környezetéből fakadó hátrányok leküzdésére. Átlagos látogatottsága kezdetben 40–45 gyermek, 10–15 felnőtt, majd az 1980/81-ben 50–60 gyermek és 10–20 felnőtt volt. Ennek kb. 20–25 %-a volt viz-szatérő, rendszeres látogató.

A tárgyi, technikai feltételek nemigen tették lehetővé elmélyültebb, felszerelésben igényes folyamattá szerveződő tevékenységek kialakulását. A gyermekek játékkultúrájának fejlesztéséhez ettől függetlenül is az anyagokkal – elsősorban a természetes alapanyagokkal – való találkozás, a különböző technikákkal való ismerkedés döntő fontosságú volt. A játszóház fő funkcióként a kezdeményezést, impulzusadást, az alkotás iránti vágy felkeltését vállalta fel, és indulásnál a tevékenységi lehetőségek gazdag választékát kínálta.

A foglalkozásokon a gyerekek egyidőben négy-öt féle tevékenység közül választhattak. Az évek során igyekeztek minél többféle lehetőséget felvonultatni. Ezek között szerepeltek: népi technikák gyékényjátékoktól a népi hangszerkészítésig, grafikai játékok, textilfestés, formázás, papírhajtogatás, virágkötészet, bábkészítés, mozgásos, zenei és dramatikus játékok, logikai játékok. A tevékenységek tervezésénél, összeválogatásánál ügyeltek arra, hogy azok (tematikusan) illeszkedjenek egymáshoz, és minden korosztály találjon magának elfoglaltságot. A foglalkozásokhoz időszerűen hozzátartozott a népi hagyományok felelevenítése is. (Egy ízben pl. kiszebábot égettek a Fő téren. Az eseményt fotó is megörökítette.)

A szülők a gyerekekkel együtt részt vehettek a foglalkozásokon. A játszóházi tevékenységbe bekapcsolódó szülőkkel személyes kapcsolat alakult ki, egyik – másik a Szabadidő Központ egyéb tevékenységében is részt vállalt. Természetesen érkezhettek a gyerekek önállóan is. Sőt! Éppen ez volt a vasárnap délelőtti Játszóház egyik legnagyobb előnye. A gyerekek önállóan lejöhettek, és egyéb játéklehetőség hiányában jöttek is, a szülőnek nem kellett aggódnia értük. Legalább egy kis időre megoldódott a kulcsos gyerekek problémája.

Tavasszal és nyáron egy-egy hónapon át a játszóház Vándor – Játszóházzá alakult. Mivel nagy a lakótelep, a távolabbi részekről nem jöttek el a párházban tartott foglalkozásokra. A foglalkozáshoz szükséges eszközöket, asztalokat, anyagokat, foglalkozásvezetőket teherautóra rakták, a helyszínen szócsővel „összetrombitálták” a gyerekeket. A játszóház így a lakótelep távolabbi pontjaira is eljutott.

A játszóház szervezését 1981-ben Kovács Zsuzsa vette át. Korábban foglalkozásvezetőként origamit tanított a kísérleti programban, mellette óvónőként dolgozott Óbudán. Mivel jól ismerte a többi foglalkozásvezetőt, és pedagógusként elkötelezettséggel vállalta a gyerekprogram szervezését, Vértés Juli nyugodt szívvel rábízhatta a program vezetését.

1982-től egymást váltották a népművelők, a programnak nem volt igazán elkötelezett gazdája. A játszóházi foglalkozások ritkultak, kéthetenként szombaton kerültek megrendezésre.

1994 őszén Nagy Andrea vette át a foglalkozások szervezését. Az ő ideje alatt folytatódott a Játszóház második felfelé ívelő szakasza. Andrea a foglalkozások szervezésénél a komplexitásra törekedett. Minden második alkalommal bábszínházat, gyerektáncszínházat, koncertet szervezett a hagyományos kézműves tevékenységek mellé. Ilyen keretek között lépett fel Ali bohóc tanítványaival, volt Kalács koncert, zenélt Huzella Péter. A hírneves közreműködők népszerűsítették az újjalotai játszóházakat.

1998 tavaszán Andrea meghívta a Nemzeti Múzeumban működő História Társaságot. A kimondottan egy-egy történelmi korszakkal foglalkozó História játszóház új színfoltot jelentett a program történetében.

Az újjalotai játszóházak kapcsán mindenképpen meg kell említeni Király-Nagy Éva nevét. Éva először anyukaként gyerekeit hozta a játszóházra. Mivel kitűnt ügyességével, 1993-ban felkérték foglalkozásvezetőnek. Éva ebben az időben az Újjalotai Családsegítő Szolgálatnál dolgozott szociális munkásként, így új szerepet hozott magával a játszóházakra. Elsősorban foglalkozásvezetőként volt jelen, de szociális munkaköréből itt sem bújt ki. Előfordult, hogy a foglalkozáson egy-egy anyukával megkezdett beszélgetés, a problémák feltárása után, a Családsegítőben folytatódott. Éva időközben munkahelyet váltott, de azóta is rendszeres „segítője” kézműves programjainknak és gyerektáborainknak.

2001 szeptemberétől a program Családi kézműves játszóház néven havi egy alkalommal, szombat délelőttönként 10-12 óráig működik. A foglalkozásokra nem csak gyerekeket várunk, örömmel fogadjuk az alkotni vágyó fiatalokat és felnőtteket is.

A játszóház fő célja, hogy megismertesse a résztvevőket a népi mesterségek természetes anyagaival és alapvető technikáival. A programban szerepel azonban gyöngyfüzés, üvegfestés, terménybábok és kollázsok, mozaikok készítése, olyan dolgok, amelyek szintén kötődnek a természetes anyagokhoz és a hagyományokhoz. A foglalkozások programját az évkör ünnepei, jeles napjai köré csoportosítva állítjuk össze.

A hagyományos kézműves technikák tanítását felajánlottuk a XV. kerületi iskoláknak is. Az elmúlt években húsvét, karácsony és anyák napja előtt több *ünnepváró* alkalmat is szerveztünk, ahol a gyerekek a magos mézesbáb készítés, gyöngyfüzés, nemezelés, tojásberzselés, stb., rejtelmeivel ismerkedhettek meg.

A játszóházak sikerén felbuzdulva 2002. és 2003. nyarán Családi kézműves tábort, valamint 2006 nyaratól „Mesterségünk címere” elnevezéssel napközis jellegű kézműves alkotótábort szerveztünk. Megőrizve a hétvégi program kötetlen, családias jellegét táborainkban többféle foglalkozás közül lehet választani. Itt már olyan tevékenységeket is felkínálunk, amelyek hosszabb időt vesznek igénybe, és évközben nem tudnánk megvalósítani. Ilyen pl. a batikolás, ami minden alkalommal akkora sikert arat, hogy napokig állhattunk – a legnagyobb melegben – a forró festékesfazekak mellett.

A családi játszóház alap gondolata, hogy a szülők nem töltenek elég – játékkal kitöltött – időt gyerekeikkel. Ennek egyik oka a kevés szabadidőn túl, hogy nem is ismernek játékokat. Nem tudnak játszani. Arról nem is szólva, hogy a játékok között vajmi kevés lehet az alkotó jellegű játék, mint pl. közös festés, rajzolás, varrogás, sütés-főzés. Pedig nagyon fontos lenne megteremtteni ezeket az „ünnepi” alkalmakat rohanó életünkben is.

Az alkotás élményteli folyamatát fokozza a szülővel való örömteli együttlét. Miközben a gyerek képességei fejlődnek (kommunikáció, együttműködés, empátia, finom mozgások) és praktikus ismereteket szerez, a szülő is jobban megismerheti gyermeke magatartását meghatározó testi – lelki sajátosságait. A látható, tapintható alkotás erősíti az összetartozást, a „mi” élményt.

Hagyományaink ápolását különösen fontosnak tartom egy olyan környezetben, ahol gyerekes családok fordulnak meg, hiszen a fogékony kisgyerekkor az, amikor még nagyon jó hatásokkal lehet megismertetni, megszerettetni a kultúrának minden szeletét, így a magyar nép kultúráját is.

Kézműves foglalkozás 1981-ben, a Zsókvár utcai Játsszóházban (fotó: Gulyás János).

Munkatársunk, Vértés Júlia kezdeményezésére a játszóház adaptálásával kísérlet indult az újjalotai iskolákban. „A lakótelepeken zsúfoltak az iskolák. Kevés mozgási lehetőség van és a sok gyerek között azokkal, akik mások mint a nagy többség, bizony nincs idő külön-külön foglalkozni. A játéklklub alakításának gondolatát örömmel fogadta a kerületi tanács. Segítségükkel a pedagógusokra támaszkodva válogattam annak idején a Pattogós utcai illetve a Frankovics Mihály Általános Iskolából tíz-tizenegy éves lányokat, fiúkat. Ismert játékokkal kezdtük a foglalkozásokat, s amikor már nem verekedtek, senki nem üldögélt szótlán a helyén, akkor kezdődhetett el valóban a munka. Mértani alakzatokból készítettünk kollázst, kész bábtetekhez választottak fejet a gyerekek, később ezekkel a bábokkal jeleneteket adtak elő. Lassan fejlődni kezdett a fantáziájuk. Térérzékelő gyakorlatokat végeztünk – persze játékosan –, majd képzeletben átalakítottuk a termet kedvűnkre, akár villamossá, utcává, ami eszünkbe jutott. A tanév végére közösséggé vált mindkét csoport”. (részlet Fazekas Ágnes riportjából – Esti Hírlap 1980. február 18.)

A Nemzeti Múzeum pedagógus csoportja a 90-es évek közepén két szezonban tartott Históriais játszóházi foglalkozásokat. A különféle történelmi korokat feldolgozó tematikus játszóházi foglalkozások egy évtized múlva folytatódtak ugyancsak a Nemzeti Múzeum szakembereinek részvételével.

Felső kép: Históriais Játszóház 1995-ben, közepén Lovas Márta, a Nemzeti Múzeum pedagógus csoportjának vezetője
(fotó: Kelemen Árpád)

Alsó kép: Históriais Játszóház a Zsókavár utcai Közösségi Házban, 2006-ban (fotó: Sáfár Tibor).

1982. szeptember 4-5-én a Szabadidő Központ meghívására hét városi és falusi művelődési ház sokféle arculatának, programjának kétnapos bemutatójára került sor Újpalotán. Dombóvár, Jászberény, Jászkisér, Jászszentlászló, Százhalombatta, Magyarnándor és Zalaszentgrót művelődési házainak szakköreivel, klubjaival, műhelyeivel, művészeti csoportjaival, baráti köreivel ismerkedhetett az újpalotai közönség a Pattogós utcai parkban és a Fő téren. Többek között bemutatkozott a Zalaszentgróti Citerazenekar, a Dombóvári Ifjúsági Fúvószenekar, vetítettek amatőrfilmeket, volt táncház és élénk érdeklődés kísérte a kézműves műhelyek munkáját. A zenés kísérettel tartott főzési bemutatóhoz illett a borkóstoló. A *Nyitott Ház kísérletben* résztvevő művelődési intézmények vezetői és budapesti népművelők szakmai fórumot rendeztek. A kétnapos találkozó a piactéren rendezett utcabállal zárult. (A fotón: *Játsszóház a Pattogós utcai parkban*)

„... Ott, a fűvön két szövőszék – Kazincbarcikáról. Most egy nyolc- kilenc éves kislány ül, s sző nagy buzgón rajta. Körülötte tágra nyílt szemű gyerekek csoportja. Sose láttak ilyet. Alig várják, hogy sorra kerülhessenek.

... Felnőttek kondérokot állítanak a szabadtéri főzéshez, körülöttük egyelőre a zalaegerszegiek, a százhalombattaiak, a jászágiak sűrögnek, forognak, de szakértő hangon belebeszél egy-egy újpalotai, majd oda lép és segít, amit a vendégek szívesen fogadnak....

Az újpalotai találkozó megmutatta az ottani lakosságnak, hogy így is lehet. Az együtt főzött halászlé, a közösen sült malacpecsenye mellett sok-sok beszélgetés alakult ki. S ami nem kis szó: szóba került az újpalotaiak régi terve. Megpróbálják a közeli parkerdőt együtt rendbehozni, és kellemes tartózkodási, szórakozóhelyé avatni, hogy ne csak egy-egy hétvégén legyen hol szórakozniuk.”

(részletek Firon András riportjából,
Esti Hírlap 1982. szeptember 7.)

A fotókon: Kézműves műhelyek bemutatkozása a Pattogós utcai parkban, a Művelődési Házak Találkozóján, 1982. szeptember 4-5-én.

Kedves újjalotai lakótárs!

Őn egyike azoknak, akik ezen a lakótelepen élnek, s remélhetőleg a jövőben is itt lesz a lakóhelyük. Alapvetően talán elégedett az életkörülményeivel, de bizonyára sok problémával találkozik.

Időszakonként parkjainkat előnti a szemét, gyerekeink – és mások gyerekei – céltalanul téblábolnak a házak között, kevés a mozgási- és találkozási lehetőség, a szórakozási hely és alkalom, sok a magányos és segítségre szoruló ember... Bizonyára Ön is tudna hasonló példákat sorolni, ha volna kinek elmondania, s ha bízhatna abban, hogy a megoldást ezzel elősegíti.

Ugye Önnek is fontos ez?

Ezért kerestük meg levelünkkel, mert közreműködését kérjük egy olyan társadalmi összefogásban, amellyel lakóhelyi környezetünket, valamennyiünk életkörülményeit, közérzetét szeretnénk javítani. LAKÓHELYPÁRTOLÓ TÁRSADALMI EGYESÜLETET kívánunk alakítani, amely az újjalotai lakosok akaratából és igényei szerint működne. Egy ilyen egyesület – amely különféle támogatásokból és tagdíjakból tartaná fenn magát –, mint önálló jogi személy, törvényes formát biztosítana ahhoz, hogy közös gondjainkat együttesen számba vegyük és megoldásukat elősegítsük.

Mivel foglalkozna az Újjalotai Lakóhelypártoló Egyesület?

Felkutatná a lakótelepen a szabadtéri sportolásra, szórakozásra alkalmas helyeket, és részt venne azok kialakításában, működtetésében. Már a közeljövőben lehetőség nyílik arra, hogy a Frankovics iskola szabadidő- és sportudvarának építésében és használatában részt vegyünk.

A környezetkultúra fejlesztése érdekében:

- nyilvánosság elé tárná a környezetünk szennyezésével, rongálásával kapcsolatos gondjainkat (pl. fórumokon, fotópályázatokon stb.)
- rendszeres környezetvédelmi ügyeletet szervezne, melynek révén a lakosság környezetvédelemmel kapcsolatos észrevételeit képviselné illetékes fórumokon, intézményeknél;
- bekapcsolódna az újjalotai parkerdő felújítására indult mozgalomba;
- kezdeményezné köztereink esztétikusabbá tételét (pl. szabadtéri szoborkiállítás, „virágos erkély” mozgalom stb.).

A városrész szociális problémáinak megoldása érdekében:

- előmozdítaná az idős emberek patronálását (pl. ebédhordás, kölcsönkönyv csere, bevásárlás megszervezése, gondozási feladatok ellátása stb.)
- a máshol már jól működő „segítő kapcsolat” mintájára rendszeres tanácsadó szolgálatot működtetne pszichológus, pedagógus, orvos, jogász bevonásával;
- gyermekfelügyeletet szervezne.

Rendszeres kiadványt, (újságot) jelentetne meg, amelyben a lakótelep híreit, eseményeit, problémáit tennénk közzé.

Bizonyára a felsorolt tevékenységek közül több is érintené Önt és családját. Ugye, egyéb ötletei is vannak, amelyeket jó volna mások tudomására hozni? – Hogy ehhez megfelelő fórumot teremtsünk, meg kell alakítanunk egyesületünket, amelynek tagjai közé várjuk Önt is. Gondolja meg és döntsön!

Ha egyetért céljainkkal, egyelőre nincs más teendője, mint kitöltve címünkre visszajuttatni az alábbi jelentkezést. Ennek alapján értesítjük Önt az egyesület alakuló közgyűléséről.

Címünk: Újpalotai Szabadidő Központ Információs Iroda.

(Budapest, XV. Zsókavár u. 2. 1157) Tel: 835-776

Támogatását köszönik:

az Újpalotai Lakóhelypártoló
Egyesület szervezői

J e l e n t k e z é s

Az alakuló Újpalotai Lakóhelypártoló Egyesület tagjainak sorába jelentkezem.

Név: Életkor:

Lakcím:

Botrányos alakuló ülés a pártházban

Az előző oldalon ismertetett felhívás alapján az Újpalotai Lakóhelypártoló Egyesület szervezői 1983. június 2-án, a Zsókavár utca 15. szám alatti pártházba hívták össze az alakuló ülést. A törvény lehetőséget biztosított egyesület alapítására, a szándékot írásban az illetékes kerületi tanácshoz kellett benyújtani. Amennyiben 30 napon belül nem jelzett problémát az egyesület alapítási szándékkal szemben a tanács, akkor elkezdődhetett a szervezés. Az Újpalotai Lakóhelypártoló Egyesület kezdeményezése ügyében letelt a 30 napos határidő, kiragasztásra kerültek az alakuló ülésre invitáló plakátok, kipostázták a meghívókat. Figyelmetlenség, vagy adminisztrációs hiba következtében a tanács illetékesei későn fordultak az egyesület szervezőihez és arra kérték őket, hogy halasszák el az alakuló ülést. A szervezők, akik – a Szabadidő Központ Zsókavár utca 2. szám alatti Információs Irodájában – több hónapon át tartó konzultációval és tervezéssel készítették elő a civil szervezet megalakulását, jelezték, hogy nincs mód az alakuló ülés elhalasztására.

Június 2-án, késő délután folyamatosan érkeztek az érdeklődők a pártházba. A zsúfolásig megtelt nagyteremben a kb. 150 fő közül mindössze 30-40 ember volt, aki az egyesület alapítására érkezett. Hamarosan

kiderült, hogy a többiek – akiket a tanácsi és politikai vezetés szervezett oda – azzal a szándékkal (feladattal) jöttek, hogy megakadályozzák az egyesület alapítását. Az ülést dr. Varsányi Gyula, az egyesületet szervezők egyike vezette. A tanács által felkért hozzászólók jó szándékú fiataloknak nevezték a kezdeményezőket, üdvözlötték azokat a feladatokat, melyeket a leendő egyesület célul tűzött ki, de jelezték, hogy ezekkel már foglalkozik a Hazafias Népfront és egyéb szervezetek, tehát felesleges az egyesület létrehozása. Hozzászólásaikban hangsúlyozták azt is, hogy ők nem kaptak meghívót. Ez hamis kifogás volt, hiszen személyesen csak azok kaptak meghívót, akik a felhívásra írásban visszaküldték csatlakozási szándékukat.

Egyre feszültebb lett a légkör, az egyesület alapítását támogatók egyike azt javasolta, hogy azok, akik meg akarják alapítani az egyesületet, vonuljanak át egy másik helyre és ott mondják ki a civil szervezet megalakulását. A többség lehurrogta a javaslatot. Késő este, már majdnem tettlegességéig fajuló helyzet alakult ki. Végül a tanácselnök-helyettes, Szabó István ragadta magához a házigazda szerepét és kieroszakolta, hogy halasszák el egy későbbi időpontra az egyesület megalakítását. Ehhez a bólogató többséget a kivezényelt emberek biztosították.

Megalakul az Újpalotaiak Baráti Köre

1984. május 10-én a Zsókavár utcai pártházban 61 alapító tag részvételével megtartott közgyűlésen megalakult az Újpalotaiak Baráti Köre Közművelődési Egyesület, amely új, öntevékeny szervezeti formát jelentett a lakótelep életében.

A közgyűlés jegyzőkönyve alapján az egyesület alapító tagjai a következők:

Ágoston László, Baki Zoltán, Bayer Helén, Báthory Béla, Báthory Béláné, Beregszászi György, dr. Bodor Péter, Csanádi Péter, Csernai László, Dedinszky Csabáné, Dvorszky József, Dvorszky Józsefné, Erdős Zoltán, Farkas Judit, Fábíán Antal, Forgács Éva, Fülöp Zoltánné, Gereben Ferenc, Hackl László, Hámori Istvánné, Horváth Gergely, Horváth Lehelné, Jákváry László, Jászberényi József, Jobbágy Mária, Jósa István, Kabar Judit, Kaposvári Sándor, Karacs Mária, Kelemen Árpád, Keresztes Ágnes, Kiss Lászlóné, Kósa Györgyné, Lengyel Istvánné, Lőrincz Tibor, Majorosi Attila, Mann Gyula, Nagy Előd, Neumark Anna, dr. Ódor József, Orosz László, Padisák Mihály, Padisák Mihályné, Péterfi Ferenc, Péterfi Mária, dr. Pintér Éva, Rakusán György, ifj. Rosner Imre, Schmidt Ildikó, Szakács Tamás, Szekér János, Szendrei Gyuláné, Szeri János, Sztoján József, Tresó László, Tuli Gyula, Varga Árpád, dr. Varsányi Gyula, Vogl Péter, Vollár János, Zsámboki Péter.

Pártoló tagok: Kádár Judit, Nógrádi Gábor, Nógrádi Péter, „Rimay” Szocialista Brigád (1509. számú Gyógyszertár, Zsókavár utca 24-26.), dr. Szabó Ferenc, Tokay Zoltán.

Felső kép: Az Újpalotaiak Baráti Köre Egyesület megalakulását kimondó közgyűlés 1984. május 10-én, a Zsókavár utca 15-ben. Az első sorban a jobbszélen Báthory Béla, aki a megalakulástól napjainkig az egyesület elnöke.

Alsó kép: 1984. május 10-én este – az ÚBK eredményes alakuló ülése után – a szervezők kötetlen beszélgetésre jöttek össze a Zsókavár utca 2-ben, a Szabadidő Központ Információs Irodájában. Ebben a helyiségben, baráti eszmecserék során körvonalazódott az egyesület megalakításának ötlete, koncepciója. A képen elől Vogl Péter, Gereben Ferenc és Nógrádi Gábor, mögöttük Fábíán Antal, Jobbágy Mária és Lőrincz Tibor. (fotók: Majorosi Attila)

„...Tóth Ferenc három évig járt az ingatlankezelők nyakára, míg megszerzett egy szárítót, ahol kondicionáló termet rendezett be. A sporteszközöket az egyik lakó kölcsönözte, aki most elköltözik. A kondicionáló játszósobává változik. Az egyik ház fiatal lakói ifjúsági klubot akartak csinálni saját szárítójukban. A Tanács e fiataloktól a lakók írásbeli beleegyezését kérte. Megígérte, ha csak hárman ellenzik, az ifjak megkaphatják a szárítót. Két lakó nem írta alá a fiatalok kérését. A Tanács most már az ő hozzájárulásukhoz is ragaszkodott. A fiatalok megszerezték. Mégsem engedélyezték a klubot, mert a szárítóban nincs WC. A klubtagok házbeli lakásán viszont van. Ez nem elég. Nemrég az IKV úgy döntött, hogy kiadja a szárítót összejövetelre és gyűlésekre négyzetméterenként 150 Ft-ért. Akkor nem kell WC?” (Idézet Kovács Judit cikéből, Magyar Nemzet 1980. március 16.)

A 80-as évek elején már széles körben ismertté vált a: „kulcsos gyerekek”, kifejezés, parkokban, lépcsőházakban csoportosuló fiatalokról beszéltek, akiknek nincs hova menniük, nincs hol találkozniuk. A hatalom is érzekelte a modern lakótelepeken a közösségi helyiségek hiányából következő feszültségeket. Ennek kezelésére született az Országos Közművelődési Tanács lakóklub pályázata, mely kis közösségek létrehozására buzdította a lakótelepen élőket, anyagi támogatást nyújtva a kezdeményezésekhez. Újpalotán nyolc sikeres pályázat született. Ezek között volt egy szülői munkaközösség kezdeményezése, alakult egy kulturális egyesület és aktivizálta magát e téren a Hazafias Népfront is. Szerveződésüket az Újpalotai Szabadidő Központ több ponton támogatta az akciók népszerűsítésével, a pályázatok megfogalmazásában való közreműködéssel, építészeti, jogi és egyéb tanácsadások biztosításával, valamint a hivatali ügyintézés akadályain való átsegítéssel. A nyolc sikeres pályázaton túl megfogalmazódtak további klubalapítási szándékok is, ám a csoportta szerveződésig nem jutottak el.

A Legénybíró utcai szalagház ifjúsági lakóbizottságot alakított 1981 elején. Először különféle társadalmi munkákat vállaltak: ház körüli kertgondozást, meghívók, plakátok terjesztését. Később a tanácstag erőfeszítésének eredményeként egy földszinti szárítót vettek birtokba. A lakók egy része azonban ellenük fordult, elérték, hogy kitiltsák őket a helyiségből. Önkéntesként vettek részt az Újpalotai Napok megrendezésében, de a Szabadidő Központ egyéb programjainak is aktív segítői lettek. Intézményünk találkozási lehetőséget biztosított a fiataloknak az Információs Irodában. A csoport idővel polarizálódni, majd bomlani kezdett. A Szabadidő Központtal való kapcsolatukat többen megtartották.

A Zsókavár utca 45-ben kulturális egyesületet szervezett egy aktív nyugdíjas, Rakusán György. Elsősorban a házbeli fiatalok társas összejövetelét segítette. Az Országos Közművelődési Tanács a nyolc újpalotai lakóklubnak összesen 420 ezer forint támogatást adott pályázat alapján. A Zsókavár Egyesület a támogatásból erősítőt, televíziót, magnót, lemezjátszót vásárolt, a lakóktól pedig vetítőgépet, használaton kívüli foteleket és egy vasúti terepasztalt kapott.

A Hevesi Gyula utca 81-95. számú házban a körzet tanácstagjának, Erdős Zoltánnak a kezdeményezésére 50-60 fős tagsággal ifjúsági klub alakult. Hétvégi összejöveteleiknek a Hartyán közti Iskola, később pedig a Zsókavár pártház adott otthont. Az ifjúsági klub példamutatóan és önállóan működött, olyannyira, hogy modellként szolgált hasonló kezdeményezésekhez is.

A Zsókavár utca 6-ban alakult lakóklub a leghosszabb ideig működött az újjalotai kezdeményezések közül. A közösség lelke egy nyugdíjas trolibuszvezető, Windisch László volt, aki mozigépész szakismerettel is rendelkezett. Legendássá váltak a kicsik és felnőttek számára szervezett filmvetítései. A Szabadidő Központ 16 mm-es vetítógép kölcsönzésével segítette programjukat.

A szülői munkaközösség tagja, Mann Gyula kezdeményezte villanyfényes sportpálya kialakítását a Frankovics Iskola udvarán. Ez a projekt is sikerrel szerepelt a lakóklub pályázaton, önkéntes munkájával kilencvennél több ember vett részt a sportudvar építésében. A salakpályát télen jégpályává alakították, ahol rendszeresen korcsolyázhattak a környékeliek, még jégkarnevált is rendeztek 1985-ben.

A Casco ház néven is ismert toronyház lakóklubja is sikeres közösségi kezdeményezés volt. Az országos TV is foglalkozott vele, élő adásokat közvetítettek a klubból. A Szabadidő Központ szövetséghez nyújtott segítséget népművész szakember és szövetségek biztosításával. Sárközi Erika, a „Mi házunk” című TV műsor kapcsán újságcikkében így emlékszik vissza a lakóklubra, 1980 szeptemberében: *„Legutóbb kirándultunk a Mi házunkkal. Az ő ötletük volt – mi csak kísérők voltunk. Kísérők filmmel, kamerával, mikrofonnal. Nagyvázsnyyi lovaglás, városnézés, Ajka, csónakázás, kiállítás. A házban lakó festő, Nagy Előd ajkai kiállítása döntötte el az úti célt. És, hogy jól sikerült minden, tanúság rá az elmúlt TV adás, no meg az, hogy máris szervezik a folytatást, újabb kirándulást. A lakók és a műsor készítői abban bíznak, hogy felébred a hivatal is – kedvezményekkel, reális áron bérelhető autóbusszal növekedni hagyja egy újfajta mozgalom csíráit. Mert ezzel a közös kirándulással, egyáltalán a házbeli családok szokatlan szövetségével valami elkezdődött Újjalotán, a Hevesi Gyula út 71. számú házban, aminek lelkes tanúi: Peták István felelős szerkesztő, a műsor riporterei és tiszteletbeli ház-lakók Papp Endre, Gyenes Károly, Feledy Péter, Makara Péter és a szerkesztő műsorvezető.”*

Jégkarnevált szerveztek a Frankovics Iskola sportudvarán. Középen Mann Gyula, a sportpálya építésének kezdeményezője és fő szervezője.

Megfelelő közösségi helyiségek hiányában a lakóklub mozgalom csupán átmeneti megoldást kínálhatott, ám így is közösségi élményt jelentett jó néhány helyi fiatal számára.

Kiserdei tervek társadalmi részvétellel

„Zöld plakátok lepték el néhány hete a lakótelep hirdetőtábláit és zöld tulipános szórólapok várták levélszekrényükben a hazatérő családtagokat. Mindkét hirdetményt a Hazafias Népfront XV. kerületi bizottsága, a Pilisi Parkerdőgazdaság és az Újpalotai Szabadidő Központ írta alá. Segítségért fordulnak a lakossághoz, ötleteket kérnek tőlük: hogyan kellene megmenteni, miféle létesítményekkel, műsorokkal lehetne vonzóvá tenni a lakótelep szélén húzódó Kiserdőt, hivatalos nevén: Páskomligetet.”

„A terveket egybegyűjtő Szabadidő Központ munkatársa, Péterfi Ferenc: Az egyik jelentkező szívesen nyitna kisvendéglőt, a másik tud valakiről, aki (póni)- lovasiskolát alapítana a gyermekek számára a régi major területén. Egy itt lakó energetikustól megtudtuk, hogy a közeli hőközpont nyáron leállítja a kazánok kétharmadát. Nem kerülne tehát túl sokba, ha valamelyikkel az esetleg kialakítandó úszómedence vizét tartanánk megfelelő hőfokon. Arra is gondoltunk, hogy idővel szabadtéri színpadot építünk, amolyan amfiteátrumszerűt: a szánkódomb lenne a lelátó...” (részletek a Magyar Nemzet 1983. március 11-i számában megjelent tudósításból).

A '83 tavaszán közzétett felhívásra közel ötvenen keresték fel a Szabadidő Központ irodáját személyesen, levélben vagy telefonon. Többen jelezték, hogy a felhívásban jelzett társadalmi munkában számíthatnak rájuk. Június 30-án a Szabadidő Központ levélben fordult a jelentkezőkhöz és tájékoztatta őket, hogy valamennyi javaslatot elküldték a Pilisi Parkerdőgazdasághoz, akik ezek alapján részletes tervvázlatot készítenek. A tervvázlatokat 1983 őszén szándékoztak megismertetni az érdeklődőkkel. Közben az Egyesült Ízzó tájfutói társadalmi munkában feltérképezték a területet.

Az alábbiakban közöljük a Parkerdő átalakítására készített leírást és illusztrációként bemutatunk néhányat azok közül a rajzok közül, melyeket Csete György építész készített a Pilisi Parkerdőgazdaság megbízásából.

Leírás az Újpalotai Parkerdő tervvázlataihoz

Az Újpalotai Parkerdő elsősorban a lakótelepen lakók környezetének és közérzetének javítására szolgál. Ennek figyelembevételével kell az összes funkciót megállapítani, és lehetőleg kevés létesítményt telepíteni.

Közlekedés: Gépkocsival való beállítás, bejárás a teljes területen tilos! Kivéve a lovas iskolába vezető utat, ahol az iskolához közlekedők részére célforgalom kijelölésével kell szabályozni a közlekedést. Ide tábla kihelyezése szükséges. Ugyancsak ez vonatkozik a leendő erdei vendéglő kiszolgáló útjára is. Ez az út a katonaság kerítése mellől érne el az épületet. A szánkódombmal szemben és a 96-os busz végállomásánál (Erdőkerülő út) gyalogátkelőhely kijelölése – közlekedési lámpa szükséges. Egyébként az erdő területén tilos közlekedni gépkocsival!

Sport: Tornapályát – ami inkább kacsaringós futó út lehetne néhány tornaszerrel kiegészítve, inkább a lakótelepi oldalán lévő erdőrészben kell elhelyezni. A patak mellett is lehet később egyet felállítani, akkor, ha a lakótelepi beválik – használják, de ott még várni kell, hogy az erdő felnőjön.

Játék a gyermekeknek: A lovasiskola mellett jelenleg rendezetlen, szemetes területet rétté kell alakítani, és néhány játszószerrel, paddal, asztallal felszerelni. A fák között a szánkódombnál – mászófákat, kötélhintát, stb. tennénk. Népszerűsíteni kell a szabadtéri néprajzi játékokat.

Kilátó: A szabadtéri nézőtér bejáratát, esetleges jegypénztárral együtt, a kilátón keresztül vezetjük. A kilátóról a budai hegyeket és a gödöllői dombvidéket is jól láthatjuk.

Művelődés: A szánkódomb patak felé eső lejtőjén kertészeti eszközökkel nézőteret és színpadot lehet kialakítani. A színpad háttérét élő zöld adja, a nézőteret sövény veszi körül, az ülőhelyek száma felfelé fokozatosan bővíthető, gyarapítható.

Vendéglátás: Szőlőlugassal befuttatott erdei kisvendéglő egyszerű, egytálételrel és büfé árával a szabadtéri színpadot is ellátja esetenként. Közeli kugli-pályát javaslunk. Lényeges kérdés, hogy a vendéglő nem lehet kocsmá. Esetleg ugyanitt helyeznénk el a nézőtér, mosdó, WC helyiségeit is. A lugasokkal körített udvarban nyári estéken, jó zene mellett, is el lehessen üldögelni. Az udvar esetenként rendezvények (esküvő, stb.) megtartására is szolgálhat, például az udvari részben lakodalmi sátor felállításával. A gyermekek vendéglátását a kerékpárkölcsonzónél kialakított büfé oldja meg.

Csónakázó tó – csónakház: Az M3-asnál lévő tó tisztítása után ott csónakházzal, kölcsonzóval csónakázó tó alakítható ki, elsősorban úszni tudó gyermekek számára.

Kerékpárkölcsonzó – gyermekbüfé – kerékpárút:

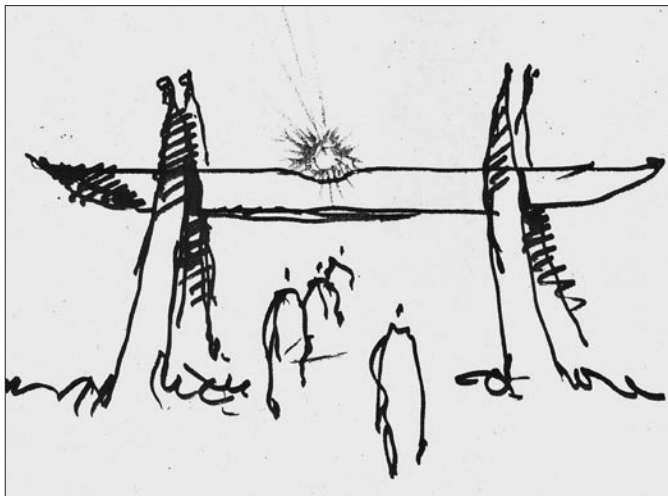
A lovasiskola melletti területen kínálkozik egy kerékpáriskola és kerékpárkölcsonzó létesítése gyermekek számára. Ezzel együtt, ugyanitt javasoljuk egy gyermekbüfé felállítását a szükséges egészségügyi helyiségekkel.

A kerékpárút anyaga: döngölt agyag, vezetése pedig a lovasiskolától a sík terület, majd a természetvédelmi tábor irányába történjék, végpontja a csónakázó tó.

A létesítmény kb. 30-30 kerékpárral – magán vállalkozás is lehetne – megfelelő kölcsonzési díjjal. A kerékpározást a testedzés mellett a szép és sík, változatos környezet, másrészt a teljes forgalmi biztonság is indokolják.

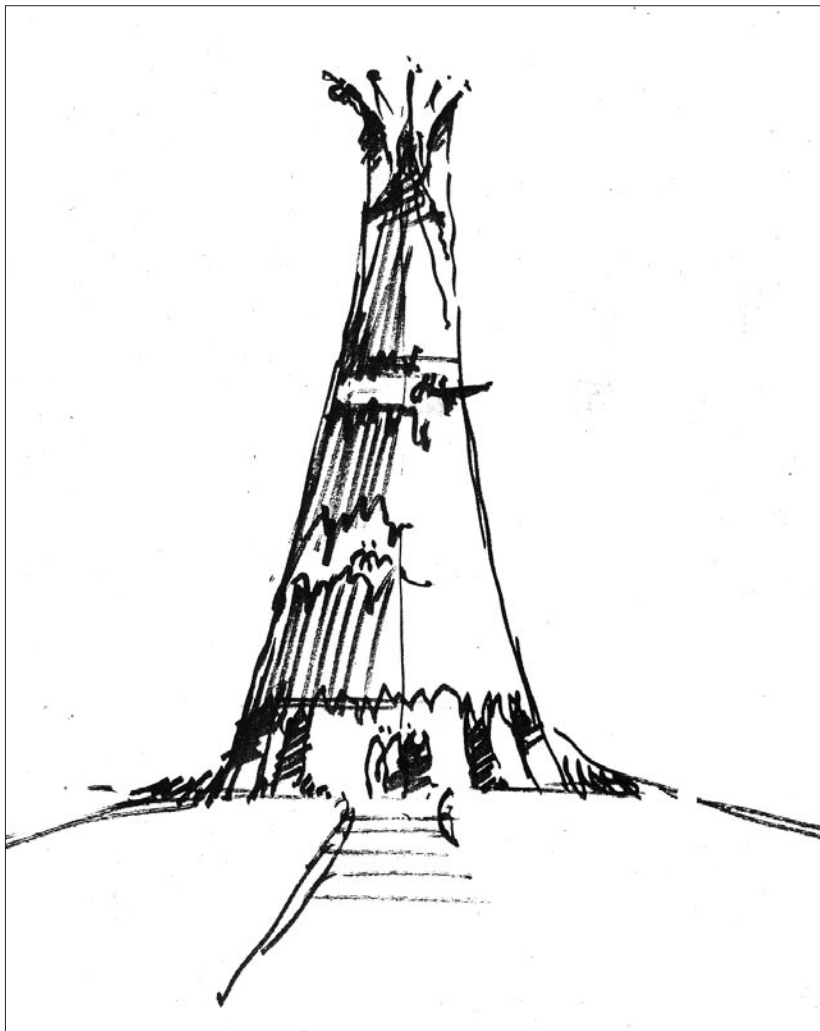
Robinson kert – gyermek arborétum – növényház – iskolakert:

A Robinson kert vesszőből hajlított kis lombárait a gyermekek építik és használják, ezeket táborozás után lebonthatják, hogy a következő csoport újból felépíthesse. A táborhoz szalonnasütő-hely is tartozik.

Fából faragott jelképes díszkapu Körösi Csoma Sándor emlékére (Kelet-Nyugati tájolással) – Csete György építész vázlata.

A patak part mellett, de ide csatlakozik egy gyermek-arborétum, amelynek fáit a gyermekek ültetik, gondozák, hogy aztán azokat akár a lakótelepen elültethessék, mint sajátjukat, cserjéket, és a területen honos fákat. Az arborétumban lévő kis üvegházban palántákat és szobanövényeket lehetne nevelni, ezek részint a lakásokba, másrészt a közeli iskolakertbe kerülnének, ahol a biológia, botanika iránt érdeklődő gyermekek, iskola évben haszonkerti növényeket ültethetnek és gondozhatnak. Az iskolakert a kutyaiskola közelében létesülne.

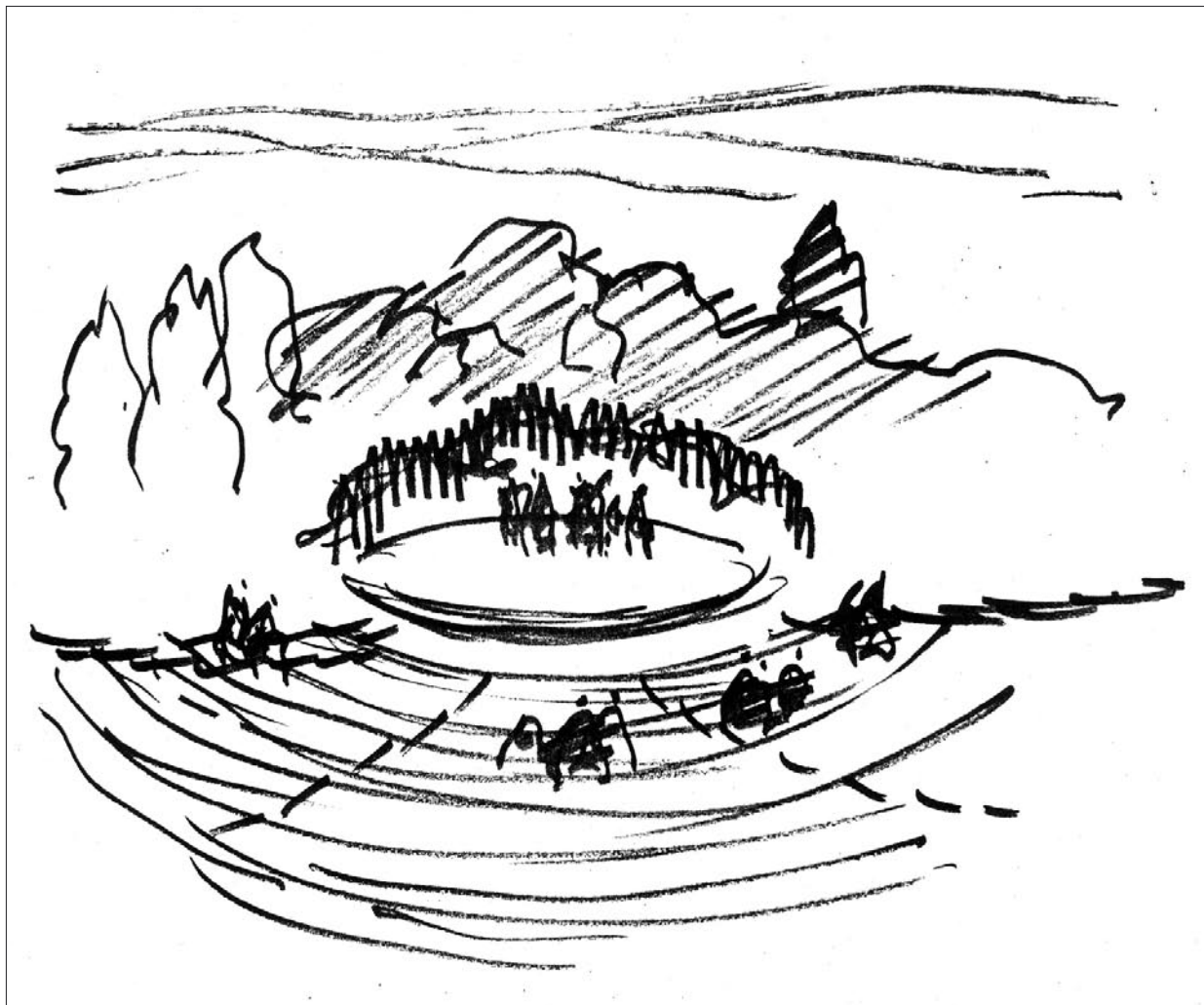
Tanmedence és berendezései:

Minden nyáron sokan fürödnek a szennyes vizű Szilas patakban. Ez a helyzet indokoltá teszi egy legalább három sávós tanmedence létesítését. A medencéhez napkollektoros vízmelegítő (zuhanyzóhoz és úszómedencéhez) és egy Flob-Robi szélkerékszivattyú és víztisztító berendezés kapcsolódik. Az együttes nemcsak az úszósporthoz és a testedzés érdekeit szolgálja, hanem bemutatja azokat a környezetkímélő technikai eszközöket is, amelyeket a nap- és szél kimeríthetetlen energiája működtet.

Fából készült kilátó a szánkódomb tetejére, belül feljáróval. Oldalán néhány odúszerű nyílás. Tetejéről átlátni a lakótelep felett – Csete György építész vázolata.

Természeti környezethez illő erdei berendezések, fák közé illesztett esőbeálló - Csete György vázlata.

Amfiteatrum-szerű nézőtér, tövében a szabadtéri színpaddal a szánkódomb túloldalán. Háttérben a fői dombvidék – Csete György építész vázlata. A kiserdő fejlesztésére készített tervvázlatokat egy Társalgó est alkalmával 1983 novemberében mutatták be az érdeklődőknek. Vendégként Csete György építész is jelen volt. Az ígéretek és a felajánlott önkéntes munka ellenére sem valósultak meg az elképzelések.

Pozsgay Imre Újpalotán*

A cím nem protokoll-látogatásra utal, az eseményről nem tudósított a TV-híradó, sem a központi napilapok. Pozsgay Imre a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára február első péntekén baráti beszélgetésre jött közénk egy baráti kör – pontosabban az Újpalotaiak Baráti Köre –, valamint az Újpalotai Szabadidő Központ közös vendégeként. A találkozás külsőségei az e két szerv által minden második pénteken immár hagyományosan megrendezett „Társalgó” házi szokásaihoz idomultak: ez is kötetlen és őszinte eszmecsere volt tea és zsiroskenyér mellett. A plakátokon is hirdetett eseményt a Társalgók történetének eddigi legnagyobb érdeklődése kísérte: mintegy száz újpalotai állampolgár gyűlt össze a Zsókvár utcai pártházban, köztük a kerület több vezető tisztségviselője. Először Varsányi Gyula, az Újpalotaiak Baráti Köre Közművelődési Egyesület titkára adott rövid tájékoztatást az 1984 nyarán megalakult egyesület eddigi munkájáról, majd – kérésére – Pozsgay Imre a Hazafias Népfront funkcióiról, tevékenységéről, egyre tartalmasabbá váló szerepfelfogásáról beszélt. A továbbiakban sok mindenről szó esett: az új választási törvényről, az új Nemzeti Színház építéséről, hiánycikkekről és életszínvonalról, a vallásos érdeklődés fellendüléséről, az apró falvak sorsáról és a lakótelepi életformáról, a tömegtájékoztatás kérdéséről – szóval számos olyan gazdasági, településpolitikai és társadalmi kérdésről, amely közös témája, gondja a Hazafias Népfrontnak és az állampolgároknak. Vendég és vendéglátók láthatólag egyaránt jól érezték magukat ebben a nyílt, problémákat őszintén feltáró, megoldás útjait közös gondolkodással kereső demokratikus légkörben, amely egyúttal szemléletes példázatát adta az alattvalói tudatot az állampolgár felelős

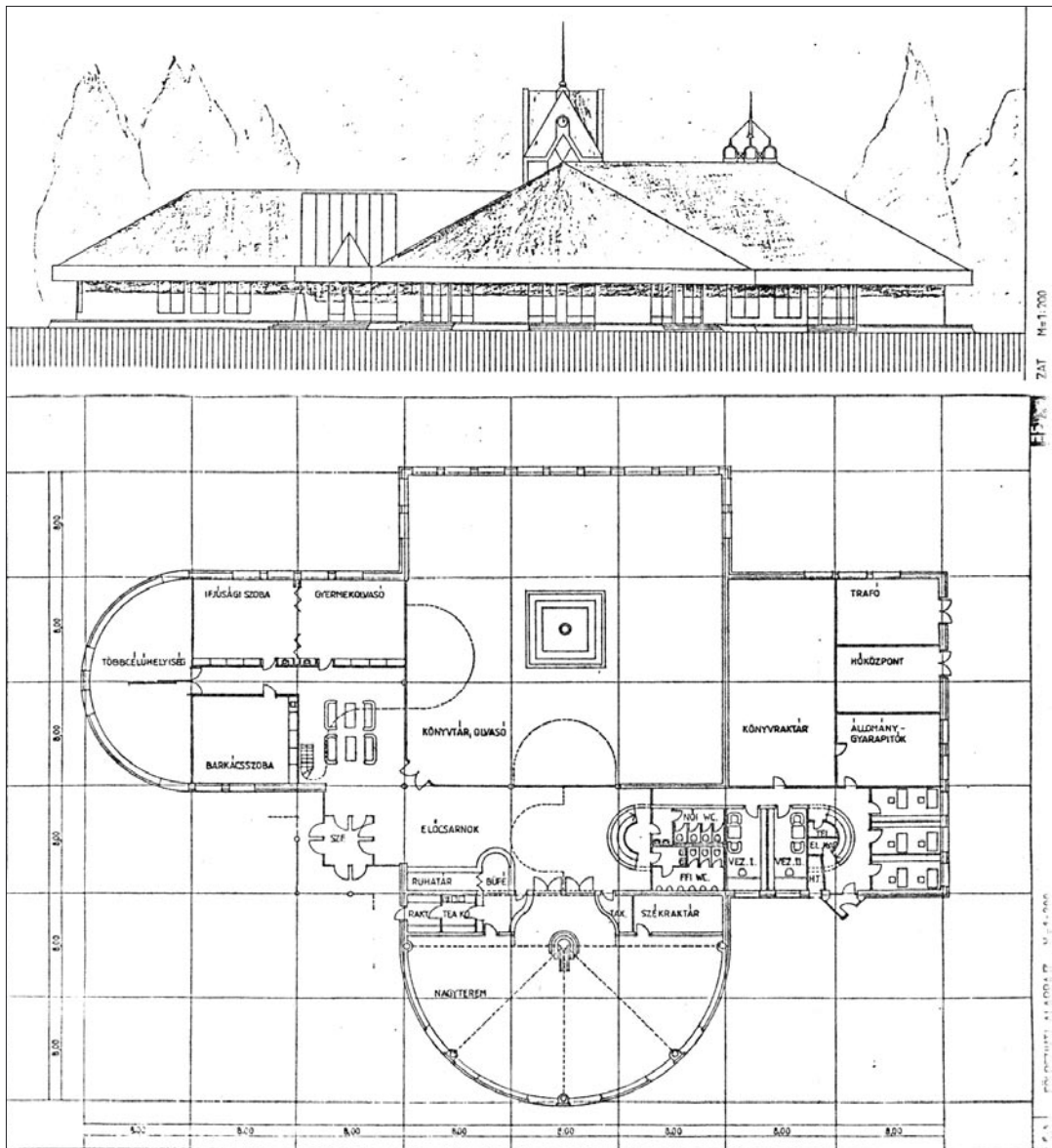
A Társalgó vendége Pozsgay Imre, balra Varsányi Gyula vitavezető (fotó: Majorosi Attila)

méltóságával felcserélni szándékozó – további gazdasági és társadalmi fejlődésünk egyik alapfeltételét jelentő – törekvéseknek. A három és fél órás beszélgetés alapgondolataként az az igény rajzolódott ki, amit Pozsgay Imre egy 1983-ban megjelent írásában a következőképpen fogalmazott meg:

.... a nép demokratikus részvételének a lehetőségeit kell továbbfejleszteni ahhoz, hogy ne egy depolitizált, csupán a bornirt szükségletek színvonalán élő állampolgárral épüljön a szocializmus, hanem hogy több legyen a politikailag aktív állampolgár. Ehhez pedig javítani kell az aktivitás feltételeit a politikai intézményekben.” Külön öröm számunkra, hogy ennek a jól sikerült rendezvénynek épp egy állampolgári aktivitásból született szervezet: egy lakóhelyi egyesület lehetett a gazdája.

Gereben Ferenc

*Megjelent az Újpalotai Szabadidő Központ műsorfüzetének mellékletében, a PANEL-ben 1985 márciusában

A Fő térre tervezett művelődési ház vázlatrajza – 1985/86

Mozi hiányában sokoldalú filmes programot kínált a Szabadidő Központ. Premier előtti filmvetítések, vasárnapi mozi, mese-mozi, filmklub, szabadtéri filmvetítés, éjszakai filmvetítés, dokumentumfilmek forgalmazása, szakmai filmvetítés, rock filmek fesztiválja, videomozi szerepelt a repertoárban.

A „mozipótló szolgáltatás” – 1977-től másfél évtizeden át – a házi mozi elterjedéséig tartott.

Illusztráció: *Filmplakát a 80-as évek közepéről.*

Zalaegerszeg 1986. Csoportkép a zalai vándortáborozókról a kollégiumi szálláshely előtt.

Kiss Eszter így emlékezik a vándortáborokra: „1985-ben a tiszakécskei táborban olyan kicsi voltam első osztályosként, hogy azt mondták rám „megy a hátzsák”. Aztán megnöttem, hozzászoktam a 20 kilós (otthon lemértük) hátzsidakkal való gyakorláshoz és később már én is segítettem a nálam fiatalabbaknak. 1985 és 1993 között bebarangoltuk az ország legszebb tájait Bakonytól a Zselicig, Zempléntől az Őrségig. Számomra a legemlékezetesebb a mecseki vándortábor volt, de az is nagy élmény volt, mikor traktort stoppoltunk az Őrségben. Izgalmas volt, amikor a Szabadidő Központ és a Frankovics Ifjúsági Ház két csoportja együtt táborozott. Nem lehetett csúnyán beszélni, úgy voltunk felügyelet alatt, hogy közben önállóak lehettünk. Érdekes, hogy soha nem hiányzott a tv a táborokban. A nehézségek, a nomád élet közösséggé formált minket, de önállóságra is nevelt. Nyaranta találkoztunk Molnár Ildivel, Papp Rékával, ők is a Lilába jártak, Hunya Erikával, akinek már gyerekei vannak. Péterfi Annával még ma is tartjuk a kapcsolatot.”

Felső kép: A zalai vándortáborban 1986-ban. Balról a harmadik Kiss Eszter.

Alsó kép: Ott Andrásné, Kiss Eszter háromgyerekes anyaként családjában 2006 decemberében.

Sramli est a Zsókvár utcai szolgáltató ház emeleti részén található Pajtás étteremben 1987. június 5-én, az Újpalotai Napok alkalmából.

A városias légkörhöz hozzátartoznak a hangulatos, kulturált és megfelelő méretű vendéglátó helyek. Egy-két, többnyire rövid ideig tartó próbálkozástól eltekintve ezek a vállalkozások a mai napig nem tudtak gyökeret verni Újpalotán. Intézményünk erre a hiányra szeretne felhívni a figyelmet. Különböző stílusú vacsoraestek keretében a kulturált helyi vendéglátás kialakítását szorgalmazta. A belvárosi Etoile Étteremmel közösen rendezett francia est, máskor tirolai est, a cseh gasztronómiát bemutató Svejki est, sramli est az igényes társas együttléti jó példáját adta.

Hazai nemzetiségek és a balkáni népek zenéjét bemutató Falkafolk együttes koncertje Újpalotán, a Fő téri ABC előtt 1987-ben. A térzene a kezdetektől szerepelt a Szabadidő Központ programkínálatában. A városrész forgalmas helyein megszólaló zenei produkciókkal kellemes köztéri hangulatot, lokális élményt, otthonosságot próbáltunk teremteni a lakótelepen. Ezt szolgálták a különféle fúvószenekari koncertek, melyet nemegyszer mazzsorették felvonulása előzött meg. Újpalota központjában térzenét adtak vidéki, testvérvárosi zenekarok, egy alkalommal még Németországból érkező ifjúsági jazz együttest is fogadtunk. A képen látható Falkafolk együttes késő délután, a munkából hazatérőket muzsikával fogadja.

88-AS TEREM

ÚJPALOTA,

KONTYFA U. 8.

(A Vásárcsarnok mögött)

MARTON

LÁSZLÓ

ALTEROCK

19,00-H

ELŐADÁSOK

*The Velvet
Underground*

SEPT. 26

10

Patti Smith Group

OCT. 24

10

Iggy Pop

NOV. 21

10

Laurie Anderson

Lydia Lunch

ÚJPALOTAI
SZABADIDŐ KÖZPONT

A Kontyfa utca 8-ban 1988 őszén nyílt meg a 88-as terem. Az ötven négyzetméternyi klubhelyiségben fotólabort alakítottunk ki. Bauer Béla filmklubja, Marton László rockzenei előadásai, a Rockenbauer Pál Természetjáró Kör és egyéb kiscsoportos összejövetelek kaptak itt otthont. A klub két évi működés után bezárt, mert a Hartyán közben tágasabb helyet kapott az intézmény. A hajdani 88-as teremben azóta a Kalipszó söröző üzemel.

A rendszerváltozás körüli évek eseményekben bővelkedő, fordulatos idők voltak. A 80-as évek második felére egyértelművé vált, hogy a Fő térre tervezett művelődési ház felépítése anyagi okokból nem valósul meg. Az elmaradt beruházás helyett a Fővárosi Tanács – némi kárpótlásként – 1988-ban és 89-ben komolyabb összeggel támogatta az újpalotai közművelődést szervező Szabadidő Központot. Intézményünk ebből a forrásból nemcsak a saját műszaki-technikai bázisát korszerűsítette, gyarapította, hanem évente 300.000 Ft-ot különített el Községi Kulturális Alapra. Ebből a keretből, pályázat útján, a területen közösségi céllal működő vagy ezután létrejövő autonóm csoportok tevékenységét kívántuk előmozdítani és támogatni.

A demográfiai okokból megüresedett Hartyán közű óvoda egyik szárnyát 1989-ben a Tanács, közművelődési célra, bérbe adta az Újpalotai Szabadidő Központnak. A Zöld Klubnak elnevezett helyiségben a civil szervezeteknek biztosítottunk helyet. Ez lett a székhelye az Újpalotaiak Baráti Köre Egyesületnek, a Toronyhír Média Alapítványnak, az akkoriban alakult Palotai Polgárőrségnek és egy ideig a Palotai Önvédelmi Védőegységnek is. Ideköltözött a Rockenbauer Pál Természetbarát Kör, néhány évig katolikus és protestáns istentiszteleteket is tartottak vasárnaponként. A Szabadidő Központ 1995 óta működő Kanga Klubja mellett napjainkban is hét civil szervezet kap helyet a Hartyán köz 3-ban.

„Szólunk végre magunkról, mert itt Újpalotán még sokan nem tudnak rólnk. Nem fedezték föl az egyesülés izgalmit, bensőségességét, nem tapasztalták meg azokat az együttéléteket, fórumokat, amelyeken az Újpalotaiak Baráti Körének a tagjai és vendégei találkozhatnak.

De azért szólunk ebben a formában, mert hangunk eddig túlságosan halk volt. Nem szállt messzire. Bár igaz, még így is voltak, akik meghallották. De bizonyos helyi körülmények akadályozták, hogy magunkról, programjainkról hírt adhassunk a szélesebb lakóhelyi nyilvánosságnak. Persze kérdés, beszélhetünk-e egyáltalán lakónyilvánságról Újpalotán? A választ ki-kisaját tapasztalatai alapján adhatja meg. Mi mindenestre úgy gondoljuk, oldani kell ezt a viszonylagos elszigeteltséget...”

A fenti sorokkal szólította meg olvasóit a Toronyhír 1988 novemberében megjelent első próbaszáma. 1989 őszén Újpalota címmel folyóiratot indított a Szabadidő Központ is. 1990 februárjában már Újpalotai Társadalmi Újságként jelenik meg a Toronyhír, melynek alapító kiadója az Újpalotaiak Baráti Köré egyesület, társkiadója az Újpalotai Szabadidő Központ. A civil és az intézményi kapacitások sikeres egyesítésével három évig közösen gondozták az újságot. 1992 decemberében – elvi és személyi konfliktusok miatt – több tag és a Szabadidő Központ is kilépett a szerkesztőségéből.

1990. JANUÁR-FEBRUÁR ÁRA 12.50 Ft.

TORONYHÍR

ÚJPALOTAI TÁRSADALMI ÚJSÁG

Lapalapító kiadó: ÚJPALOTAIK BARÁTI KÖRE EGYESÜLET
M. Erdélyi T. sz. 11. Társkiadó: ÚJPALOTAI SZABADIDŐ KÖZPONT Szerkesztési óra minden hétfőn 18-19 óráig
a Zsóka ú. 2-ben, USZIK. ☎ 1835 776;
a leveleket is ide kell juttatni.

TARTALOM:

ZENDULES A KÓRKÁS PARKBAN
3. oldal

FEL KELL SZÁMOLNI A LENGYEL PIACOT
5. oldal

SZEGÉNYDUNKI
6-7. oldal

PLAKÁTHABORU
10. oldal

VIGYÁZZ, HA IDEGEN CSÖNGET
12. oldal

KABELTELEVÍZIÓS MŰSOR, PROGRAMOK

Higgyünk az újrakezdésben!

* * *

A kezek itt-ott ökölbe szorultak, a vita elmérgesedik. Egy órája még a szüneteket öröme járta át, hiszen összejöttünk, és nemcsak az előzetesen Jelenkező hatvan, hanem jóval több ember. A Zsóka ú. uton a pártúthz nagyterem tele lett. Össültünk: megalakul az Újpalotai Lakóhelyi Társadalmi Egyesület.

Most szándékok és érvok egyrészt hűsöbök vágnek, a jelenlévők között gyűlölködés indulat feszül. Egyre nyilvánvalóbb, hogy két tábor viaskodik. "Ezek itt ellenlökerek" – kap szárnyra a fellézés és egyesületet akarok kiáltás. "De miért?" Megszavaztuk a gondolat, a kősz egyre nagyobb. Egy szót kapott fehérradrágos, szakállas fiatal – holmi értelmiségit – beszérez a gyűlés közelségét: "Pont te fogsz lapotni a kezzedbe! Majd megmondok és nekem, hogy mi való a te kezzedbe!" – és mért mutatja is. A fehérradrágosnak etől a szöve rével, a lába rozogyan meglehet nem fog már a kezébe lapot soha. Kő-Atlasz állná csak az alhangzott moskolódás tésztét.

Mi történt? – gondoljuk magunkban – ez nem lehet igaz. A Párt, tudjuk, nem akarta, hogy egyesület legyen. Ez az ő szemében szervezkedés. De hogyan sikerült ilyen szög ellentétet összehozni? Népfartosságból, vörökeresztészekből, tanácsai tisztviselőkéből.

Nem, ezt nem a Párt csinálhatta ilyen sikerrel. Régebb nem csinál már semmit sikerrel. Hétt akkor mitől ez a vebenezés? A szemében tűz ég, az izmok görcsösen feszülnek – "ne legyen egyesület!".

Hét év telt el azóta, egyre inkább bizonyos vagyok benne, hogy az akkor ellenünk irányuló puccsot csupán csak be kellett indítani a Pártnak. Igaz, védőjai rémszíttek voltak: ellenforradalmi szervezkedés, értelmiségi akció, az alapokat nélkülöz, felületen akció. A vágók akadtak elvtársai, de az igazán kemény ellenfél táborból állt össze. Ellenlökereink ereje örömmel megalkotó táplálkozott.

Mert nem született rosszkísók sz. Ellenlökereink az elvételt öröklőközők, a sikerlenségek miatt ágaskodott fel. Ha korábban fát ütöttek, előkört a görbe deszkyel, a gyökere, btegek voltak és a nagy nehezen elhelyezett névény vízet sem kapott. Megnyirviszó kezdett, kudarcos próbálkozásuk felgyülemlett: kevesége azelőtt is, azóta is ellenlökőket nevelt belőlük a még újrakezdésben. "Ha nekem nem sikerült, nekem senkinek sem!" Ennek igazolására sikert táborot a sok izület. Kezdeményezés-kudarcs-önvéds-aggreszió. Öngyilkos logika!

Düög a szöke, szerte az országban a társaj élnyvesedik. Parcsa kevés a hitelenség, a meccsifeltatlan bizonyosság a tenyi végük körében is. Meritőnek erőt Románia példájából Dübörjünk fel, és, hogy az átkoztak bizalmatlanságot elfelejtettek velük a bizalmatlanságot, az előfőleteket szomszédaink iránt. Mi is új újrakezdés? Iradjunk ki. Működés hiátis is öbencsülésünk helyreállításával szüphetjük.

Higgyünk az újrakezdésben.

Marr Gyula

* EGY NAP KRÓNIKÁJA *

ÚJPALOTAIK A ROMÁNIAIKÉRT

December 23-án a román forradalom lázában égett az ország. Az ottani eseményeket leste lélegzetvisszafojtva mindenki és gyűjtések szerveződték mindenfelé. Ima az Újpalotai események krónikája.

- 11 órakor kinyit a Szabadidő Központ Információs Irodája a helyi sajtóvadászok összejűtésére. Megszólal a róttéri hangszerelemző - hírdeti a gyűjtés helyét - megjelenik az MTV képi-szó hangzó egy közlésem, majd koraddalutántól a helyi tévé is hírdeti képi-szó hangzóban ezt a lehetőséget.

- Dél körül Kelemen Árpád, az USZIK vezetője sokszorosított szórólapokat huzd szét a lakótelepen az Iroda randikívüli ügyeletéről. Úgyanebből kapnak a sajtószállítványokkal érkezők is - vizsik ezeket lödöcsözökbe, a nyitva tartó üléstelenek.

- Háromtan megjelenik öt gyerekek a Csorvenka útról, akik a lépcsőházakat járják és a lakótelep csöngötte gyűjtik a kisimó felajánlások: lisztet, sórt, gyöngyereket. Estig még vagy háromszor fordulnak hatalmas szatyrosokkal.

- Egymásnak adják a kilincset az emberek. Sokan bevásárolnak az ABC-ben és egyből hozzák az irodába az élelmiszereket, konzerveket.

- Délután 2 óra körül egy teherautó rekur meg az eddig érkezett élelmiszerek, kőszárral, gyöngyzerrel. Itth Lajos, a Csokonai Kövöldeési Műz igazgatója áradozik a fantasztikus segítőkészség. "A Csokonai előtt már egy falnyi élelmiszert autóba raktunk" - mondja.

- Együtt szorongunk és örülünk az érkezőkkel a TV és a rádió új és új híreire. Egyre több a visszatérő törzsvendég. Egy néni egy guriga árcsújt: "ez a csomagolás, a lánya örömeiket egy óra múlva egy egész szatyor madzaggal jelenik meg az ajtóban.

- Hédon órakor kimegyek a Véséscsokhoz, ott az MEF-esek gyűtenek. Vogl Péter áradozik: most szállítottak el két autónyi adományt. Egy cetlit mutat: néhány óra alatt több mint 45.000 Ft készpénzt gyűjtöttek. Közben egy 7 éves forma kislány érkezik, s letesz az asztalra egy tábla csokit.

- A családsegítő szolgálat sok ezer forintért mondózt, kukákt, test, konzerveket vásárolt, s ide az irodába hozta. "A taxis nem fogadtott el pénzt, (folytatás a 2. oldalon)

Gyerektáncház a kilencvenes évek első felében a Közösségi Házban. Táncot tanít Tálás Ági, az előtérben, középen hosszú ruhában. Zenél Mező Győző és együttese. A táncház – elsősorban a játszóházhoz kapcsolódva – az intézmény indulásától rendszeresen szerepelt a programok között. A bolgár, a görög, a latin és az ír esteken a táncitanítás is szerves része volt a rendezvényeknek, ahol a felnőttek is kipróbálhatták tánc tudásukat

1988 nyarának végén – a Szabadidő Központ önálló csoportjaként – megalakult a Rockenbauer Pál Természetjáró Kör. A kezdeményezéshez egyre többen csatlakoztak és a szaporodó túraprogramok mellett még egyéb feladatokra is vállalkoztak: pályázati forrás bevonásával megkezdték Ezüst-Kevélyen a természetbarát kunyhó (menedékház) rendbehozatalát, a dorogi Kadic Ottokár Barlangkutató csoporttal közösen vettek részt a Kevélynyeregi barlangok és a Sátorkőpusztai gipszbarlang kutatásában. A csoport évente megjelenő műsorfüzetben tájékoztatott a túrákról. 1989-ben negyven túraprogramot valósítottak meg, és óév-búcsúztató tábor tűzzel zárták a szezont a Nagy-Kevélyen.

A Rockenbauer Pál Természetjáró Kör tevékenységét a kezdeti időszakban Zajti Ferenc, a Szabadidő Központ munkatársa irányította. Összejöveteleiket a Kontyfa utcai „88-as teremben”, majd a Zöld Klubban tartották. A csoporton belüli konfliktusok szervezeti változást eredményeztek. A Természetjáró Kör fuzionált a már évek óta működő ugyancsak helyi Vízinomád Egyesülettel és a Szabadidő Központtól független természetjáró egyesületet alakítottak Vogel Péter vezetésével. A civil szervezet tevékenysége a 90-es évek első felében megszűnt. A felvételen a Kör tagjai Ezüst-Kevélyen, a természetbarát kunyhó előtt 1989-ben. *(fotó: Zajti Ferenc)*

A világútlevel megadása új távlatot nyitott az utazásoknak. A helyi igényekre reagálva, 1989 és 1992 között intézményünk – a belföldi kirándulások mellett – több, mint 30 külföldi társasutazást indított, melynek szervezését munkatársaink, Vajda Béláné és Zajti Ferenc vállalták. A csoportok számtalanszor bejárták Ausztriát, voltak a Felvidéken és a Vajdaságban, Prágában, két alkalommal eljutottak Olaszországba is. 1991 őszén Utazók Baráti Társasága alakult, melynek tagjai az élménybeszámolókkal mellett közös programtervezésre is vállalkoztak.

Az autóbuzos társasutazások a 90-es évek második felétől ismét rendszeressé váltak a Szabadidő Központ programkínálatában, de már kizárólag belföldi úti célokkal.

A kép a Kőszeg melletti Írottkő kilátójánál készült, mikor elsőként lehetett szabadon felmenni a határhoz. A kilátó egyik oldala Magyarországhoz, a másik oldala Ausztriához tartozik. 1990 októberében, a velemi kiránduláson jártunk erre, innen átmentünk Ausztriába, Lékára, Rohoncra.

(fotó: Zajti Ferenc)

Startolt a HBO

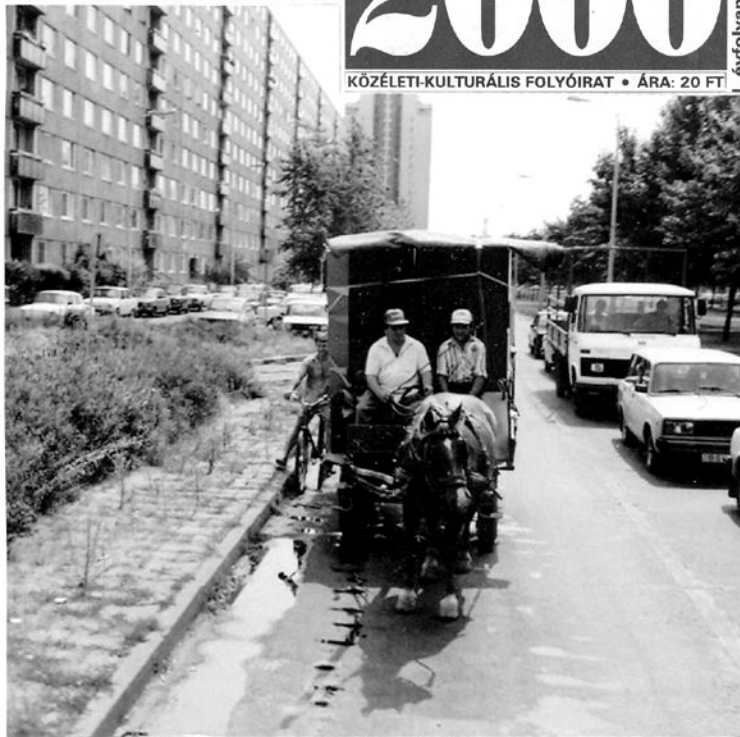
Évek óta nem tapasztalt érdeklődés kíséri az amerikai mozicsatorna lakótelepi megjelenését. Tíz napig mindenki ingyen élvezhette. Már bekapcsolták a dekódereket és csak az nézheti, aki előfizeti.

(összeállítás a 4-5. oldalon)

ÚJPALOTA 2000

KÖZÉLETI-KULTURÁLIS FOLYÓIRAT • ÁRA: 20 FT

i. évfolyam 1. szám 1993. március

Zöld jelzésre várva. A felvétel 1992-ben készült a Nyírpalota út - Szentmihályi út találkozásánál

A foton az Újpalotai Szabadidő Központ által alapított közéleti-kulturális folyóirat 1993. márciusában megjelenő első számának címlapja. Idézetek az induló lapban megjelent szerkesztőségi cikkből: „Előzetesen lapunkat úgy hirdettük, hogy a kulturált környezet, az otthonosabb lakóhely érdekében jelentjük meg. Azt gondoljuk, hogy egyáltalán nem mindegy, milyen körülmények között, milyen minőségben éljük életünket a helybéliék. Miért ne lehetne olyanná formálni a lakótelepet, ahová jó érzés hazaérkezni, ahol kulturáltabb viszonyok között lehet találkozni a barátokkal, ismerősökkel, ahol tiszták az utcák, terek, gondozottak a parkok, megférnek egymás mellett az autósok és a gyalogosok, az idősek és a fiatalok. Itt vannak jó helyek, klubok, társaságok. Ezeket meg is óvjuk, mert mi is hoztuk létre, így vagy úgy részünk van benne, a magunkénak is valljuk...Új vállalkozásunkat a Szabadidő Központ nem egy tevékenységéhez hasonlóan kulturális szolgáltatásnak tekintjük, alapvetően nem gazdasági célok vezérelték intézményünket a lapalapításkor. Azt szeretnénk, ha minél több újpalotai család asztalán hasznos tájékoztatóként ott lenne az Újpalota 2000 is.”

2010-ben a folyóirat tizennyolcadik évfolyamát kezdte.

A melegtől és a gomolygó cigarettafüsttől sűrű a Községi Ház belső termének levegője. Félhomály van, két színes izzó világítja meg a pulpituson játszó Crossroads Blues Band-et. A Ludwig dobok feletti cintányérokon megcsillan a fény és izgalmas, pici mozgó alakzatokat rajzol a hátsó falra. Dübörög a dob, cseng a gitár, süvít a szaxofon. Éppen vége egy John Mayal számnak, de mielőtt a közönség lélegzethez jutna, a fiúk máris egy remek Led Zeppelinbe kezdenek. A hangerő tébolyító, de hamar belátom, ez a fajta zene tényleg csak így élvezhető. Különben is a decibelek csak nekem nagyok, az itteni lányok és fiúk ezt már régen megszokták. A szemem lassan a szürkülethez idomul, így már látom is, hogy vannak, akik még beszélgetni is képesek itt. Észreveszek egy szabad széket az egyik asztal mellett, odacsörtetek. Itt hátul egészen sokan vagyunk. Akár valami rotyogó lekvár, vagy massa, úgy ring és reng a sokaság a zene ütemére. Egész jól érzem már magam, kezd bennem is elhatalmasodni a muzsika. Egykori E-klubos, Gumigyáras, Ifi parki emlékek törnek elő bennem, ragyogó Omega-, Gemini-, Tauruszos esték. Hosszú combú lányokra, hideg sörre és egykori 20 forintos zsebpénzemre gondolok. No, meg néhai ifjúságomra! A sör most is jól esne. Talán ki kéne mennem az előtérbe, ott kapható többféle is, de sajnálom a helyem, így hát maradok.

Bőrnadrágos, karkötős, fülbevalós, hátul csinos lófarokba fogott hajú srác ül mellettem, könyöke időnként a vállamhoz csapódik, mikor a zene üteme így kívánja. Hangyányit arrébb araszolok, észreveszi és kezével int: bocs. Sörös üvegét kérdőn emeli felém. Amstel, szeretem. A szám összetapadt, így poharat teszek elé. Nagy kortyokban nyelem az éltető nedűt, igazán jólesett. Lám, ez a probléma megoldódott.

Nézem az arcokat, mind egyforma, különbség alig. Elöl páran táncolni kezdenek csak úgy magukban. Innen nem tudom megállapítani, fiúk vagy lányok vonaglanak-e, így hát felállok és előre sétálok a hangszórókig. Mire odaérek, már vége is a táncnak és a zenének. A zenekarvezető szünetet jelez. Valaki felkapcsolja a villanyt, kitarják az ablakokat. A sokaság kifelé nyomul, hagyom magam velük sodortatni.

A füstöt vágni lehet az előtérben is, légmozgás semmi. Minden szék, fotel foglalt, a söntéspult felé igyekszem. Egy birkózó külsejű pofa nagyvilági menőt játszik, olyan mozdulattal rántja ki magát a tömegeből, hogy a mellette állók félresöprődnek. A pult előtt légüres tér keletkezik, mely szinte odahörpint a csapos elé. Mögöttem egy lány nyomulna előre, vékony ingem mesésen közvetíti a kicsike cseppet sem lebecsülendő halmait. Most örülök igazán, hogy nincs rajtam pulóver. Óvatosan hátra pillantok, egy kis fekete áll mögöttem. Jó, ha van 15 éves. Ajaj, ez liliomtiprás! Hasam behúzom, mellem megfeszítem, és próbálok hátrafordulni, hátha segíthetek neki. A csaj kedvesen mosolyog, már majdnem megszólítom, mikor hirtelen előre lendül és megveregeti a mellettem álló langaléta fickó vállát: – Zozzó! Kérj nekem is egy kólát! Hát, igen, így múlik el a világ dicsősége! Így félig kitekeredve megpillantom a bőrnadrágost a sor végén. Felé emelek egy üres üveget, ő veszi a lapot és bólint. Egy perc múlva isszuk a sört a friss levegőn, a bejárat mellett. – Móric vagyok, – mondja a srác, majd keménydobozos Marlborot kotor elő zsebéből és rágyújt. – Kös

a sört. – Oké és üdv. Mindig ezt szívod? – Szeretem, ezt szoktam meg, de igazából mindegy, jó a Kossuth is, ha az van. –Itt nem mindenki szív ilyet. Látom neked megszaladt! – Frászt, kint melózom és most telik rá. – Hol kint? – A németeknél. Tavasztól őszig szedem a gazokat, ültetem a virágokat. Kertész vagyok egy parkban már hat éve. – Dobbantottál? – Ah, nem. Rokonok vannak kint, ők szerezték az állást. – Neked ennél nívósabb helyre is futná. – Szeretek itt. Jó a zene és majd mindenkit ismerek. Ezen a tetű lakótelepen egyébként sem lehet nagyon válogatni. – Miért tetű? Talán kint villában laktál? – Szart. Munkásszálláson. Eredetileg egy koszos hotel volt, de oda fizetnek nekem szobát. Tele van törökkel, románnal meg lengyellel. Mind vendégmunkások. – Akkor hát? Mi bajod Újpalotával? Újabb cigire gyújt, csak úgy a régi paraszáról. Kettőt szippant, füstkarikát próbál eregetni. Nem igen sikerült, nagy a szél.

– Koszos, szemetes, szürke és dögevő az egész. Minden tele van kutyaszárral. Nincs múltja és nincs jövője. Nem fűznek ide emlékek. A muteréknál lakom, tíz éve költöztünk ide a Keletitől, a Murányi utcából. A szomszédaimat sem ismerem, pedig évente fél évet itt lakom. Nincs itt mozi, se színház, nincs egy uszoda, nincs egy jó diszkó, nincs semmi, ami idekötné. Itt él egy rakás tag, de csak laknak itt. Melózni, szórakozni mind bejár a belvárosba. Akik esténként itt maradnak, azok a tévét nézik, vagy kefélnek. Na gyere

menjünk, már játszanak.

Vissza a füstbe. Mintha többen lennének. Pici bunyó kezdődne egy távoli sarokban, de Laci a főrendező és kидobó fiú már rendet is teremtett. Egy nagypofájú, fehér pulcis tag úgy látszik előbb megy ma haza, mint tervezte. Kicsit hóbörög még, de már vissza nem jöhet. Katika a pénztáros, szigorú matrónaként áll az ajtóban. A srácnak semmi esélye.

A teremben minden változatlan. A sokaság ül és élvez a zenét, ami már nem is olyan hangos. Állok az ajtó mellett és figyelem a zenekart. Láthatóan élvezettel játszanak, Cream, Hendrix, Led Zeppelin és most Deep Purple. Hangyák indulnak el a gerincemen felfelé, régi kedvenceimet hallok újra. Még két szám és hirtelen vége.

Lassan oszlik a tömeg, mindenki ráér, senki nem siet. Vannak, akik még

leülnek egy röpke dumára, mások még innának valamit, de a büfé is zárni szeretne. Már rajtam a kabátom, kifelé tartok, amikor meglátom a haveromat. A bőrnadrágost. A ruhatárnál áll, mellette két csaj. Az egyik szőke és dundi, a másik vörös és colos. Beszélgetnek. A dundi hirtelen felszege a fejét és kifelé indul. Még visszaszól valamit a colosnak, az megrántja a vállát. Már kint vagyok, mikor a dundi elviharzik mellettem. Jön már a colos is a bőrgatyással. – Gyere, menjünk utána! – húzza a csaj maga után a srácot. – Együtt jöttünk, együtt is megyünk, így beszéltük meg. Különben sem akart eljönni, itt még sosem volt szerencséje. – Baromi misz a barátnőd! – öleli át Móric a colost. – Mert nincs belőled kettő.

Kicsit esik az eső, mégsem sietek. Zúg a fülem, jól esik a csend. Mire keresztül sétálok a parkon, az eső is eláll. Tüdőm füsttel telt, mélyeket szippantok hát az éjszaka nedves és langyos tavaszi leheletéből. Könnyűnek és fiatalnak érzem magam.

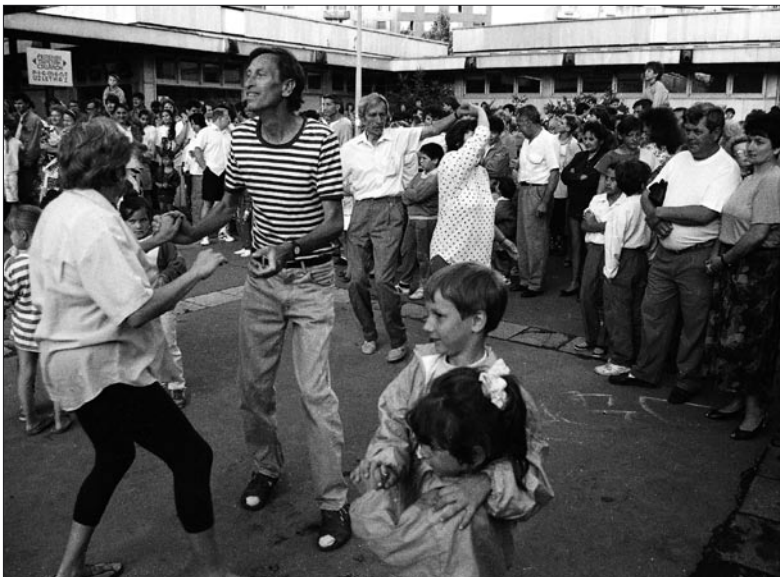
Óvatosan nyitok ajtót, családom már régen alszik. Harisnyás lábbal osonok a sötét gyerekszobába, nem tudnék elaludni, ha puszi nélkül maradnának a kölykök. Kislányom oly szorosan öleli babáját, hogy alig tudom kivenni azt a feje alól. Fiam száját összeszorítja, álmában talán épp Hókuszpók elől menekül. Visszafelé egy legóra lépek. A néma vitustánc után kibotorkálok a szobából. Égtelen bűdös fogad az előszobában. Mi a tőrő lehet ez? Felnyomom a villanyt, a szag a cipőm felől jön. A fehér adidas oldala csupa barna, meg fekete. A szentségit?! Hát nem kutyaszarba léptem hazafelé valahol?!

Várhegyi Gábor

(A riport 1993-ban az Újpalota 2000 júniusi számában jelent meg.)

Utcabál a piactéren a 80-as évek végén. Az Újpalotai Szabadidő Központ 1981 és 1993 között több alkalommal szervezett emlékezetes táncos, közösségi programokat a vásárcsarnok mögötti piactéren. Az utcabálokon a legnagyobb közönségért az Old Boys együttes fellépései aratták. Az épületekkel körbevett piactér természetes adottságot kínált a szabadtéri táncos rendezvényekhez. A 90-es évek első felében rögzített árusító standokkal telepítették be a piacteret, és ezzel felszámolták az utcabálok természetes helyszínét.

Felső kép: A Nostalgia Klub a 90-es évek második felében indult a Zsókavár utcai Közösségi Házban. A több, mint egy évtizede működő, péntek esti táncos összejöveteleken a Zsiborács Gyula által vezetett Hangulat duó, majd trió szolgáltatja a zenét. A klub magvát az évek során közösséggé formálódott 50-60 fős törzstagság jelenti.

Alsó kép: Az utolsó utcabál a piactéren, 1993. június 12-én.

A *John Bull Corner* című játékos, szórakoztató beszélgetés-sorozat az Újpalota 2000 főmunkatársának, Várhegyi Gábornak az ötlete alapján született. Szerkesztőségünk alkalmanként egy helyi és egy országosan ismert személyiséget hívott beszélgetésre az Erdőkerülő utcában található JOHN BULL PUB sarokasztalához. A vendégek csak a helyszínen tudták meg, ki lesz a partnerük. A házigazda Várhegyi Gábor és a szerkesztőség egy másik munkatársa volt, a vendégeknek egy előre összeállított, 100 kérdésből álló kollektióból húztak kérdéseket. A beszélgetéseket a KTV rögzítette és felvételről be is mutatta, később a beszélgetések szerkesztett változata olvasható volt az általunk gondozott folyóiratban is. 1993 őszén a sorozat első két vendége Szalayné Sebők Éva híres válogatott, többszörös bajnok röplabdázó és Aigner Szilárd meteorológus volt, akitől megtudtuk, hogy öt évig lakott a Kőrakás parki szobabérlők házában. Őket követték Héder Barna – Palik László riporterek, Szilágyi János újságíró – Kőbán Rita olimpiai bajnok kajakozó, Koltai Róbert színművész – Báthory Béla, az Újpalotaiak Baráti Köre elnöke, Havas Henrik újságíró – Stefanek Gertrúd törvívó világbajnok, Ábel Anita színművész – Dréher János festőművész.

Felső kép: Aigner Szilárd, Szalayné Sebők Éva és Várhegyi Gábor

Alsó kép: Koltai Róbert és Báthory Béla

A Soros alapítványtól pályázat útján, közösségi célú használatra nyertünk egy hordozható videokamerát. Munkatársainkat és a Szabadidő Központozhoz kapcsolódó civil személyek köréből egy csoportot kiképeztünk a kamera használatára. A foglalkozások szakmai vezetését Sára Balázs operatőr vállalta. Ezután kezdtük rögzíteni a helyi kulturális, közérdekű témájú eseményeket.

1988-ban megkezdte adását a Közösségi TV, melynek a kezdetektől aktív partnerei voltunk. Az együttműködés keretében önálló helyi, kulturális híradót gyártottunk, ismeretterjesztő filmeket szerkesztettünk a Szabadidő Központ külföldi társasutazásain rögzített anyagból (Graz, Salzburg, Velence).

1994-ben *Jó reggelt Újpalota!* címmel, havonta szombat reggel, 90-120 perces élő adást szerkesztettünk a KTV munkatársaival és civilek közreműködésével. A próbaadások olyan sikeresek voltak, hogy pályázatunkra a Soros Alapítvány fél éven át finanszírozta a gyártási költségeket. Célunk az volt, hogy színes magazinműsor keretében adjunk tájékoztatást a városrész lakóinak. Az adás előtt, kora reggel elmentünk a vásárcsarnokba és a 8 órakor kezdődő adásban már tájékoztattuk a nézőket a piaci árakról és kínálatról. Az 1995-ös szilveszteri adásban Kőbán Rita olimpiai bajnok kajakozó és Sándor György humoralista voltak vendégeink. A 90-es évek második felében a Közösségi TV adásában való közreműködésből kiléptünk, mert a műfaj munkaigényessége már nem volt összeegyeztethető a Szabadidő Központ alapvető feladatával. A dokumentumfilmek készítését - elsősorban helytörténeti témakörben - azóta is folytatjuk.

1999-ben a városrész alapításának 30. évfordulója alkalmából *Álom szocialista kivitelenben* címmel 84 perces dokumentumfilmet készítettünk. Az összeállításban olyan személyek elevenítik fel az elmúlt évtizedeket, akik a helyi közéletben is szerepet vállaltak. A személyes vallomásokat korabeli híradófilm részletekkel egészítettük ki.

2005-ben *Újpalota építészeti múltja* címmel készítettünk 40 perces dokumentumfilmet, melyben Callmeyer Ferenc építész, Tenke Tibor közvetlen munkatársa beszél a városrész tervezéséről és a tervek megvalósulásáról. Még ugyanebben az évben videobeszélgetést rögzítettünk Kökény Ágnessel, a Lila Iskola tervezőjével is. A Palotai Tárlat felidézéséről a kiállítások egyik helyszínén, a Száraznád utcában készítettünk felvételt.

2009-ben, Újpalota alapításának 40. évfordulója alkalmából kiadtuk Lipp Tamás új könyvét, amely a városrész elmúlt négy évtizedét foglalja össze.

A Hartyán köz 3-ban hétköznap délelőttönként működő Kanga Klubot munkatársunk, Nagy Andrea indította 1995-ben. A klub elsődleges célja, hogy közösséget, beszélgetési lehetőséget teremtsen az óvodáskor alatti gyermekek és szülei, nagyszülei számára; ahol a szülők megbeszélik egymással a GYES-es lét sok apró örömét, gondját, míg gyermekeik a közösségi élet első formáival barátkoznak. A klubban gyermekfelügyelet is működik. A klub házigazdája az indulástól napjainkig munkatársunk, Bakosné Reiner Mária.

Házhoz jön a Mikulás! Az Újpalotai Szabadidő Központ Mikulása 1995-től ingyenes szolgáltatásként kereste fel – a szülők kérésére – december elején a városrész családjait, és ajándékkal kedveskedett a gyerekeknek. A megnövekedett érdeklődésre való tekintettel, néhány év után már nemcsak az újpalotai, hanem a pestújhelyi és a rákospalotai családokhoz is eljutott a gyerekek kedvence. A Mikulás – krampuszainak kíséretével – 1997 decemberében három nap alatt százharmincnégy kerületi gyereket látogatott meg.

1996. október 21-én a Szabadidő Központ Zsókavár utcai irodájában megalakult a Szilas parki Családok Egyesülete (SZICSE). A 90-es évek közepén a Szentmihályi út túlsó oldalán lévő, volt szovjet laktanya területén – pályázat útján – mintegy 200 család juthatott lakáshoz. A hajdani tisztai és legénységi lakóépületeket az önkormányzat hozta olyan műszaki állapotba, hogy a nyertes pályázók a lakások belső felújítását és kialakítását vállalva költözhetek be. Ez az „újkori honfoglalás” rengeteg konfliktussal járt. Az új egyesület érdekvédelmi, és közösségteremtő céllal alakult. A kezdeti lelkesedés csak néhány évig tartott.

Távskozás a Szabadidő Központ Információs Irodájában, 1997. október 2-án. A „Segítsd az Iskoládat!” vetélkedősorozat keretében, telefonon történt lépésegyeztetések alapján, távsakk mérkőzést vívtak egymással a Pestújhelyi Általános Iskola (a képen) és Csíkszeredán a József Attila Általános Iskola diákjai. A telefontól a vetélkedő kitalálója és szervezője, Várhegyi Gábor, akinek a vezetésével 1998-ban „Segítsd az Iskoládat!” Közhasznú Egyesület is alakult. A civil szervezet azóta is gondozza az iskolák között évenként megrendezésre kerülő versenyeket. A döntőknek 1994-től a Szabadidő Központ a társszervezője.

Márton Mihály plébános atya misézni indul a Zsókavár utcai Közösségi Házban (1997. novemberi fotó). Nem ismerünk egyetlen olyan magyar települést sem, ahol templom hiányában, hosszú éveken át a művelődési intézményben celebráltak szentmisét. Ez az átmeneti (szükség)állapot Újpalotán 1991 februárjától 17 évig tartott. A Bagról Pestújhelyre került Márton atya egy évtizeden át – 2001. február 10-én bekövetkezett váratlan haláláig – a hívő közösség szervezése mellett töretlen lelkesedéssel szorgalmazta a lakótelepi templom építését is, melynek létrejöttét nem érthette meg. A Zsókavár utcai Közösségi Házban 2008. december 25-én Repcsik Gyula káplán celebrálta az utolsó szentmisét. A Pattogós utca és Szerencs utca találkozásánál 2008. december 27-én – Boldog Salkaházi Sára tiszteletére – szentelte fel dr. Erdő Péter bíboros az újpalotai katolikus templomot. Az újpalotai katolikus közösség mellett, 2002 októbertől, a Szabadidő Központ a reformátusok vasárnapi istentiszteleteinek is otthont ad a Zsókavár utca 15-ben.

A kép az Anno Művészeti Hét alkalmából, Nagy Sándor Zoltán újjalotai festőművész kiállításának megnyitóján, 1999. november 25-én készült a Kavicsos Nevelési-Oktatási Központ aulájában.

A művelődési ház hiánya miatt a Szabadidő Központ képzőművészeti kiállítást is csak vendégként, partnerintézmény segítségével tudott szervezni. A legalkalmasabb helyszín és a legnyitottabb partner a Kavicsos közti Lila Iskola volt. Néhány emlékezetes esemény: 1978 májusában az Újjalotán élő Nagy Előd festőművésznek szerveztünk önálló kiállítást, 1981 márciusában Vasarely bemutató kiállítást rendeztünk a Budapesti Műgyűjtők és Műbarátok Egyesületének közreműködésével, 1991 novemberében – a Rákospalotai Múzeummal közösen – Újjalota városrész helytörténeti dokumentumaiból állítottunk össze tárlatot. Több évtizedes szakmai tapasztalat indokolta, hogy 2002-ben a Zsókavár utcai Közösségi Házban kamara kiállításokra alkalmas, saját galériát nyitottunk. Az évente itt rendezett 10-12 igényes tárlattal gazdagítottuk a kerületi képzőművészeti programkínálatot.

A Nyírpalota Társaság megalakulása

Emlékeztető a közösségi tervezőmunka 2002. december 20-i műhelytalálkozásáról

Kapják: *Magyar Művelődési Intézet Közösségfejlesztési Osztálya*: Király-Nagy Éva, Péterfi Ferenc; *Újpalotai Családsegítő Szolgálat*: Gráczer Irma, Tánczos Zsuzsa, Péterfi Mária; *FSZEK Fiókkönyvtár*: Tárnaykné Szepessy Zsuzsa, *Újpalotaiak Baráti Köre Egyesület*: Báthory Erzsi – Báthory Béla, Frenyóné Újfaludi Edit, Krisztián Istvánné Detty (*Kanga Klub*), Várhegyi Gábor (*Segítsd az Iskoládat Egyesület*), Szabó Adél (*Szilaspark*), Ziegler Marika, Tepliczky Miklós (*Palotai Polgárórség*) *USZIK*: Kelemen Árpád, Simon Patrícia, Hajnal László.

Előzmény: Az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársai és a Magyar Művelődési Intézet Közösségfejlesztési Osztályának képviselői kezdeményezték újpalotai intézmények, lakótelepi civil szerveződések és a helyi közösségi élet iránt elkötelezett magánszemélyek összehívásával dialógus elindítását a városrész közösségi ügyeiben. A szándékhoz néhány előzetes találkozó során több helyi intézmény – a Családsegítő Szolgálat, a Szabó Ervin Fiókkönyvtár vezetője –, helyi közösségek képviselői és magánemberek kapcsolódtak. Néhányan távollétükben is jelezték érdeklődésüket.

A decemberi találkozóra a résztvevők a szerveződés elnevezéséről és a találkozók rendszeres időpontjáról, helyéről terveztek döntést hozni. A korábbi ötletet még kiegészítette a helyszínen Ziegler Marika újabb javaslata az elnevezésre: Ő az „Otthonunk Újpalota” nevet vetette fel.

Végül a megjelentek a *Nyírpalota Társaság* nevet fogadták el nagy többséggel.

A találkozások háromhetenként kedden 17,30- kor lesznek a Zsókvár utca 15. szám alatti Közösségi Házban (esetenként a Zsókvár u.2. szám alatti Információs Irodában).

A következő félévi időpontok: január 14, február 4. 25., március 18., április 1. 22., május 13., június 3.

A jelenlévők megtárgyalták és elfogadták az alábbiakat:

1. A Nyírpalota Társaság egy városrészi közösségi tanács, amelynek célja: *komplex lakóhelyi társadalmi-közösségi folyamatok kezdeményezése és követése.*

Ez a lakótelepi önszerveződések, intézmények, szervezetek, közösségek és magánszemélyek közreműködésével *megvalósuló* társadalmi összefogás, működése során számba veszi, hogy:

- az itt élő polgároknak milyen lakóhelyi társadalmi-közösségi szükségleteik vannak – ezeket nevezzük ügyeknek –, amelyeket közösségi módon kellene kezelni;
- ezeknek a szükségleteknek, ügyeknek *vannak-e helyben „gazdái”, alakítói*, akik azok megoldásával foglalkoznak;
- ha nincsenek ilyenek, *kik lehetnének* azok (mely intézmények, közösségek), vagy azokhoz esetleg új szerveződések létrehozása szükséges;

- megismeri, hogy az egyes újjalotai közösségek, intézmények milyen lakóhelyi jelentőségű közösségi programokat, tevékenységeket folytatnak ebben a városrészben.
2. Az eddig megfogalmazódó, lehetséges lakótelepi szintű „ügyek”:
- Fiatalok
 - Játszóter – parkok – kiserdő
 - Lakóházak felújítása
 - A lakótelepi közbiztonság és annak fejlesztése
 - Idősek, nyugdíjasok a lakótelepen
 - Közösségi tér – kávé-/teaház folyamatos és közösségi működtetése
 - Könyvtár – könyvtárügy fejlesztése Újjalotán
 - Szelektív hulladékgyűjtés lakótelepi megszervezése
 - Szomszédsági programok szervezése
 - Helyi nyilvánosság szélesítése, fejlesztése
 - A lakótelepet érintő önkormányzati döntések-határozatok előzetes megvitatása, véleményezése
3. A Nyírpalota Társaság elsősorban nem új, önálló cselekvéseket indít; hanem ügyeket ajánl, vagy igyekszik *kieszközölni azok ellátását, megoldását, napirendre tűzését*: a társadalmi kommunikáció helyi megszervezésével, kapcsolatteremtéssel azaz ügyek-szervezetek összekötésével, összefogások megteremtésével, fórumokkal, lobbizással, a közfigyelem ráirányításával.
- Ezek tárgyalásának, kezelésének lehetséges menete:
szakértők meghívása, „illetékes” szervezet-intézmény megszólítása; önmagunk megvitatjuk a kérdést, kapcsolatok-példák bemutatása máshonnan – hasonló ügyekben, felhívás közzététele a nyilvánosságban, a témában (előre-utólag) tárgyalások kezdeményezése, adatgyűjtés- kutatómunka.
- Felmerült, hogy jogi személyiséggé váljon-e a Társaság, de ezt a jelenlévők egyenlőre nem tartották fontosnak.
 - Konkrét ajánlások, felvetések:
 - Hajnal Laci meghív a következő alkalomra egy urbanista – építész szakembert, aki a közösségi térrel foglalkozik. Péterfi Ferenc egy Józsefvárosban működő Szomszédsági Tanács vezetőjét hívja meg ugyanerre az alkalomra beszélgetésre.
 - Megnézzük, hogyan lehetne az USZIK www.ujjalotainfo című honlapját felhasználni arra, hogy a Nyírpalota Társaság minél több hírért, majdan összegyűjtött anyagait azon folyamatosan bárki számára hozzáférhetővé tegyük (Kelemen Árpád, Péterfi Ferenc, Báthory Erzs). Ugyanitt internetes vitafórumot működtetni (Simon Pati)
 - Az újjalotai civil szervezetek jelenleg ismert címlistáját elhozza Báthory Béla
- Tehát a következő találkozó 2003. január 14-én kedden 17,30-kor a Zsókavár u. 15.sz. alatti Közösségi Házban!
Lejegyezte: Simon Patrícia

2003. június 14-én – az Újpalotai Napok keretében – táncházzal egybekötött koncertet adott a Bran együttes. A felső sorban Szabó Tánya és Kis Sándor, az alsó sorban Kovács Gáborján és Császár Róbert. A zenekar legfőbb erénye, hogy az általuk játszott dallamokat saját írországi gyűjtéseik anyagából válogatják össze. A hagyományos ír zenét teljes sokszínűségében bemutató Bran együttes 2002 és 2004 között három évadon át rendszeresen fellépett az Újpalotai Közösségi Házban.

Az újjpalotai gyerekek mesélnek

2004 februárjában a Kontyfa utcai könyvtár és a Nyírpalota Társaság felhívással fordult a helyi általános és középiskolás fiatalokhoz. Azt kérte, hogy kérdezzék meg nagyszüleiket, szüleiket és vessék papírra a tőlük hallottakat, írjanak történeteket.

Idézet a felhívásból: *„Meggyőződésünk, hogy ez az akció egyszerre segíti a lakótelepi életet humanizálni, elfogadhatóvá és szerethetővé tenni; ráirányítja a figyelmet az itteni idősekre, idősödőkre, arra a társadalmi csoportra, amelyik egyre meghatározóbb lesz Újjpalotán. S szolgálja a generációk közötti kapcsolat szorosabbá tételét, a családi értékekre való fokozott odafigyelést.”*

A felhívásra csaknem 70 rövidebb, hosszabb történet érkezett. A Nyírpalota Társaság és az Újjpalotai Szabadidő Központ valamennyi történetet kötetbe szerkesztve *Az újjpalotai gyerekek mesélnek* címmel kis könyvecskét adott ki 2004. júniusában, az Újjpalotai Napok alkalmából.

A helytörténeti dokumentumként is értékes kiadványból válogattunk:

Egy történet a múltból

Amikor az én nagyszüleim beköltöztek Újjpalotára, akkor már az apukám és a húga is éltek. Volt egy kutyájuk akit Gerzsonnak hívtak. A nagymamám minden reggel levitte magával sétálni és bevásárolni. Amíg bent volt a közértben, addig Gerzson kint várta, aztán felmentek és elkészítették a reggelit. Ez így ment minden reggel. Egyszer csodával határos módon apu és a húga vásároltak, és Gerzson a nagymamámmal sétált. Amikor megindultak fölfelé, hirtelen elszaladt. Senki nem tudta, hogy hova ment, mindenhol keresték. Meglepődtek a viselkedésén, mert ő egy nagyon fegyelmezett kutya volt. (Apukám foglalkozott vele, ő volt a gazdája.) Még soha nem csinált ilyet. Apukám talált rá. A közért előtt ült és a nagymamámát várta. Ettől kezdve csak a nagyí vásárolt reggel. (Apu és a húga nem kis öröme.)

(Varga Eszter 12 éves)

Szüleim mesélnek

Nálunk a családban csak anyu lakott Újjpalotán, és ő is csak 1989-90-ben, tehát csak 2 évig.

Anyu 14 éves korában Budapestre jött tanulni. 18 éves koráig kollégiumban élt. Miután kikerült a valós életbe, albérletben lakott. A Fővárosi Tanácsnál dolgozott, mint előadó. A munkahelye intézte, hogy Újjpalotára költözhesse az Albérlők Házába. Ő nagyon boldog volt, mert negyed annyiba került és önálló lehetett. Számára Újjpalota maga a felhőtlen boldogság volt. Igaz, nehezen szokta meg a panel házakat, mert mindig családi házban lakott. De itt minden közel volt neki a vásárláshoz. Abban az időben, már nagyon be volt parkosítva, nem úgy mint a 70-es években. És minden este kijárt futni a Kiserdőbe. Akkor még biztonságos volt. Ma minket oda egyedül nem engednek el. Nagyobb volt a közbiztonság régen, mint ma. Ő nagyon

szeretett ott lakni, csak nehezen viselte nyáron a meleget, amit a panel este kiontott magából. Azt tudom, hogy szórakozni nem oda járt, hanem a városba, mivel a közlekedés jó volt. Még éjszaka is haza tudott jutni. Egészen addig lakott Újpalotán, amíg apuval meg nem ismerkedett. Ugyanis ő is ott dolgozott, ahol anyu. Ott ismerkedtek meg. És kiderült, nem laknak messze egymástól. Ő ugyanis Rákospalotán élt a szüleivel. Így apu is sűrűn járt Újpalotára. Később összeházasodtak, és anyu Rákospalotára költözött családi házba.

Én is ebbe a kerületbe születtem bele! Tudom, hogy anyu és apu boldogok voltak Újpalotán.

(Pelyvás Afrodité 6.A.)

A Nyírpalota

Egyszer volt, hol nem volt az Óperenciás tengeren túl állt egy öreg nyírfa. Ez a Nyírfa nagyon szomorú volt. A király egyszer séta közben meglátta a kedves, magányos nyírfát.

Ez a terület a királyé volt. Úgy gondolta, hogy megmutatja más ország királyainak, hogy az ő palotája lesz a legszebb. A palotáját úgy tervezték, hogy a nyírfát ki kell vágni. A királynak ez nem tetszett, mert a fa nagyon a szívéhez nőtt. A palota terveit módosították úgy, hogy az öreg fát ne kelljen kivágni. Az emberek nagyon tetszett a „Nyírpalota”, ezért a palota köré építkeztek. Sajnos egyszer a fa kidőlt, de az emléke megmaradt. Az öreg fa emlékét ma is őrzi a Nyírpalota utca.

(5.N.)

Családi történet

A dédnagyapámat Szilika Mártonnak hívták. Most róla írok egy igaz történetet, amit a nagymamám mesélt el nekem.

A dédpapám az édesanyjával és hat testvérével az 1900-as évek elején települt át Eszékről Pécsre. Nagyon szegények voltak. Az édesanyjuk egyedül nevelte hét gyermekét, mert az édesapjukat az Eszék melletti erdőben farkasok ölték meg. Magyarul nem beszéltek jól, csak németül és szerbül. Ezért aztán munkát sem tudtak találni.

Egy napon, amikor a dédpapám édesanyja volt csak otthon, bekopogott az ajtón egy rongyos ruhájú koldus. Élelmet és ruhát kért. Nekik is alig volt mit enni, de az üknagyamamám jó asszony volt és adott neki egy szelet kenyeret és ruhákat. Közben beszélgetni kezdtek, és elmondta a koldusnak, hogy a dédnagyapám nem talál magának munkát. A koldus erre azt javasolta, hogy menjen el a Zsolnay Gyárba, és keresse a tulajdonost, az öreg Zsolnayt. A dédpapám nem hitte el, hogy fogadni fogja őt, de édesanyja unszolására mégis elment. És csodák csodájára be is engedték a tulajdonoshoz! Amikor belépett, nagy csodálkozására a főnöki székben a koldus ült, aki előző nap náluk járt. A dédpapámat felvették a Zsolnay Gyárba, és ott kitanulta a kályhás mesterséget, sőt a többi testvére is a gyárban dolgozott, mint porcelánfestő.

A dédpapám később vándoriparos lett, és így jutott el Pécsről Kiskőrösre, ahol megismerte a dédmamámát, és született két lányuk. Az egyik volt a nagymamám. Ezt a történetet tőle hallottam.

(Stadler Lilla 6.A.)

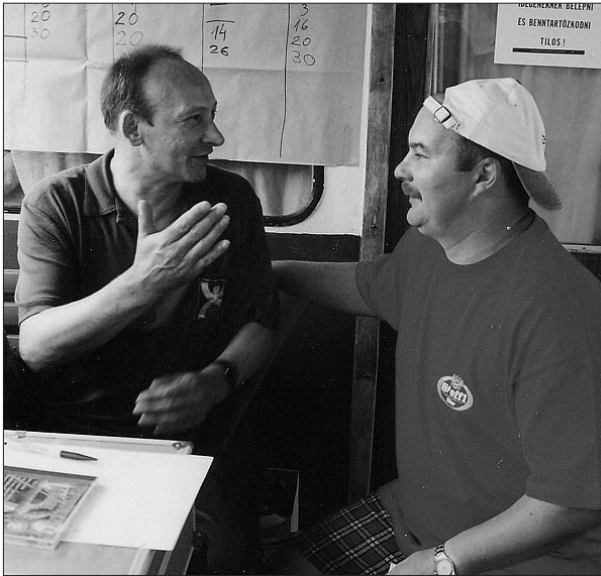

1978 után 2004-ben is fotópályázatot hirdetett a Szabadidő Központ. A városrész alapításának 35. évfordulója alkalmából meghirdetett pályázat témája Újpalota mindennapi életének, helyi társadalmának, az épített környezetnek, a lakótelep sajátosságainak a bemutatása volt. A fotósoknak lehetőséget kínáltak annak illusztrálására, hogy a hajdani szocialista nagyberuházás milyen életkörülményeket teremtett, az elmúlt három évtized társadalmi és urbanizációs folyamatai milyen életminőséget eredményeztek a kerületrészen. Mindenfajta korlátozás nélkül hivatásos és amatőr fotósok is pályázhattak és archív felvételekkel is lehetett indulni. A pályázatra 43 résztvevőtől több, mint ezer digitális és hagyományos technikával készült fotó érkezett. A háromtagú zsűri – Bálványos Huba Munkácsy-díjas grafikusművész, Kincses Károly fotómuzeológus és Péterfi Ferenc közösségfejlesztő – mellőzve a sorrendet, 11 főt hirdetett nyertesnek. A digitális fotók kategóriájában Kaszás Bence, Papp Elek, dr. Karádi Zoltán, Kocsi Olga, Kovács Gábor, Schanz Viktor, Gyenge Győző Attila nyert. A hagyományos fotók kategóriájában: Kovács Annamária, Riesmayer József, Kovács Gyula és Szabóné Molnár Ida alkotásait díjazták.

A mellékelt fotón Kovács Gyula: *Város születik* című képe, mely a hagyományos fotók kategóriájában nyert.

Gyereknapi hajókirándulások

1983 és 2006 között huszonnégyszer alkalommal futott ki az Újpest – Megyer hajóállomásról a Szabadidő Központ 250 személyes különhajója. Minden esztendőben, május-június fordulóján, a gyereknapi hajókirándulások jelentették a nyári szezonkezdetet. A hajó „felforgatásához” évről-évre meg kellett nyernünk a kapitányokat. Kora reggel felhajózás a Bem térről, közben gyors pakolás, szerelés és már zeneszóval érkezünk Újpest–Megyerre. Innen startoltunk a Dunakanyar pompás helyeire: Vácra, Szentendrére, Kisorosziba, Zebegénybe, Dömösre, Nagymarosra, Visegrádra, Esztergomba. Lefelé pedig nemegyszer Ráckeve illetve Dömsöd volt az úti célunk. Szülők, gyerekek, nagyszülők, barátok, ismerősök tartottak velünk. Vidám hajózás, majd városlátogatás, strandolás, sportolás, hazafelé táncverseny és disco. Igazi családi program volt csaknem negyed századon át. Ma már nem létezik az Újpest – Megyer hajóállomás sem, az emlékezetes hajókirándulásokat pedig új gyereknapi programok váltották fel.

A szórakoztató családi vetélkedők és a táncversenyek elmaradhatatlan programjai voltak a gyereknap hajókirándulásoknak.

Pillanatkép az Anno 2006 programozat *Fejedelmi korok vigassága* című újpalotai rendezvényéről (fotó: Verebélyi Roland).

„A tokaji IV. Régi Zene Nyári Egyetem résztvevői egy hétig gyakorolnak a tábortban saját örömeikre, aztán szétszélednek és csak ritkán mutatják be különleges hangulatú táncaikat. A reneszánsz és barokk kor felidézése azonban nem merült ki csupán a zene hallgatásában, a tánc csodálatában, hanem érdekes, szokatlan ízekkel lepték meg a résztvevőket. – Három helyen tartanak ilyen nyári kurzusokat a régi zene kedvelőinek az országban, Szombathelyen, Sopronban és Tokajban – meséli Simon Patrícia, az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársa, aki ezt a programot is szervezte...

A táncokat Kovács Gábor táncmester útmutatása alapján gyakorolták be, és a korabeli ruhaköltemények többsége is tőle származik. A bemutatót követően pedig következhetek az ingyencségek, amelyek többsége egy 1801-ben született szakácskönyv alapján készült.” (Részletek Sütő Nagy Zsolt riportjából, XV. kerületi Helyi Téma, 2006. december 13.)

2005-től *Kávéházi esték* címmel új, társasági összejövetelt szerettünk volna meghonosítani a Zsókavár utca 15-ben. Kulturált vendéglátás mellett színvonalas zenei produkciók, előadások, vitaestek szerepeltek a kínálatban, ám a mérsékelt érdeklődés miatt nem tudtak rendszeres programmá válni. Lehet, hogy a lakótelepi közegben még idegen a kávéházi műfaj, elképzelhető, hogy a jelenlegi Közösségi Házban nem sikerült megfelelő környezetet teremtenünk. Szabó András együttesével, a Gépfolklorral 2006-ban két alkalommal is fellépett az Újpalotai Közösségi Házban. Május 23-án a Kávéházi esték sorozatban, november 22-én pedig az Anno Művészeti Hét keretében koncerteztek.

(fotó: Varga Gábor)

Jubileumi kiállítás a Zsókavár Galériában

Részletek Feledy Balázs művészeti író beszédéből, mely elhangzott 2007. január 30-án a fennállásának 5 éves évfordulóját ünneplő Zsókavár Galéria jubileumi kiállításán.

Kedves Barátaim!

Úgy tűnik, hogy ma, itt és most nemcsak egy kiállításmegnyitó vár rám, hanem egy nagyon rövid értékelés is. Örömmel vállaltam, hogy egy pár szót ejtsek az elmúlt 5 évről, amely egyáltalán nem esik nehezemre, hiszen a meghívó is utal erre. Tudjuk, hogy a kortárs magyar képzőművészet – sokan vagyunk itt olyanok, akik ezzel foglalkozunk – sok szempontból nagy bajban van, amit most természetesen nem tudunk elemezni, nem is akarunk, de ennek kardinális kérdése a bemutatkozás, a *megmutatkozás*. Az intézményrendszer igen szétszabdalt, nagyon bonyolult, a múzeumi szervezetektől az önálló múzeumokon és kiállítóhelyeken át, a közművelődési intézményeken és művészeti iskolákon keresztül a különböző magán és közösségi galériákig. A művelődési intézmények kiállítóhelyei *nélkülözhetetlenek* a kortárs magyar képzőművészetben. Kicsit képzavarnak tűnik, de szándékosan így fogalmazok, mert most itt a megnyitón zenét is hallunk, hogy nélkülük, mármint a művelődési intézmények kiállítóhelyei nélkül *néma* volna a kortárs magyar képzőművészet. Mindenképpen nagy szükség van erre a nagyon szétszabdalt, bonyolult és nehezen működő hálózatra. A legtöbb helyen azonban általában nem folyik egyfajta tudatos szakmai munka. Többnyire véletlenszerűséget lehet tapasztalni, ahol általában a könnyebb ellenállás felé mennek a szervezők, ami legtöbb esetben hosszabb távon igénytelenséget eredményez. Ahogy én tapasztaltam, az *Újpalotai Közösségi Ház* Zsókavár Galériája egy üdítő kivétel volt, és többekkel együtt ezt tapasztaltuk, ahányszor itt lehetünk. Ha jól számolom, közel 60 esemény volt ezalatt az 5 év alatt.

Mi szól az itteni szakmai munka értékei mellett? Jellemzően az igényesség. Nemcsak a személyes tapasztalatok mondatják ezt velem, de áttekintve az elmúlt öt év programját: egy nagyon izgalmas és friss szakmai *változatosságot* tapasztalunk, hogy itt festő, grafikus, textiles, kerámikus, animációs rendező, zománcművész is bemutatkozott és a fotográfia. Úgy látszik, *Hajnal László*hoz, a Galéria vezetőjéhez a fotó különösen közel állhat, mert mintha a fotográfia – egyébként helyesen – több esetben jelent volna itt meg és mindig együtt a zenével, amit én nagyon fontosnak tartok. Néha ugyanis erőszakolt képzőművészet és zene találkozása, azonban itt ma ez remek és nagyon jó, s úgy éreztem, hogy ez mindig hasonlóképpen történt.

Én nagyon nagyra értékelem a *Zsókavár Galériát* abból a szempontból is, hogy már *elhunyt* magyar alkotók és *kortársak* egyaránt kiállíthattak. Nem fogok neveket sorolni, csak az elhunytak kiállításából szemezgetek. Látni lehetett itt *Zajti Ferenc*, *Appel Béla*, *Tenkács Tibor*, *Tenkács Hajnalka* és *Sáros András* munkáit. Ezek nagyon fontosak, inkább úgy is fogalmazok: *súlyosak* voltak, a kortársak közül pedig sok generáció mutatkozott itt meg, országos híré művészek és helybéliek egyaránt. Lényeges, hogy a kiállítások mellett

voltak művészettörténeti és ismeretterjesztő előadások, vetítések, könyvbemutató. Ugyancsak nagyra értékelendő, hogy a *Magyar Festők Társaságával* egy intenzív kapcsolat alakult ki. Reméljük, hogy ez folytatódik a további években és a Zsókavár Galéria hosszabb távon is folytatni tudja ezt az igényes szakmai munkát.

A köszöntőben Hajnal Laci utalt már rá, hogy egy nap híján, pontosan 5 évvel ezelőtt együtt nyitottuk meg Olajos György kiállítását – *Rongybabák* címmel –, és ugyanúgy, mint ma, akkor is Grensó István szaxofonozott...

Mai kiállításának *Purgatórium* a címe. Gondolom, mikor olvasták a meghívóban, meglepődhettek ezen a kifejezésen. Már csak ezért is nagyon jó volt a zene, mert a purgatóriumnak az átmeneti állapotára utalt a maga meditatív voltával. A végső dolgok egyházi gondolatisága, az eszkatológia foglalkozik a mennyország és a pokol problémáival és csak a katolikus tanban ismerős a purgatórium, amely egy átmeneti állapot. Ennek magyar kifejezését, a tisztítóhelyet Gyuri is jelzi soraiban. A purgatóriumban tulajdonképpen az a fontos, hogy kapcsolatot tarthatnak az égiek a földiekkel. Ez egy jelentős motívum, melyhez az egész kiállítás szellemisége kapcsolódik. Két szempontot említenék. Olajos a purgatóriummal nem egy utópiára gondol, nyilvánvalóan nem eszményíteni akar, de nem is egy apologetikus víziót vetít elénk. Tehát nem valami világvége hangulatot, hanem ezt a köztes állapotot jeleníti meg. Embereket, figurákat helyez el a munkáin, hol zsúfolt, hol ritkább mezőben. Figuráit határozottan látjuk, annak ellenére, hogy nem őket, hanem a környezetüket rajzolja meg és ebből a környezetből ugranak elő. Ez a pozitív-negatív megközelítés hallatlanul eredeti szemléletet jelez, általa különös sejtelmességet kap ez a rajzi, vizuális világ. Valamiféle sejtyszerűsége is utalhatnak a fekete alapon hol egymásba fonódott, hol pedig a tér magányában elhelyezkedő figurák. Sok helyen megjelenik az organikus szemléletmód és egyfajta labirintust állít elénk. Hol eltévedünk, hol megtaláljuk az utat. Fontos a repetíció, az ismétlés, amely aztán mindig egy picit más. A repetíció klasszikus példája egy imának a mormolása, amikor mindig ugyanazokat a formulákat mondjuk, de mindig egy új tartalommal áll előttünk az imának minden sora. Nos, ez a mormolás, a távol-keleti gondolatiságra is utalhat. Az ő egész munkásságában nagyon fontos a megjelenése az ismétlődésnek, mely jelen esetben a hálózemcsékből való építkezésben formailag is megmutatkozik.

Igényességével, gyönyörű papírok használatával, egyéni színezésével mindannyiunk számára gondolatilag és emocionálisan is egy nagyon eredeti világot tár elénk. Olajos művészete tehát egy gondolati és művészeti építmény, purgatóriumában is azok érzik jól magukat, akik mind a két területen követni tudják. Remélem sokan vagyunk, vagytok. Gratulálok a kiállításához, sok szeretettel nyitom meg.

A Zsókavár Galéria kiállítói 2002. január - 2007. január

2002.

OLAJOS GYÖRGY grafikusművész, DEMECZKY ANNA fotós, ZAKARIÁS ERZSI szövött képek, TANÁCS LÁSZLÓ festő, FALUDI RÓBERT grafikus, SAIN MÁTYÁS fotós, BAKOS ERZSÉBET szövő-festő, GRENCSÓ ISTVÁN fotós, BÁNYAI GÁBOR kerámikus, iparművész, APPEL BÉLA festőművész, KÖTELES LÉNA textil-tervező-iparművész, JAKAB GYÖRGY csont- és fafaragó, EGERVÁRI ENDRE festő, KAPITÁNY ANDREA fotós

2003.

DÖBRÖNTEI ZOLTÁN festőművész, VARGA ANETT festőművész, ZAJTI FERENC őstörténetkutató, festőművész, RÉVÉSZ ÁKOS festőművész, SAIN MÁTYÁS fotós, Rákospalotai Javítóintézet rajzsakkör, SENCER VARDARMAN fotós, SZENDRŐ SZABOLCS fotós, FERENCZ ERNŐ szobrászművész, TÓTH JÓZSEF festőművész, HERPAY GÁBOR fotóművész

2004.

TENKÁCS TIBOR festőművész, TALABÉR ESZTER fotós, LISZIÁK ELEK képzőművész, TÓTH FERENCZ festőművész, ELÉNA KAPITONOVA festőművész, SZIGETI FERENC ALBERT fotós, SZENDREI JUDIT tűzzománc művész, Hubay Jenő Zeneiskola képzőművészet szakág, Budapesti Hallássérültek Tanintézete tűzzománc, FENYVESI MÁRTA festőművész, MIHÁLYFI MÁRIA festőművész, ÚJPALOTAI JUBILEUMI FOTÓPÁLYÁZAT

2005.

SOLYMOS TAMÁS GÉZA festő, BALÁZS IMOLA, KENYERES CSILLA, KOVÁCS ÉVA és PISÁK ANNAMÁRIA, TENKÁCS HAJNAL festőművész, APPEL BÉLA festőművész, RY DAVID BRADLEY, ESTHER-EMILIE VIDA és CONSTANZE ZIKOS festőművészek, Gyermekrajzok Kínáról, Hubay Jenő Zeneiskola - képzőművészet szakág, VIVA VOCE KÓRUS 10 éves – fotó, KULCSÁR BALÁZS, NAGY ELŐD festőművész, KELEMEN KATA iparművész, HEGEDŰS MIKLÓS festőművész, TURCSÁNYI ANTAL festőművész

2006.

SÁROS ANDRÁS festőművész, LANTOS JUDIT képzőművész, SOLYMOS TAMÁS GÉZA képzőművész, HAJDÚ JÓZSEF FERENC fotóművész, FEKETE ATTIKA fotós, DANKA ATTIKA grafikusművész, NAGY DÉNES és NAGY KATALIN MATILD festő, grafikus, Hubay Jenő Zeneiskola képzőművészet szakág, KARDOS SÁNDOR fotógyűjteménye, VÁNYAI MAGDOLNA festőművész, HÜBER EDIT festőművész, VEREBES GYÖRGY festőművész

2007.

OLAJOS GYÖRGY képzőművész - 5 éves a Zsókavár Galéria

Felső kép: 2002-től öt esztendőn át az élvonalbeli jazz zenész, Grensó István rendszeres vendége volt a Zsókvár Galéria megnyitójának. 2007. január 30-án, a Zsókvár Galéria jubileumi kiállításán Grensó István (szaxofon) és Benkő Róbert (bőgő) muzsikál.

Alsó kép: Kiállításmegnyitó 2007. január 30-án a Zsókvár Galériában. Baloldalt Olajos György képzőművész, középen Feledy Balázs művészeti író, jobbra Hajnal László, aki 2002-től öt éven át vezette a Zsókvár Galériát.

(fotók: Varga Gábor)

2005. november 25-26-án került megrendezésre az I. Újpalotai Diákszínházi Találkozó. Tizenegy budapesti és vidéki színházi csoportot hívtunk meg. A találkozón csaknem kétszáz diák vett részt, a XV. kerületiek mellett érkeztek csoportok a szomszédos Zuglóból, Kerepesről, Csonkahegyhátról és a testvérvárosból Mosonmagyaróvárról is. Két helyszínen, a Közösségi Házban és a László Gyula Gimnázium aulájában tartottuk az előadásokat. Közösségteremtő záró programként első este a Vakrepülés Színházi Egyesület „Áramszünet” c. interaktív programjának, másnap pedig egy reneszánsz táncháznak voltak részesei az érdeklődők. A kétévente megrendezésre kerülő rendezvény célja, hogy emlékezetes közösségi élményt és tapasztalatcserét nyújtson a diákoknak. A találkozók szerves része volt a zsűri értékelése és a csoportvezetőkkel, diákokkal, szülőkkel folytatott szakmai konzultációja. 2007 után a III. Újpalotai Diákszínházi Találkozóra 2010. március 26-27-én került sor. Tizenkilenc csoport 21 produkciót mutatott be. A felvétel 2005. november 25-én készült a Közösségi Házban.

(fotó: Kissné Breczek Margit)

Tervezzünk szökőkutat!

KÉPZŐMŰVÉSZETI PÁLYÁZAT*

Az Újpalotai Szabadidő Központ és a Nyírpalota Társaság képzőművészeti pályázatot hirdet több korcsoportban.

Témája: Az újpalotai Fő tér környezetébe illeszkedő szökőkút- és találkozóhely tervezése (A pályázóktól kérjük a tervezett szökőkút helyének megjelölését is).

Célja: Felhasználható ötletek, motívumok, alkotások gyűjtésével elősegíteni a környezetbe illeszkedő, egyedi formájú, esztétikus szökőkút létesítését Újpalota Fő terén, amely egyúttal találkozóhelyül is szolgál. Látványával gazdagítja a környezetet, a lakótelep új szimbóluma is lehet és új funkciót adhat Újpalota központi terének. A már megkezdett közösségi tervezés kiterjesztésével, közösségi részvétellel úgy megújítani a Fő téri környezetet, hogy azt a helyi társadalom magáénak érezze.

Technika: szabadon választott technika, síkmunkák és térplasztikák egyaránt – grafika, festmény, plasztika, makett

Korcsoportok: 6–9 éves korig, 10–14 éves korig, 15–18 éves korig, 19 – felnőttek

Pályázat kiírásának ideje: 2007. január

Beadási határidő: 2007. május 15.

Nevezési díj nincs, a beadott pályaműveket – egy pályázó több munkát is beadhat – pontosan kitöltött adatlappal együtt az Újpalotai Közösségi Házban fogadjuk személyesen hétköznap 10-20 óráig.

Cím: 1157 Budapest, Zsókavár u. 15. Pályázatokat elektronikus formában is be lehet adni, levélcím: uszik@csokonaimk.hu. A pályázattal kapcsolatos bővebb információk telefonon: 410-0836, 410-6304, személyesen illetve a Közösségi Ház honlapján. A *pályázati adatlap* és a helykijelölést segítő *melléklet (Fő téri ábra)* beszerezhető a Zsókavár u. 15-ben és letölthető a Közösségi Ház honlapjáról www.ukh.uv.hu

A pályázatokot szakmai-és társadalmi zsűri értékeli.

A beadott pályaművekből az Újpalotai Napok keretében kiállítást rendezünk a Közösségi Házban, 2007. júniusában.

** A pályázati felhívásra beérkezett több, mint 50 dolgozat bemutatásra került a Zsókavár Galériában. Még ugyanebben az évben, 2007 szeptemberében, az önkormányzat megbízásából a RÉPSZOLG szakemberei megkezdték a szökőkút helyének kialakítását a Fő tér két gyalogos útvonalának kereszteződésében. November végére befejezték a később telepítendő szökőkút működtetésének műszaki előkészületeit. A képzőművészeti pályázat csak egy állomása volt annak a három éves folyamatnak, melyben a Nyírpalota Társaság az újpalotai Fő tér közösségi részvétellel történő megújítását szorgalmazta. A civil kezdeményezéshez – ötletekkel, javaslatokkal, önkéntes munkával – mintegy 300 fő csatlakozott.*

A kézműves foglalkozások a kezdetektől végigkísérték a Szabadidő Központ három évtizedes működését. A tanévhez igazodó családi kézműves játszóház programjainak folytatásaként 2006-tól a nyári szünetben „Mesterségünk címere” néven kézműves alkotótáborokat szerveztünk 5-13 éves gyermekek számára. Nagy-Simon Patrícia vezetésével egy-egy csoport többféle kézműves mesterséggel (gyöngyfűzés, ékszerkészítés, selyemfestés, játékkészítés, agyagozás...) ismerkedhetett meg a táborokban. A kézműves foglalkozások mellett dramatikus és mozgásos játékokat is tanulhattak a gyerekek Érsek-Csanádi Gyöngyi irányításával. A nyáron készült alkotásokat 2007-től minden év októberében a Zsókavár Galériában rendezett tárlaton mutattuk be. A felvételek 2007 nyarán készültek a Zöld Klub udvarán (fotók: Nagy-Simon Patrícia).

Filmes tábor 2007 nyarán a Zöld Klubban. Kissné Breczek Margit vezetésével a gyerekek az animációs filmek készítésének fortélyaival ismerkedtek. Mindenki saját filmet alkothatt, melyhez a képes forgatókönyveket, rajzokat, feliratokat a gyerekek készítették és ők is fotózták a képkockákat, főiskolások, egyetemisták szakmai segítségével. A filmeket ősszel a Zsókovár Galériában vetítettük. A tábort azóta is évente megrendezzük.

(Fotó: Kissné Breczek Margit)

Egy színház honfoglalása

A történetet nem a legelejéről kezdem, mert az túl hosszú lenne. Kezdjük talán 2000-től. Az olyan kerek, no meg ez az az év, amikor az Aranyszamár Színház élete összefonódik az Újpalotai Közösségi Házéval. De ne vágjunk az események elébe!

Kicsiny utazó színházunk ugyan 1997 óta működött, mégis a 2000-es év az, ami komoly változásokat hozott. Ekkor ugyanis, az addig egy Baranya megyei kis zsákutca faluban létező társulat felköltözött Budapestre. Nagy tervekkel a nagyvárosba.

Már albérletet találni sem volt könnyű, hiszen olyan kellett, ahol a már akkor tetemes mennyiségű díszletünket tárolni tudtuk, nem is beszélve a kutyákról, akik ugye mégse maradhattak Szatinán. Akadt is egy ilyen, szerencsére a földszinten, mert így az ablakon keresztül tudtuk ki-be pakolni hajnalban, eladások előtt, a különböző vasszerkezeteket, csöveket, paravánokat, bábokat, koffereket. Igaz, egyvalakinek mindig a díszletek mellett kellett maradni, nehogy kihajított lomoknak gondolván széthordják a ferencvárosi lomizók. Tudtuk, hogy ez nem maradhat így sokáig, a díszlettárolást valami más módon kell megoldani, csakúgy, mint a próbahely kérdését, hisz nemsokára jön a tél, és nem lehet többé a bérház udvarán próbálni. Elkezdtünk hát leveleket írogatni, amelyeket szép sorjában eljuttattunk Budapest összes önkormányzatához.

„Kérem szépen, van itt valaki, akinek szüksége lenne egy bábszínházra?” Reménykedtünk és vártunk. A legtöbben persze válaszra sem méltattak. Akik meg mégis, azok különböző finánciális okokra hivatkozva megtagadták a segítséget, további jó munkát kívánva nekünk.

Egy szép napon azonban, amikor épp Újpalotán játszottunk, az akkori szervező, János odajött hozzánk, hogy szóltak neki az önkormányzattól, hogy van ez az Aranyszamár Színház, akik valamit akarnak itt, de nem világos, hogy mit. Szóval mondanánk el, hogy mi is a gondunk, aztán ha tud, segít. Végighallgatott, gondolkodott és segített. Díszleteink helyet kaptak a Zöld Klub nem használatos polcain, mi magunk pedig az Újpalotai Közösségi Házban, legalábbis a próbaidőszakokra. Végre igazi „nagyszínház”-nak érezhettük magunkat, akik nem csak úgy lézengenek a világban, hanem akiknek van már „helye”. Pedig csak ezután jött a neheze, az összeszokás.

A Zöld Klubban Baba-mama klubot (Kanga klub) vezető Marika néninek gyakran állt égnek a haja, amikor télvíz idején reggel jöttünk a díszletekért, behordva a sarat, beengedve a hideget. De nemcsak a Zöld Klub, hanem a Közösségi Ház nyugodt, kialakult életét is jócskán megzavartuk. Nem lehetett berendezni a következő programra, mert próbáltunk, ott kellett maradni velünk estig, mert próbáltunk, külön takarítani kellett utánunk, mert próbáltunk... alighanem „földről idehelyezett” púp voltunk a hátukon. Aztán amikor sorra jöttek a bemutatók és az előadások, és az előadásokra a gyerekek, akkor lassan, lassan, nagyon lassan engedett a jég. Talán azért, mert láthatóvá vált annak a rengeteg bosszantó próbának az eredménye, és

ez az eredmény mindenkit büszkeséggel töltött el. Azt hiszem, jelenleg alig van óvodás Újpalotán, aki egyik, vagy másik előadásunkat ne látta volna.

Hát valahogy így kezdődött. Ma már talán (de ezt csak suttogva mondom ki), *kicsit örülnek is, hogy itt vagyunk.*

Lehet, hogy az sem a véletlen játéka, hogy a mi 10 éves évfordulónk egybeesik az Újpalotai Szabadidő Központ 30. évfordulójával. Az ebből az alkalomból rendezett Fesztiválunkat természetesen itt tartjuk. Mindenkinek van hát oka ünnepelni, együtt is, külön is.

Strausz Tünde

Az Aranyznamár Színház alapító tagjai, balról: Timár Magdi, Strausz Tünde, Érsek-Csanádi Gyöngyi (fotó: Fábíán Évi)

A Nyírpalota Társaság és az Újpalotai Szabadidő Központ 2004-től hagyományteremtő közösségi kezdeményezésként Adventkor a városrész Fő terén felállította az újpalotaiak karácsonyfáját és ünnepi műsorral igyekezett bensőségebbé tenni az ünnepet. Az első évben Csurgó polgármestere adományozta az óriás fenyőfát és húsz intézmény, egyesület és cég csatlakozott a kezdeményezéshez. A későbbiekben a kerületiek által adományozott fenyőfával a Polgármesteri Hivatal is segítette az ünnepi programot. Szabó Adél önkéntes munkával – a kisgyerekek csodálatára – jászolt készített a fa mellé. Ugyancsak a karácsonyi ünnepekre való lelki felkészülést szolgálta az intézményünk által 2005-ben indított Adventi Teaház Koncertek a Községi Házban. A rendezvényeken teával, forralt borral, süteménnyel, a Fő téren almával, szaloncukorral fogadtuk az érdeklődőket.

Felső kép: A Viva Voce kórus adventi koncertje 2005. december 11-én a Községi Házban, vezényel Simon Barbara.

Alsó kép: A Hartyán Nevelési Oktatási Központ nagykórusának koncertje a Fő téri karácsonyfánál, 2005. december 14-én. Vezényel: Zsoldos Béláné.

„A mese tulajdonképpen azoké, akik hallgatják”

Berecz András a Magyar Örökség-díjas ének- és mesemondó a médiától hangos, tv-centrikus világunkban a tiszta emberi szóval hódítja meg a közönségét. Idén februárban és novemberben is teltház előtt lépett fel Újpalotán, a Zsókaúti Községi Házban. Lakásában, – ahol beszélgetünk – nincs tévé, és ahogy mondja, praktikus és vizuális okból még a számítógép monitora is egy kalotaszegi szóttessel van leterítve. Már az is sokat elárul személyiségéről, ahogy arra a bevezető kérdésre válaszol, hogy miként lett ének- és mesemondó.

– Soha nem tudtam, hogy mi akarok lenni, ha az érdeklődésem nem faragott volna mesemondót és népdalénekest belőlem, mindmáig nem tudnám mi akarok lenni. Amit a világ nyújtani tud, illetve a rendelkezésre álló lehetőségek sohasem vonzottak. A szülői ház kedvéért, meg a jóindulatú, drága tanáraitól valamit mondtam, hogy ez vagy az akarok lenni... Mivel tévénk soha nem volt, állandóan szép mesék közt, dalok közt nevelkedtem, mégpedig Pesten. Édesanyám kunhegyesi születésű, nagyon híres nótafa, tréfacsináló és híres táncos. Jól mesélő ember volt az édesapja. Énrám minden este maradt egy-egy érdekes elbeszélés, mese, legenda, amiben például éppen a nagypám, mintegy Hérosz, egy olyan kunhegyesi félisten úgy viselkedett, hogy a csendőr lovát elkötötte és lehúzta őt télen a kútba. Aztán az ő csontját törték össze a csendőrök, és mire összeforrt a csontja, a csendőr is meggyógyult a tüdőgyulladásból és már megint egy helyen ittak. Árvagyerekként, 10 éves korában több istállóban aludt, mint más ahányszor életében vendégségben volt. Mindenütt cselédeskedett, aztán csikós lett belőle. 12 éves korában, mikor jégeső volt, hozzásimult a ló nyakához, hogy ne őt verje a jég, hanem a lovat. Hát ilyen történetek közt nőttem fel Pesten. Ezeket láttam én magam előtt a félhomályban, meg az estében, ahogy mesélte édesanyám. Nekem ez volt az „Ivanhoe” és „Belfegor”. Abban az időben ezek a filmek bódítgatták az ifjúságot. Jól rajzolgattam, így a Képzőművészetre fogtam rá, hogy oda akarok menni. Azt mondták, hogy azok mind tüdőgyulladásban, padlásszobában halnak meg. Hát se tüdőgyulladást, se padlásszobát nem kívántam magamnak. Tüdőgyulladásom is volt elég nagy, 17 éve padlásszobában élek, de művész nem lettem. Aztán az Orvosi Egyetemet mondtam, ezért fizika tagozatra mentem el. Semmi közöm nem volt a fizikához, ezért az Eötvös Gimnáziumban sok energiám ment arra, hogy a bukást elkerüljem. Lidérces volt, de szép. Ezután a Jogi Karra jelentkeztem, és oda fel is vettem, mert a humán tárgyakból mindig jó voltam, az irodalom és a történelem mindig érdekelt. Lehúztam három évet, s mikor már senki nem jött el onnan, senkit nem rúgtak ki, akkor szedtem a sátorfámat és megkezdttem azt, amit közben már csináltam: népdalt, népmesét gyűjtöttem és máig akkor érzem boldognak magam, ha a sáros utak végéről nemcsak szavakat, meséket, hanem eredeti észjárását is el tudok hozni oda, ahol ilyesmitől kikopott az ember. Olyan helyekről, ahol beszélni azért tudnak, mert beszélnek. Nagyon sok vargabetűm volt, de egyiket sem bánom. Nem volt életemnek soha egyetlen fölösleges perce. Én ma is szeretek sorban állni a közértben vagy akárhol, mert azalatt végig tudok

énekelni egy nótát, amit éppen próbálok és nem megy. Mire rám kerül a sor, már tudom. Vonaton boldog vagyok, hogy magam vagyok, mert egy-egy mesét át tudok gondolni, amíg futnak a falvak, a graffitikkal festett gyárfalak, a kertek. Teli vagyok tömve megoldandó problémákkal, az én kezemben egyetlen újság sincs.

– Különös, hogy a mai média centrikus világban, amikor az információk döntő többsége a képernyőről érkezik, Te emberi szóval tudsz népes közönséget összehozni, még Újpalotán is.

– Egy kommunikációval foglalkozó filozófus említette, hogy a szó újra előtérbe került a mobiltelefon miatt. Az azonnali cselekvés nagyon fontos a mai embernek és a papír ebben gátolta. A mobiltelefon terjedésével egy kicsit fontosabb helyre került a beszéd. A hagyományos gondolkodás is érdekes szempontokat vetett fel. Az emberekben valószínűleg természetes igény, hogy találkozzanak egymással. Az én esetemben itt van a mese, amire kérdeztél. Felnőtt korban ha valaki ráérezett a mesére, az már utána állandóan jön. A naptáram is mutatja, hogy a mesemondásra mekkora nagy szükség van. Különösebb menedzselés és nyomtatott plakátok nélkül hónapokra előre megtelik a naptáram, ha nem vigyázok, nem látom a családomat. Ezt a mai világban nagyon sok műfaj megirigyelhetné. Ez az érdeklődés a mesének szól. A mese nem az enyém, én közvetítem. A mese tulajdonképpen azoké, akik hallgatják. Mivel nem mindenkinek van ideje falura menni mesét gyűjteni és nincs mindenkinek tehetsége, hogy koncerttermekben Bartókot hegedüljön, én a két pont között, a gyökér és az ág között szállítgatom az életnedveket. Amit hallok falun és tudom, hogy fontos és a szellemi életbe beilleszthető, azt elhozom onnan. Itt élek Zuglóban, ismerem a kérdéseket, a bőrömnön érzem a problémákat és ezzel a szemlélettel válogatom ki amonnan a szavakat, dallamokat, a gondolatokat. Ahogyan a fának akkor van egészsége, ha a gyökér és az ág között folyamatos a nedvkeringés, egy ország szellemi életében is így kell legyen. Az a tökéletes faállapot, amikor az ág tud a gyökérről és fordítva. Ezt a nedvkeringést elvégezni, ez lenne nekem és a hasonló embereknek a feladatunk.

– Megfogott az a gondolatod, ami úgy hangzik, hogy miként a fáknak, bokroknak, erdőknek van természetvédelmi területe, úgy a szép szavaknak, gondolatoknak is járna ez a védelem. Magányos a tevékenységed, a küzdelmed, vagy sikerült ehhez társakat találnod?

– Valószínűleg több „fegyvernemben” zajlik a védelem, ahogy a tájvédelmi körzet is a megóvásnak csak az egyik formája. Szerettem például a rádióban hallgatni a nyelvművelőket. Ők is egyféleképpen védik a nyelvet és azok a mesemondók is, akik egyre többen vannak már az országban. Kielemezni egy szónak a szépségét, megismerni, hogy helyesen hogyan lehet alkalmazni, ez a védelem egyik fajtája. A másik, amikor a mesében mutatod meg, hogy mit tud. Az egyik az érzelmeidre hat, a másik az értelméd csiszolja, ezek egymást kiegészítő magatartások. Vannak társak, Grétsy László is, tisztelem. Mégis úgy látom, hogy a természetvédelmi területhez, mintha leginkább a mese hasonlítana. A mai világból már kiszakítva, attól elkerekítve jelenik meg a mese. Nem faluközösségben, hanem kultúrházban, iskolai mesemondó versenyeken, tehát olyan mint egy természetvédelmi terület. Az ismert világunkról leszakadt környezetnek tekinthetjük az egész táncház mozgalmat is, senki nem számított rá, hogy létrejön. Széki, zoboraljai dalok, táncok Budapestre jönnek. A közösség megérzi, hogy szükség van rá és mielőtt egészen kipusztulna, elkezd

használni, mert ezek csak arra várnak, hogy használják őket. A lélek ezekben a dalokban, mesékben ki tud nyújtózni. Amíg az ember születéssel jön erre a világra és halállal megy ki belőle, és a kettő közt, ha szerencsés, még szerelmes is, gyakorlatilag az összes gondolat benne van a mesékben, ami fontos az embereknek. Ezek nem idejét múlt gondolatok. Milliós és millió lelki stratégiát ajánlok fel csak meséből, népdalból. Visszatérve a kérdésre, vannak társak. Az országos mesemondó versenyeken például fantasztikus képességű gyerekekkel találkoztam, ők is őrök a szép szavaknak.

– *Virágzik a táncház mozgalom, bárhol fellépsz tömegek hallgatják a népdalokat, meséket. Ugyanakkor a nemrég itt járt Kallós Alapítvány példáján is látható, hogy ott, ahol a bölcsője, eredeti szülőhelye van ennek a kultúrának, ott nagyon kemény küzdelmet folytatnak a fennmaradásért és átörökítéséért, mivel óriási erők akarják ezt eltüntetni és felszámolni a túloldalról. Hogyan látod ennek a küzdelemnek a kimenetelét?*

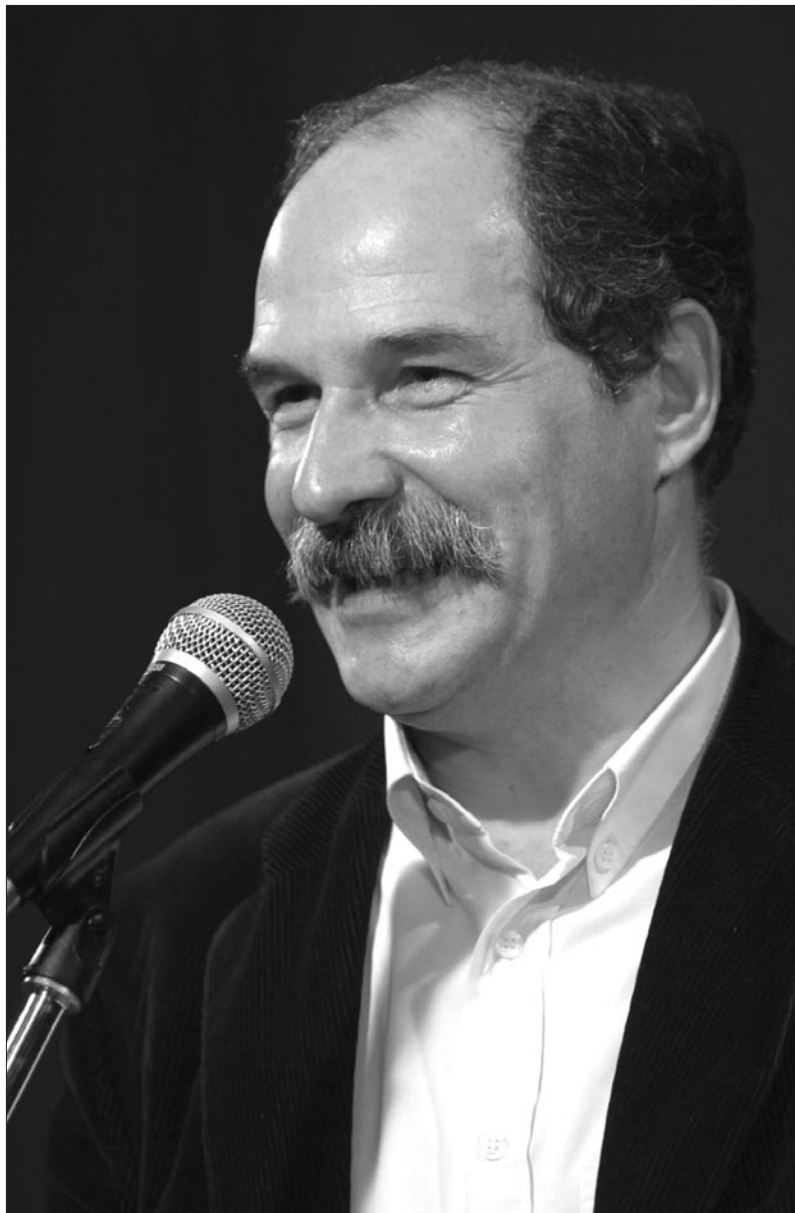
– Nehezen fogalmaz az ember, mert a féltés néha olaj a tűzre. Abban az esetben, ha egy kultúra nem szírehangokat ad ki, hanem lelkes népművelőket állít az ügy mellé, akkor hamar veszíteni tud. Ha nincs csábító, csak terelőhangja valaminek, akkor az általában el van veszve. Aki mellé őrt kell állítani, arról lehet tudni, hogy előbb-utóbb szabadulni fog. Tehát, ha valamilyen természetes folyamat nem hiteti el a székiekkel, hogy a táncuk jobb, mint a diszkó, akkor a leglelkesebb táborszervezések is csak ideig-óráig tudják kitolni a dolgokat. Mondom ezt a szöveget, mikor pesszimistább vagyok. Amikor egy kicsit derűlátóbb vagyok, akkor meg azt mondom, álljon meg a világ! Például ha Tinka (Martin György) Mérában nem kezdi el gyűjteni a legényest annak idején és a kis Éri Pityut, a Muzsikás együttes brácsását nem kéri meg, hogy : „fiam, mutasd már meg itt Mérában, a pontot hogyan táncolod?“, és nem látják meg, hogy ez az ember Budapestről eljön Mérába, és megtanulja a táncukat – nos, ha ez nem történt volna meg, akkor nem tanulták volna meg az ottaniak újra a kalotaszegi legényest, a legszebb táncot. De megtanulták maguk a mérai fiatalok, annyira megtanulták, hogy most járják vele a világot. Ki tudja eldönteni? Amikor vesztesre áll, az egyiket gondolom, amikor úgy tűnik zöldágra vergődik a falu és újra becsüli a hagyományait, akkor meg a másik jut eszembe. Nem tudom melyik fog győzni, mindkettő ismert, számon tartott jelenség. Tudja az ördög!

Hajnal László – Kelemen Árpád

(Az interjú megjelent az ÚjPalota 2000 című lap 2002. decemberi számában)

Berecz András Magyar Örökség-díjas ének- és mesemondó eddig hét alkalommal szerepelt az Újpalotai Közösségi Ház Pódiumán. 2002. február 7-én: *Félbevágott pipafüst*, november 21-én *Mesék a gyerekeknek, majd a felnőtteknek* (cím nélkül), 2003. március 27-én: *Liliom a kőkertben*, november 20-án: *A szépséges Bibihánom (üzbég legendák)*, 2004. április 15-én: *Háry Emlékest*, november 25-én: *Szegen csengő (dalok, versek, mondókák a Kunságból)*, 2007. január 23-án: *Sinka-ének* című előadástjeit mutatta be. A felvétel a Magyar Kultúra Napja alkalmából rendezett előadásán, 2007 januárjában készült.

(fotó: Varga Gábor)

Felső kép: Pillanatfelvétel a tehetségdonozó zenei táborban 2009 nyarán, Csillebércen. A Hubay Jenő Alapfokú Művészetoktatási Intézmény pedagógusainak közreműködésével három esztendőn át szerveztünk tehetségdonozó zenei tábor általános iskolás gyerekek részére. A kamaramuzsikálás gyakorlására két alkalommal 2007-ben és 2008-ban Leányfalun, 2009-ben pedig Csillebércen biztosítottunk lehetőséget. A táborok befejezésével a Zeneiskola hangversenytermében koncerten mutatták be tudásukat a diákok.

Alsó kép: Családi nap Szokolyán 2007. szeptember 29-én. Különbusszal kirándultunk a Börzsöny központjában fekvő Szokolyára. Egésznapos program keretében a hagyományőrző Kacár tanyára látogattunk, ahol a szülők és gyerekek megismerkedhettek és a gyakorlatban ki is próbálhatták a természet közeli életet, tevékenységeket: állattartás, kenyérsütés, kovácműhely, fazekasműhely, szövőszék, nemezelés, vályogtaposás... A program a gyereknap hajókirándulások utódjának tekinthető. 2008-ban Kecskemétre a Szórákaténusz Játékmúzeumba látogattunk el, 2009-ben a Diósgyőri vár és Miskolc volt az úti cél.

Újpalotai Napok 2007

A Páskom parkban 2007. június 7-én történt tragikus lakástűz módosította az Újpalotai Napok programját is. Aznap este a meghirdetett rendezvény helyett a lakástűzben érintett családoknak szerveztek eligazító fórumot a Közösségi Házban. Másnap június 8-án elmaradt az utcabál és a rendezvényt záró tűzijáték is. A szervezők és a közönség a rendezvény közben sem feledkeztek el a károsultakról. Gyűjtést szerveztek és a tombola teljes bevételét is felajánlották a Páskom parki lakóközösségnek. A 15. alkalommal megrendezett Újpalotai Napok a Bikini együttes emlékezetes koncertjével zárult. A felvétel 2007. június 10-én készült, a képen D. Nagy Lajos, a Bikini énekes (fotó: Varga Gábor).

A Pódium sorozatban Bródy János 1982. november 8-án tartott emlékezetes előadóestet Újpalotán. Negyed századdal később, a Magyar Kultúra Napja alkalmából, 2008. január 20-án ismét koncertezett a Zsókavár utca 15-ben. A felvétel ekkor készült *(fotó: Varga Gábor)*.

Újpalotai Napok 2008

Felső kép – Június 6-án este a Deák Bill Blues Band lépett fel. A közönség nagy szeretettel fogadta a hajdani újpalotai lakost, Deák Bill Gyulát. A magyar blues zene kiemelkedő alakja hálás volt a meghívásért. Szinte „keblére ölelte” Újpalotát, majd fergeteges koncerttel örvendeztette meg a nagyszámú publikumot.

Alsó kép – 30 esztendővel a Kontyfa utcai óvoda tetején 1978-ban rendezett Piramis koncert után – ugyancsak az Újpalotai Napok keretében – visszatért Újpalotára az együttes két tagja: Gallai Péter és Závodi János. A legendás rockzenészek a Piramis emlékenekar tagjaiként koncerteztek a Fő téren, 2008. június 8-án.

(fotók: Kelemen Árpád)

A Nyírpalota Társaság felhívása

A helyi szakintézmények, civil szervezetek képviselőiből és magánszemélyekből álló közösségi tanács, a Nyírpalota Társaság 2002-ben közösségfejlesztési céllal alakult Újpalotán. A városrész életminőségének javítása, a lakható város közösségi részvétellel történő kialakítása érdekében több kérdéssel foglalkozott, szervezett fórumokat, előadásokat, kiállításokat, hirdetett pályázatokat és közreadott kiadványokat. Megalakulásától kezdve szorgalmazza a részvételi demokrácia gyakorlati megvalósítását. Folyamatos társadalmi párbeszéd keretében egyrészt arra bízta, ösztönözte a helyi lakosságot, hogy ne legyenek közömbösek a lakókörnyezetük iránt, kritikájukkal, véleményükkel, javaslatukkal, legyenek alakítói az őket is érintő helyi ügyeknek. Másrészt a helyi politikusokat próbálta meggyőzni, hogy vonják be a lakosságot a helyi döntések előkészítésébe és a megvalósításba.

Az elmúlt hat évben munkánkhoz biztatást, megerősítést adott, hogy sokan csatlakoztak törekvéseinkhez. 2008 jelentős változásokat hozott a városrész életében. Befejezéshez közeledik a katolikus templom és közösségi ház építése. Június végén megindult a szökőkút a Fő téren. Ezt akkor is pozitív dolognak tekintjük, ha tudjuk, hogy nem azt és nem úgy valósították meg, ahogy javasoltuk, és ahogy ígérték. Bizonyos, hogy a szökőkút létrejöttében jelentős szerepe volt annak a több éves civil tevékenységnek, mellyel a Nyírpalota Társaság a Fő tér átalakítását és többek között egy szökőkút és találkozóhely létesítését kezdeményezte. Júliusban megnyílt az új, korszerű, és megfelelő méretű közkönyvtár a Zsóka utcában, melynek megvalósításában ugyancsak szerepe volt a Nyírpalota Társaság tagjainak. Ezt a tényt személyesen a Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója több alkalommal is hangsúlyozta. Van tehát eredménye a közjó érdekében végzett civil kezdeményezéseknek, és ezt a tényt szeretnénk tudatosítani és hangsúlyozni.

Most, mikor ezúton is köszönetet mondunk mindazoknak, akik véleményükkel, javaslatukkal, kritikai észrevételeikkel és bármiféle önkéntes segítséggel csatlakoztak elképzeléseinkhez, egyúttal felhívással fordulunk a városrész lakóihoz. Kérjük, – akiket érdekel a lakókörnyezetük sorsa, jövője – ezután is kísérik figyelemmel a városrészt érintő kezdeményezéseket, vegyenek részt a közösségünket érintő döntésekben és erre biztassák szomszédaikat, ismerőseiket is!

„Ha itt lakik, nem mindegy hol lakik!”

Kelt Újpalotán, 2008. szeptember 23-án, az Állampolgári Részvétel Hetében

Intézményünk meghívására Halász Judit gyerekműsoraival hat alkalommal vendégszerepelt Újpalotán: 1979. május 6-án *Játszunk együtt!* a Bojtorján együttesel (Fő tér), a 80-as években (a pontos dátum nem ismert) Boldog születésnapot! a Bojtorján együttesel (Hartyán közti Kék Iskola), 1989. december 16. *Ismeretlen ismerős* a Bojtorján együttesel (Hartyán közti Kék Iskola), 90-es évek elején *Vannak még rossz gyerekek* a Bojtorján együttesel (Neptun utca, Piros Iskola), 1998. november 21. *Rendkívüli gyereknapi*, közreműködött az Albatrosz együttes (Hartyán közti Kék Iskola), 2009. január 31. *Szeresd a testvéred!* Födő Sándor zenekarával (Hartyán Nevelési-Oktatási Központ).

A Zsókvár utca 15. szűkös körülményei miatt a több száz nézőt feltételező programjainkhoz az iskolák segítségét kellett kérnünk. Utólag is köszönettel tartozunk önzetlen partnereinknek, a Hartyán közti Iskolának és a Piros Iskolának. A felvétel a legutóbbi alkalommal, 2009. január 31-én készült a Hartyán NOK aulájában. (fotó: Debreczeni Árpád)

Somló Tamás kétszer is színpadra lépett a 18. Újpalotai Napok és III. Városünnep alkalmából a Fő téren. A rendezvény első napján zenekarával adott koncertet, a program záró eseményeként, a „Zenésziportrék” című produkcióban – a folkrockot játszó Preszy és a Parola meghívottjaként – olyan ismert muzsikosok társaságában zenélt, mint Benkő László, Gerendás Péter, Pálmai Zoltán, Póka Egon, Török Ádám és Závodi János. A felvétel 2010. június 11-én készült (fotó: Kürti Dezső).

Az Újpalotai Közösségi Ház bővítése

Funkcionális terv

A Budapest XV. ker. Zsókavár utca 15. szám alatti – 400 m² alapterületű – épületet a múlt század 70-es éveinek első felében lakótelepi pártháznak építették. Ennek belső kialakítása – három iroda az alapszervezetek vezetőségeinek, nagyterem a plenáris ülésekre és klubszoba a csoportos beszélgetésekre – máig meghatározza az épület adottságait. Az Újpalotai Szabadidő Központ 1977-től a rendszerváltásig a pártrendezvényekhez igazodó bérlőként, 1990-től önkormányzati tulajdont használó intézményként folytatta közművelődési tevékenységét az épületben. Az eredeti, hármas egységhez való igazodás számos korlátot nem tudott feloldani, máig megoldatlan a megfelelő fogadótér, a vendéglátás, a ruhatár, az öltöző és a raktározás problémája. A ház befogadóképessége kicsi és egyáltalán nem felel meg a többfunkciós közösségi intézmény alapvető követelményeinek. Kisebb műszaki munkálatok (radiátorok cseréje, vizesblokk felújítása, nagyterem fallal való leválasztása a klubszobától, tetőszigetelés, színpadépítés, színpadi ajtó, tisztasági festés) történtek a rendszerváltás után, valamint az Önkormányzat 2002-ben teljesen felújította a lelakott épületet. Ám ezek a változások nem segítettek az alapvető problémán.

A funkcionális terv az Újpalotai Szabadidő Központ három évtizedes szakmai tapasztalatára és a 38 ezer fős városrész igényeit megfogalmazó azon információkra épül, melyekkel munkánk során szembesültünk. Jelen dolgozat a 400 m² alapterületet 1600 m²-re növeli, mely kétszintes megoldást feltételez. A funkcionális tervben szereplő méretekhez dokumentumként az Önkormányzat megbízásából 1995. decemberében készített felmérési vázlat adatait vettük alapul.

Mi várható a bővítéstől?

A jelenlegi kondíciókhoz képest lényegesen kulturáltabb, komfortosabb körülmények között fogadhat egy időben – több program keretében – akár 500 vendéget is a ház. Párhuzamosan több csoportnak, tevékenységnek tudunk helyet adni, megoldva a vendéglátás, a ruhatár, az öltöző, a raktározás gondját. A Közösségi Ház mindkét szintje hozzáférhető a mozgáskorlátozottak számára is, akiknek itt a házban, több mint negyed százada ad otthont az Újpalotai Szabadidő Központ. A városrész közművelődési intézménye az eddig három helyett végre egy megfelelő helyet kaphat. A Hartyán köz 3. szám alatti Zöld Klubban és a Zsókavár utca 2. szám alatti irodájában végzett tevékenységeit is a jövőben a bővített Közösségi Házban folytathatja. A közönség számára egyértelművé válik, hogy hol működik a Szabadidő Központ. A 400-ról 1600 négyzetméterre bővített alapterület minőségi változást jelent a konkrét programokra érkezőknek, a „csak betérőknek”, igazi otthona lehet a helyi közösségeknek, kulturált körülményeket biztosít a fellépő művészeknek és előadókknak is. A megnövelt alapterület két szintjére tervezett többfunkciós megoldások – a mindenkor helyi társadalmi igényekhez igazodva – hosszú távon alkalmasak Újpalota közösségének szolgálatára.

Földszint

Az információs pult kisebb, racionálisabb alapterülettel (a mostani 10 m² helyett cca. 6 m²) beljebb kerül. Innen jobb pozíció kínálkozik az előtér és a bejárat áttekintésére, közvetlenebb a kapcsolat az első irodába kerülő művelődés-szervezőkkel. A három asztalra bővülő Internet bokszt az információs pult jelenlegi helyére kerül. Tágasabbá válik az előtér, mivel megszűnik a jelenlegi a vizesblokk, a tároló-szekrény és előkészítő pult.

Az irodai folyosón a második irodában lesz a tárgyaló. A jelenlegi raktár csaknem kétszeresre bővül, az ajtó mellett a területébe ékelődik a lift (teherszállításra és a mozgáskorlátozottak emeleti feljutására szolgál). A raktár mellett öltöző (benne zuhanyzófülke) zárja a folyosón lévő helyiségek sorát. A ház jelenlegi területe a Fő tér felé egy 8 méter szélességű mezővel bővül. Ez biztosítja a megfelelő mélységű színpad kialakítását, szemközt a műszaki vezérlő bokszt. A nagyterem a jelenlegi színpad alapterületével, plusz az ablak felőli oldalnál mintegy 6 méteres sávval bővül. Ezzel a jelenlegi 160 főről mintegy 300 főre növelhető a terem befogadóképessége.

A mosdók előtti közlekedő folytatásaként 6 méter szélességű mezővel bővül az alapterület. A férfi WC mellé kerül a mozgáskorlátozott WC és a ruhatár. A ruhatárral szemben van a lépcsőfeljáró, melytől jobbra közlekedő folyosó vezet a 10 méter átmérőjű, kör alakú „teázó-kávézóba”, mely egy kulturált, színvonalas vendéglátóegységet jelent. A teázó panoráma üvegfallal néz a Legénybíró utcára és a Fő térre. Nyári szezonban a Fő tér felé nyíló teraszon is fogadja a vendégeket. Az új alapterületen a 300 fős nagyteremhez szükséges fogadótér alakulhat ki, mely a jelenlegi előtérből, a Zsóka Galériából, a teázóból és az irodák előtti folyosóból áll. A bővítés következtében a Zsóka Galériát a nagyrendezvények esetében a mindenkori fogadótér természetes részévé kell tenni, a várakozó vendégek a kiállítási térben is társaloghatnak.

Emelet

Az emeleti szinten a vizesblokk és a ruhatár megegyezik a földszinti egységekkel. A földszinti kávézó felett – azonos alapterülettel – van a körterem, mely ugyancsak panoráma üvegfallal néz a Legénybíró utcára és a Fő térre. A 180 fős kapacitású nagyterem színpadmérete megegyezik a közösségi ház jelenlegi nagytermének színpadméretével.

A földszinti előtér feletti részben a vizesblokk mellett konyha-étkező helyezkedik el. A 12 m² -es alapterületű helyiség biztosítja a vendéglátás előkészítését az emeleten zajló civil rendezvényekhez és egyéb csoportok programjaihoz, egyúttal kulturált étkezési lehetőséget biztosít a ház munkatársainak. A konyha mellett helyezkedik el a gazdasági ügyintéző irodája és ebből nyílik a vezetői iroda. A konyha és az irodák az épület homlokzati frontjára vannak telepítve, ezért kis előtér nyílik előttük.

A közlekedő folyosón a földszinti első két irodával megegyező alapterületen lesz kialakítva a helytörténeti szoba. Itt kap helyet a szakkönyveket, helyi kiadványokat, fotókat, és elektronikus információhordozókat gyűjtő, feldolgozó és bemutató archívum. Mellette két öltöző, a II. számú öltözőbe ékelődik a lift, az öltözőben zuhanyzófülke, mellette raktár zárja a sort. A folyosó végén balra, a Fő térre néző tágas társalgó

panoráma üvegfalal. Ez egyrészt a felső szint fogadóterének szerepét tölti be, másrészt komfortos körülményeket kínál kötetlen társalgásra, beszélgetésre. A társalgó szükség esetén kiscsoportos foglalkozásra, előadásra is alkalmas, szeparálható. Az emeleti szinten működnének a torna- és táncsoportok. A Galéria felett azonos méretű klubszoba kerül kialakításra 50 fős kapacitással. A többfunkciós szempont figyelembevételével úgy kell kialakítani a helytörténeti szobát és az I. öltözőt, hogy igény esetén ott is lehessen kiscsoportos foglalkozásokat tartani.

A ruhatári raktárhelyiségek mindkét szinten az apró, alkalmanként használatos eszközök elhelyezésére szolgálnak. A földszinten a lépcsőfeljáró alatt diszkréten lehet elhelyezni az előtéri szeméttárolót, takarító-

Az Újpalotai Szabadidő Központ 1977-es megalakulásától tevékenységének legfontosabb helyszíne a Zsókvár utca 15.

eszközöket. A tervnek tekintettel kell lenni a dohányzás nyilvános helyekre vonatkozó aktuális szabályaira. A dohányzók részére az emeleti szinten lehetne jól szeparált helyet kialakítani (mozgáskorlátozottak részére tervezett emeleti WC helyén).

A Közösségi Ház bejárati frontján – az ajtó közelében – a májustól szeptemberig terjedő szezon idejére mobil, fából készült bokszok telepíthetők, melyek teraszként működtetve lehetőséget kínálnak a szabadtéri társalgásra.

Építészeti, műszaki szempontok

Bár a jelenlegi dolgozat funkcionális tervről, szakmai koncepcióról szól, azért néhány építészeti gondolat érdemes rögzíteni. A Közösségi Ház külsejét illetően, új felületet és szint hoznának a bordó, klinkertéglás falfelületek, melyeket jól egészítenek ki az üvegfalak: henger alakban a Legénybíró utcai sarkon (vendéglátóegység, fölötte körterem) és derékszögű formában (emeleti társalgó) a Fő tér felé. Az üvegfalú helyiségek világos, hangulatos körülményeket teremtenek az ott tartózkodóknak és összhatásában harmonikus látványt nyújtanak az épületet kívülről szemlélő járókelőknek is. A közösségi ház új formájával illeszkedhet környezetébe és oldhatja a jelenlegi lepényformájú épülettömb egyhangúságát. Elképzelhető olyan építészeti megoldás, mely a felső szintet – az itt leírtaktól eltérően – 90 fokkal elfordítja a Profi ABC felé. A lényeg, hogy a funkcionális tervben leírt, valamennyi tevékenység helyet kapjon a bővített Közösségi Házban.

Különös tekintettel kell lenni az akusztikai szempontokra, melyek a párhuzamos tevékenységek komfortosságát segíthetik. Mindkét szinten a nagyterem és a kisterem, illetve az előadóterem és az előtér közötti falkapcsolat és az ajtók megfelelő szigetelése szükséges. A kétszintes épület lapos tetejére nap-elemek telepíthetők, melyek hozzájárulhatnak a ház környezetkímélő és hosszú távon költségtakarékos fűtéséhez.

A Közösségi Ház és környezete

Az épület bővítése következtében elkerülhetetlen azoknak a fáknek a kivágása, melyek az elmúlt évtizedek során annyira ránőttek a házra, hogy akadályoznák a bővítést. A Közösségi Ház bővítése, átalakítása illeszkedhet a Fő tér fejlesztéséhez, ennek részeként képzeljük el. A komplex fejlesztési terv alapján pótolhatók a fák és ennek alapján biztosítható az új épületet kiszolgáló parkoló kialakítása is.

A közösségi részvétellel történő tervezés keretében ezt a bővítési tervet, kérésünkre, eddig 7 újjalotai civil szervezet írásban véleményezte és támogatásáról biztosította. Az általuk javasolt néhány módosítást beépítettük javaslatunkba.

Budapest, 2008. december

*(Készítették az Újjalotai Szabadidő Központ munkatársai,
szerkesztette Kelemen Árpád)*

Emlékeztetőül idézzünk fel néhány eseményt az 1977-es esztendőből: a Concorde menetrendszerű járataival megindul a szuperszónikus polgári légiforgalom Európa (London – Párizs) és New York között, a francia fővárosban megnyílik a George Pompidou Művészeti Kulturális Központ, meghal Maria Callas operaénekesnő, Charles Chaplin, Elvis Presley. Budapesten aláírják a Bős-Nagymarosi vízlépcsőrendszer megépítéséről szóló csehszlovák-magyar kormányközi egyezményt. Népszínház néven összevonják az Állami Déryné Színházat és a Huszonötödik Színházat, megnyílik a Planetárium a Népligetben és az Ady Endre Emlékmúzeum a Veres Pálné utcában. Levél nővéremnek címmel kiadják Cseh Tamás és Másik János lemezét. Meghal Kós Károly építész, Básti Lajos színművész, Déry Tibor író. Berlinben Ezüst Medve-díjat nyer Sándor Pál Herkulesfürdői emlék című filmje. Cannes-ban Arany Pálma díjat kap Jankovics Marcell animációs filmje, a Küzdők.

A Csokonai Művelődési Központ (korabeli nevén XV. kerületi Közművelődési Intézmények Igazgatósága) lakótelepi intézményegységeként 1977-ben alakult az Újpalotai Szabadidő Központ. Akkor léptünk színre, amikor nagy lelkesedéssel foglalták el és kezdték belakni új, komfortos otthonaikat az Újpalotára érkező tízezrek. Akkor még értéknek számított, hogy a pártházban lépett fel Ruttkai Éva, Darvas Iván, Haumann Péter. Átmenetileg itt kaptak helyet a kulturális rendezvények, azzal az ígérettel, hogy rövidesen felépül a hiányzó művelődési ház is. A korábbi, átmenetinek nevezett hiányosságok egy évtizeddel később már a megfelelő életminőséget biztosító infrastruktúra súlyos fogyatékoságának számítottak. A rendszerváltás időszakában pedig már az tudatosodott, hogy a városnyi lélekszámú közösségnek hosszú távon kell együtt élnie ezekkel az adottságokkal.

A kezdetektől arra törekedtünk, hogy itt a külvárosban olyan kulturális életet teremtsünk, amivel hozzájárulunk a civilizált, városias körülmények kialakításához. Kihasználtuk a szabad tér adta lehetőségeket, partnereket kerestünk az iskolákban, helyi társadalmi szervezeteknél. Mozipótló programokat (filmklub, mese mozi, kertmozi, éjszakai vetítések), koncerteket, toronyzenét, jazz presszót, színházi előadásokat, teaházat, játszóházat szerveztünk. Bejártuk az országot a nyaranta velünk vándortáborozó gyerekekkel. Az Újpalotai Napok sorozatával hagyományt teremtettünk. Helyi újságokat indítottunk és gondoztunk, TV műsorokat és helytörténeti filmeket készítettünk. A 80-as évek elején aktív közreműködői voltunk annak a helyi kezdeményezésnek, amely társadalmi részvétellel szabadidő parkká alakította volna a kiserdőt. Adott volt a terv, a társadalmi támogatottság, a felajánlott önkéntes munka, mégsem valósult meg az elképzelés. Negyed század elteltével a kerület fejlesztési koncepciójában most ismét javaslatként szerepel a kiserdő szabadidő parkká alakítása.

A civil szervezetekkel való együttműködés végigkísérte az intézmény történetét. Támogattuk a lakóklubokat, számtalan helyi egyesület alakulásánál segítőkésztünk, sokaknak helyet adtunk, többükkel még ma

is élő az együttműködés. Érdeemes beleolvasni abba a negyedszázaddal ezelőtti felhívásba, mely újjalotai egyesület alakítására hívta a lakókat. Egészen egyszerű, a lakótelep életét javító kezdeményezésekről volt szó, mégis óriási politikai ellenállást, botrányt okozott. Két évtizeddel később hasonló gyanakvás, bizalmatlanság fogadta a Nyírpalota Társaság színrelépését. Érthetetlen, hogy mennyit kellett küzdeni egy szökőkútért, amely minden más település, városrész köztereinek természetes objektuma. Úgy gondoljuk, hogy a közjó érdekében érdemes volt vállalni a konfliktusokat a helyi hatalommal, hiszen az idő igazolta közösségi kezdeményezéseink jogosultságát.

Nem tisztünk a Szabadidő Központ három évtizedes tevékenységének értékelése. A könyvben összegyűjtött vallomásokkal, korabeli tudósításokkal, dokumentumokkal szakmai törekvéseink főbb állomásait összegeztük. Az alapítás 30 éves jubileuma 2007-ben volt, a krónikát – az azóta eltelt időszakból – csupán olyan eseményekkel egészítettük ki, melyek szervesen kapcsolódnak a korábbi folyamatokhoz. Működésünknek jelenleg is három helyszíne van, de valójában egyik helyen sem vagyunk igazán otthon! Ez az adottság az eredményes munkavégzés szempontjából komoly kihívást jelent, csökkenti az intézmény presztizsét, helyi társadalmi elfogadottságát. Huszonhat éves késéssel nyitotta meg kapuját a korszerű közkönyvtár, a katolikus közösség „átmeneti otthona” tizenhét esztendőn át a Zsókavár utca 15-ben volt, utána költözhetett a felépült templomba. Reméljük, hogy a fennállásának 50. éve felé tartó újjalotai városrésznek négy évtizede ígért, megfelelő méretű és színvonalú közösségi/művelődési háza is megvalósul egyszer!

Kelemen Árpád

(1978-tól munkatárs, 1987-től az intézmény vezetője)

Az Újpalotai Szabadidő Központ munkatársai 1977-től:

†Baki Zoltán

Bakosné Reiner Mária

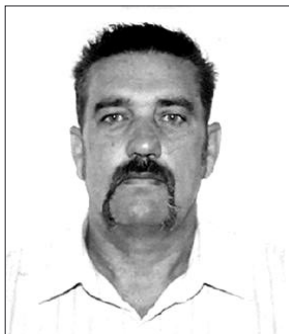
Barcza Éva

Bauer Béla

Bor Viktor

Drobilich István

Előd Ágnes

Fábián Antal

Fegyver Lászlóné

Forgách Gábor

Hajnal László

Henri Gáborné

Hmirek Magdolna

Jobbágy Mária

Kádár Éva

Katona Attila

Kelemen Árpád

Kollár Lajosné

Kovács Adrien

Kovács Zsuzsa

Mikodi János

Nagy Andrea

Nagy Mónika

Nagy-Simon Patrícia

Nagy Tibor István

Nagy Viktória

Pájer Ildikó

Pataki Csaba

Péterfi Ferenc

Preisinger Viola

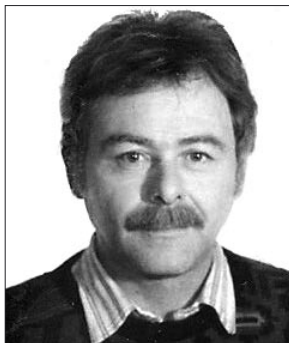
†Rigó Ferencné

Schlenker Attila

Sebők László

Szakács Tamás

Szimion Árpád

Szócs Lenke Anna

Sztankó János

Tevesz Lászlóné

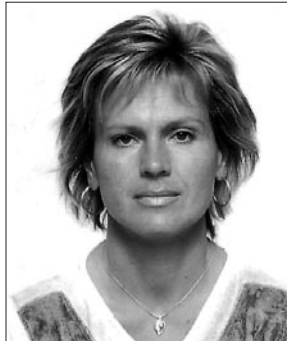
T. Scsurecz Júlia

Vajda Béla

Vajda Béláné

Vankóné Goda Judit

Vértes Júlia

Zajti Ferenc

Az alábbi munkatársakról nincs fotónk:

Balázsne (Terike)
†Burbócs Vilmosné
Dergecz Ida
Grünner Miklósné
Gyöngyösi István

Kiss István
Lengyel Zsófia
Mikodi Jánosné
Racskó Ibolya
Rudits Lászlóné

